

Centerkvinnornas jämslälldhetspolitiska program

Antaget vid förbundsstämman 2020
Uppdaterat efter förbundsstämman 2022

1	Innehåll	
2	Inledning	5
3	Våra friheter	5
4	Politiska program	6
5	KAPITEL 1: Ekonomisk frihet	7
6	1.1 Jämställd arbetsmarknad	7
7	1.1.1 Kvinnor ska ha mer kvar i plånboken och större sparkonton.....	7
8	1.1.2 Fler arbetsgivare och bättre villkor.....	8
9	1.1.3 Rätt till heltid	8
10	1.1.4 Lön för alla arbetade timmar.....	8
11	1.1.5 Arbetsmiljö och karriärvägar	8
12	1.1.6 Mer RUT	9
13	1.1.7 Fler kvinnor på ledande positioner.....	9
14	1.1.8 Försörjningsstöd ska betalas ut även till kvinnor	10
15	1.2 Jämställt företagande.....	11
16	1.2.1 Vinstförbud är antifeministiskt.....	11
17	1.2.2 Stöd till kvinnor som är eller vill bli företagare	12
18	1.3. Fler självständiga ekonomier	14
19	1.3.1. Egen inkomst för alla kvinnor	15
20	1.4 Ägande	19
21	1.5 Jämställd ekonomi för pensionärer	19
22	1.5.1 Skatt på pension och likvärdighet över hela landet	19
23	1.5.2 Bättre pensionsinformation behövs.....	20
24	1.5.3 Pensionsrätter ska överlätas under föräldraledighet.....	20
25	1.5.4 Rätt till tjänstepension.....	20
26	1.5.5 Efterlevandeskydd efter 65 års ålder	20
27	1.5.6 Höjd pensionsavgift	21
28	1.5.7 Äldres arbetsmarknad	21
29	1.6 Jämställt boende	21
30	1.6.1 Bygg ägarätter	22
31	1.6.3 Inlåsnings effekter i boende	22
32	1.6.4 Utred sambolagen	22
33	1.7 Jämställd, platt och tydlig föräldraförsäkring	24
34	1.7.1 Ge möjlighet till graviditetspenning	24
35	1.7.2 En platt försäkring med samma nivå på dagarna	24
36	1.7.3 Tidigt uttag.....	25
37	1.7.4 Ytterligare två månader.....	25
38	1.7.5 Obegränsat antal dubbeldagar	25
39	1.7.6 Mer flexibel förskola.....	26
40	1.7.7 Förenkla och stimulera en jämställd delledighet	26
41	1.7.8 Återinför och höj jämställdhetsbonusen.....	26
42	1.7.9 Information och fria val	26
43	1.7.10 En trygg föräldraförsäkring för ensamstående föräldrar	27
44	1.7.11 Företagarvänlig föräldraförsäkring.....	27

45	1.7.12 Utred flerbarnstillägget	27
46	KAPITEL 2: Sexuell frihet och kvinnors hälsa	28
47	2.1 Jämställd trygghet	29
48	2.1.1 Skärp straffen för sexualbrott.....	29
49	2.1.2 En våldtäkt är en våldtäkt – även om den sker på nätet.....	29
50	2.1.3 Högre krav på rättsväsendet	29
51	2.1.4 Bättre vård för de utsatta för sexuella övergrepp	30
52	2.1.5 Stärkt stöd för de utsatta och till extra sårbara individer	31
53	2.1.6 Behandla förövare	32
54	2.1.7 Begränsa tillgången på den våldsamma pornografin	32
55	2.1.8 Skydda barn från sexuella övergrepp och straffa förövare	33
56	2.1.9 Människohandel och prostitution är dagens slavhandel	34
57	2.1.10 Stäng ner sugardejtingsajter och strippklubbar	34
58	2.1.11 Straffskärpning för sexköp.....	34
59	2.1.12 Håll fler ansvariga för brott mot sexköpslagen	35
60	2.2 Jämställd reproduktiv och sexuell hälsa	37
61	2.2.1 Bättre förlossningsvård.....	37
62	2.2.2 Bättre eftervård	37
63	2.2.3 En mötesplats för barnfamiljer	38
64	2.2.4 Motverka ofrivillig barnlöshet	38
65	2.2.5 Surrogatmödraskap innebär stora risker.....	39
66	2.2.6 Mer forskning om könsdysfori.....	39
67	2.3 Jämställd hälsa	40
68	2.3.1 "Kvinna, var god dröj" – forskning sker fortfarande på män	40
69	2.3.2 Rätt till god psykisk hälsa.....	41
70	2.3.3 Förebygg ohälsa med mer friskvård	41
71	2.3.4 Rehabilitering behövs	41
72	2.3.5 Stärk elev- och ungdomshälsan.....	42
73	2.3.6 Bättre vård vid psykisk ohälsa och sjukdom.....	42
74	2.3.7 Stöd till kvinnor med missbruk	43
75	2.4 Jämställd vård och omsorg för äldre.....	44
76	2.4.1 Förebyggande hälsoarbete	44
77	2.4.2 Psykisk hälsa på äldre dagar	45
78	2.4.3 Bättre villkor inom anhörigomsorgen	45
79	2.4.4 Jämställd digital utveckling inom vård- och omsorg	46
80	2.4.5 Rätt till sexualitet på äldre dagar.....	46
81	2.4.6 Motverka våld och sexuella övergrepp på äldre	47
82	2.5. Internationell sexuell frihet.....	48
83	2.5.2 Reproduktiv hälsa	48
84	2.5.3 Krav på konventioner och deklARATIONER	48
85	2.5.4 Sexualbrott i EU	49
86	2.5.5 Våldtäkt ska inte användas som vapen!	49
87	2.5.6 Ett arbete mot dagens slavhandel	49
88	2.5.7 En jämställd global vård.....	50
89	KAPITEL 3: Strukturell frihet.....	52
90	3.1 Jämställd rätt till frihet från våld.....	52
91	3.1.1 Bekämpa den pågående sexualiseringen	52

92	3.1.2 Våld i nära relationer – ett samhällsproblem	52
93	3.1.3 Gör ”kön” till grund för hatbrott	53
94	3.1.4 Stärk kvinnojourerna	54
95	3.1.5 Kvinnofridsteam i alla kommuner	55
96	3.1.6 Inför Huskurage	55
97	3.1.7 Lex-Lotta behövs	55
98	3.1.8 Oacceptabelt med sexuellt våld och trakasserier på jobbet	55
99	3.1.9 Alla som ska arbeta med våldsutsatta ska få utbildning	56
100	3.1.10 Undvik att 2-årsregeln blir ett maktmedel	56
101	3.2 Jämställd rätt till frihet från hedersrelaterat våld och förtryck	60
102	3.2.1 Höj kunskapsnivån kring hedersvåld	60
103	3.2.2 Stärk arbetet mot tvångs- och barnäktenskap	61
104	3.2.3 Motverka könsstämpning och oskuldskontroller	61
105	3.2.4 Stärkt skydd för dem som lever under hedersförtryck	62
106	3.2.5 Ökad tydlighet i förskola och skola	63
107	3.3 Jämställd maktfördelning	64
108	3.3.1 Fler jämställda kommunala bolagsstyrelser	64
109	3.3.2 Fler kvinnor med politiska förtroendeuppdrag	65
110	3.4 Jämställd utbildning	66
111	3.4.1 Entreprenörskap i skolan gynnar jämställdhet	66
112	3.4.2 Utbildning ska löna sig – också för kvinnor	66
113	3.4.3 En mer jämställd akademi	66
114	3.4.4 Sex- och relationsundervisningen behöver förbättras	67
115	3.4.5 Nolltolerans mot sexuella trakasserier och övergrepp i skolor	67
116	3.5 Jämställd samhällsplanering	69
117	3.5.1 Öka tryggheten i det offentliga rummet	69
118	3.5.2 Offentliga verksamheter ska arbeta med ”gender budgeting”	69
119	3.6 Ett jämställt föreningsliv	71
120	3.6.1 Idrotten ska ha jämställda möjligheter	71
121	3.6.2 Mer ansvar måste läggas på klubbar att stävja en våldsam kultur	72
122	3.6.3 Satsningar på hälsa i skolan	72
123	3.7 Jämställd utrikespolitik	73
124	3.7.1 Bistånd riktat till flickor och kvinnor	73
125	3.7.2 EU ska leda vägen fram till jämställdhet	74
126		
127		
128		
129		
130		
131		
132		
133		
134		

135 **Inledning**

136 Centerkvinnorna är en feministisk organisation som aktivt verkar för jämställdhet i samhället och i
137 Centerpartiet genom att opinionsbilda och utbilda kring samhällsfrågor och jämställdhet. Med stöd
138 och utbildning arbetar vi för att fler kvinnor ska ta plats på ledande positioner i samhället och inom
139 Centerpartiet.

140 Systemskapet är den gröna tråden i vårt arbete.

141 Alla individers lika rätt och värde är något som varit Centerkvinnornas utgångspunkt sedan starten
142 1932. Organisationens grundare Märta Leijon skrev 1950 i sin reservation till förman för att kvinnor
143 skulle få prästvigas: "Vi äro dock inte främst könsvarerlser utan födda till medborgare". Än idag
144 strävar vi efter att individens frihet och möjlighet till utveckling ska sättas främst.

145 Centerkvinnorna är gröna liberala feminister. Vi kallar oss gröna eftersom vi tillhör Centerrörelsen, en
146 rörelse som värnar om den gröna omställningen till ett hållbart samhälle och som verkar för att
147 Sverige ska vara ett föredöme i miljö- och klimatarbetet. Centerkvinnornas uppgift är att ha ett
148 jämställdhetsperspektiv i miljöarbetet och belysa de miljö- och klimatfrågor som har betydelse för
149 jämställdheten.

150 Vårt mål är ett samhälle där alla, oavsett könsidentitet, har samma grundförutsättningar att
151 förverkliga sig själva och sina drömmar. Vår drivkraft ligger i att skapa ett mer jämställt och bättre
152 samhälle. Våra jämställdhetspolitiska förslag syftar till att göra skillnad – i de stora frihetsfrågorna
153 och i de vardagsnära.

154 För oss är feminism i grund och botten en frihetsfråga. Det handlar om att synliggöra och vilja
155 förändra de system och strukturer som behandlar kvinnor och män olika, både som grupp och som
156 individer. Som feminister ser vi ett samhälle idag där kvinnor fortfarande är underordnade manliga
157 maktstrukturer och att dessa strukturer måste ändras. Vi anser att kampen mot ojämställdhet är en
158 gemensam angelägenhet för kvinnor och män eftersom ett jämställt samhälle gynnar alla.

159 Det finns flera olika feministiska utgångspunkter. Som liberala feminister ser vi de mönster i
160 samhället som begränsar vår frihet och utgår samtidigt från individen i sökandet efter lösningar. Vi
161 tror att svaren på många av dagens och morgondagens jämställdhetsutmaningar blir mer långsiktigt
162 hållbara då. De viktigaste verktygen i detta arbete är kunskap och medvetenhet samt att stärka
163 kvinnans egenmakt och undanröja hinder för jämställdhet. Ibland återstår dock inget annat alternativ
164 än lagstiftning.

165 Vårt arbete är angeläget. Att halva befolkningen inte har samma möjlighet att fritt utforma sitt liv blir
166 en förlust för hela samhället, inte bara för den enskilda kvinnan. Alla ska ha rätt till ekonomisk frihet,
167 sexuell frihet och god hälsa samt strukturell frihet. De tre friheterna som presenteras i programmet
168 är nycklar till en helhet – som möjliggör att varje individ, oavsett var i landet en bor, ska kunna nå sin
169 fulla potential och leva sitt liv i frihet. Därför arbetar vi för jämställdhet, varje dag. Tillsammans gör vi
170 skillnad.

171 **Våra friheter**

172 Centerkvinnorna arbetar med jämställdhetspolitik utifrån ett liberalt och feministiskt perspektiv. Som
173 liberaler är frihet ett centralt begrepp. Varje människa är född fri. En människas frihet kan i grunden
174 endast begränsas av hänsyn till andra människors lika rätt till frihet. Alla ska kunna bestämma över
175 sina egna liv genom individuella och fria val. Alla människor, oavsett bakgrund, ålder, sexuell
176 läggning, könsidentitet eller härkomst, ska ges möjlighet att utöka sina livschanser och känna frihet.

177 Vi tror att jämställdhet är en viktig komponent för att nå frihet. Centerkvinnorna utgår från tre
178 friheter som vi definierat som särskilt viktiga för att människor ska kunna nå sin fulla potential och
179 leva hela sina liv i frihet.

180 **För Centerkvinnorna handlar ekonomisk frihet om:**

181 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha lika möjligheter till ekonomiskt självbestämmande och
182 egenmakt.

183 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha lika möjligheter till ägande.

184 • Att det obetalda arbetet ska delas lika.

185 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt till lika lön för lika arbete.

186 **För Centerkvinnorna handlar sexuell frihet och kvinnors hälsa om:**

187 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt och lika möjligheter till en god hälsa.

188 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha lika möjligheter till kroppslig integritet.

189 • Att kroppar inte ska behandlas som objekt och handelsvaror.

190 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt och lika möjligheter att fritt utforma sin egen sexualitet.

191 **För Centerkvinnorna handlar strukturell frihet om:**

192 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt och lika möjligheter att fatta beslut över sitt eget liv.

193 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt att leva ett liv fritt från våld och förtryck.

194 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt till frihet från diskriminering.

195 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt att känna sig trygga i samhället.

196

197 **Politiska program**

198

199 Vid förbundsstämman i Karlstad 2022 antog Centerkvinnorna fem nya politiska program. Dessa är:

200 - En starkare ekonomisk självständighet

201 - Förslag för jämställda livsinkomster

202 - Stärk kvinnors rättstrygghet

203 - Internationell politik för jämställdhet i hela världen

204 - En kraftsamling för jämställd folkhälsa

205

206 Det jämställdhetspolitiska programmet är ett samlingsprogram som innehåller beslut från tidigare
207 stämmor och beslut från programmen. Det jämställdhetspolitiska programmet finns till för att samla
208 och återge våra politiska ståndpunkter. I programmen från 2022 finns mer utförliga
209 problembeskrivningar och utbyggda texter för besluten som fattades där, och kan därmed användas
210 som fördjupande läsning.

211

212 **KAPITEL 1: Ekonomisk frihet**

213 Ekonomisk frihet är centralt för att kunna uppnå våra andra friheter. Vi lever i ett samhälle där
214 pengar till stor del innebär makt och inflytande. För oss är det självklart att samhällets ekonomiska
215 system inte ska gynna individer olika beroende på könstillhörighet.

216 Ekonomisk frihet handlar om att alla oavsett könsidentitet ska ha möjlighet till ekonomiskt
217 självbestämmande och egenmakt. Det innebär att ha lika möjlighet till ägande, att det obetalda
218 arbetet ska delas lika och att alla ska ha rätt till lika lön för lika arbete. Det handlar om att kunna ha
219 råd att leva ensam eller lämna en destruktiv relation.

220 Idag vet vi att män har en högre genomsnittlig lön och pension än kvinnor samt att kvinnor gör mer
221 av det obetalda arbetet i hemmet. Ekonomisk frihet är i dagsläget inte en realitet för alla. Detta vill vi
222 ändra på.

223 Ekonomisk frihet spänner över en rad områden – allt ifrån föräldraskap till pensionssystem. För
224 Centerkvinnorna är det viktigt att ekonomisk frihet är en verklighet i alla delar och skeenden i livet.

225 **1.1 Jämställd arbetsmarknad**

226 En jämställd arbetsmarknad och möjlighet till arbete är grunden för hela samhällets utveckling; för
227 jämlikhet, jämställdhet, finansiering av välfärden, förebyggande av utanförskap och inte minst tillväxt
228 i hela landet. Eget arbete är en central grundbult för ekonomisk frihet och trygghet för den enskilde
229 individen. Att alla människor ska ges möjlighet att arbeta och försörja sig själva, utifrån var och ens
230 förmåga, är en av samhällets absoluta huvuduppgifter.

231 Idag vet vi att arbetsmarknaden inte är jämställd. Fortfarande tjänar män som har samma yrke som
232 en kvinna mer och löneskillnaderna mellan mansdominerade och kvinnodominerade yrken kvarstår.
233 Lönediskriminering är något som fortsatt existerar och som arbetsgivare än mer aktivt måste
234 motverka. Diskrimineringslagen måste skärpas. Idag ligger ett stort ansvar på den enskilda individen
235 att uppmärksamma fall av lönediskriminering. Vi anser att ansvaret att motivera löneskillnader borde
236 ligga på arbetsgivaren och att ett högre vite ska utgå vid lönediskriminering. Därtill ska alla anställa
237 ha rätt till stöd vid lönediskriminering, oavsett facklig anslutning eller inte. Därför föreslår vi att
238 lämplig myndighet ska få i uppdrag att inrätta ett organ för att ge stöd vid misstänkt
239 lönediskriminering och med ansvar att samlas och analysera material för att få mer kännedom om
240 lönediskriminering.

241 **1.1.1 Kvinnor ska ha mer kvar i plånboken och större sparkonton**

242 Att arbeta och utbilda sig ska löna sig. Vi vill att fler kvinnor ska ha mer pengar kvar på kontot varje
243 månad. Det ska löna sig att spara till en buffert. Genom arbete bygger individen upp ett eget kapital
244 och stärker sin ekonomiska frihet. För att kvinnor ska ha mer kvar i plånboken behövs löneutveckling
245 men också skattesänkningar. Vi vill se ett höjt grundavdrag på arbetsinkomst. Grundavdraget är den
246 lägsta nivån för att börja betala skatt på inkomst. Förutom detta, vill vi att skatten på låga inkomster
247 ska sänkas ytterligare. Det innebär att de som tjänar upp till en viss summa, ska få göra ännu ett
248 skatteavdrag. Det ska löna sig att arbeta och det ska gå att överleva på en lön.

249
250 Kvinnor och mäns sparande skiljer sig åt – och det så kallade ”spargapet” ökar.¹ En undersökning
251 från Folksam år 2019 visar att det nuvarande spargapet kan resultera i att kvinnor efter 40 år sparar
252 ihop drygt 350 000 kronor mindre än män vid en årlig avkastning på två procent. För att stärka
253 kvinnors sparande vill vi att sparande i ISK ska vara helt skattefritt upp till ett visst belopp. Detta blir
254 ett enkelt och träffsäkert sätt att främja sparande för personer med lägre inkomst, eftersom det
255 sällan är de personerna som har de största sparkontona. Centerkvinnorna vill också att kvinnors
256 kunskap om finansiella instrument ska öka, så att sparande och investeringar kan ske i olika former,

¹ Folksam 2021. <https://nyhetsrum.folksam.se/sv/2021/09/16/fler-sparar-men-gapet-mellan-man-och-kvinnor-okar/>

257 till exempel genom aktier. I dag finns det flera ideella initiativ för att upplysa och uppmuntra kvinnor
258 till detta. Det vill Centerkvinnorna främja. Därför föreslår vi en särskild statlig satsning med syfte att
259 stötta initiativ som främjar ett ökat aktiesparande bland kvinnor.
260

261 **1.1.2 Fler arbetsgivare och bättre villkor**

262 Sveriges kommuner och regioner har tillsammans nästan 1,2 miljoner anställda. Nästan fyra av fem
263 anställda är kvinnor, vilket är en högre andel än i andra sektorer enligt Sveriges kommuner och
264 regioner, SKR, 2018². I flera kvinnodominerade yrken, inte minst inom vård- och omsorg, är det svårt
265 att byta jobb och därigenom påverka sin arbetsituation eller lön på grund av att det finns alltför få
266 arbetsgivare. Ökad konkurrensutsättning av dessa sektorer inom offentlig sektor sätter press på
267 löneutvecklingen, karriärmöjligheter och villkor, vilket gynnar kvinnor. Därför värnar Centerkvinnorna
268 lagen om valfrihet LOV. (Läs mer under 1.2.1. Vinstförbud är antifeministiskt)

269 **1.1.3 Rätt till heltid**

270 En av Centerkvinnornas främsta uppgifter är att främja en politik som skapar en jämställd och hållbar
271 arbetsmarknad. En av de viktigaste åtgärderna är att fler kvinnor ska få möjlighet att välja att arbeta
272 heltid. Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, har tecknat ett avtal med Kommunal om att heltid
273 som norm ska införas i vård- och omsorgsyrkena. Vi välkomnar att offentlig sektor går före, samt att
274 privata aktörer uppmuntras att i högre utsträckning erbjuda heltid till sina anställda.

275 **1.1.4 Lön för alla arbetade timmar**

276 För de här yrkesgrupperna vill Centerkvinnorna se bättre inflytande över arbetstider och lön för alla
277 arbetade timmar. Många jouravtal är omoderna och inte anpassade till en professionell yrkesroll. Vi
278 vill förbättra villkoren och därigenom höja statusen för jouranställda, inte minst alla kvinnor i vård-
279 och omsorgsyrken. För att skapa ett hållbart arbetsliv bör inte minst kommuner och regioner se över
280 och rätta till arbetsförhållandena inom vård och omsorg. Det är orimligt att inte alla schemalagda
281 timmar räknas in i lönen och inte acceptabelt att gömma sig från ansvar genom att hänvisa till att
282 detta är en facklig fråga. Centerkvinnorna ska därför verka för att lön ska ges för alla schemalagda
283 timmar, även jour.

284 **1.1.5 Arbetsmiljö och karriärvägar**

285 Centerkvinnorna vill att det skapas karriärvägar inom alla yrkeskategorier, bland annat genom att
286 säkerställa att privata arbetsgivare kan verka inom den offentliga sektorn. Yrkesgrupper, som
287 undersköterskor och förskolepersonal, utgörs av kvinnor med låg lön, tunga arbetsuppgifter och
288 begränsade möjligheter till karriär och självbestämmande. Det gör också att dessa personalgrupper
289 ofta har hög sjukfrånvaro. Vi kräver därför att en utredning tillsätts för att föreslå generella
290 förbättringar i arbetsmiljön inom vård och omsorg för samtliga vårdverksamheter. I direktivet vill vi
291 att utredningen ska få i uppdrag att ta bland annat ställning till storlekar på arbetsgrupper ur både
292 ett medarbetar- och ett chefsperspektiv, möjligheter till rast och vila, schemaläggningar och avsatt
293 till administrativt arbete.

294
295 Vi behöver fler sjuksköterskor och undersköterskor, men det är få som söker sig till yrket. Därför ser
296 Centerkvinnorna behov av satsningar på särskilt vård- och omsorgssektorn, både när det gäller höjda
297 löner, förbättrade förutsättningar för karriärutveckling och en hållbar arbetsmiljö. Vi vill satsa på ett
298 sjuksköterske- och undersköterskelyft för att höja lönerna inom sektorn. Därtill behövs det satsningar
299 på att fler ska kunna utbilda sig till specialistsjuksköterskor. Vi vill att de som gör det ska få lön under
300 utbildningen, precis som specialistläkaraspiranter får. Att fler ska kunna bli specialistsjuksköterskor
301 förutsätts av att det finns tillgängliga handledare, och för detta vill vi att regioner öronmärker
302 pengar. För barnmorskor ser vi, För barnmorskor vill Centerkvinnorna att det ska införas ett kliniskt

² SKR (2018) Personalen i välfärden. Personalstatistik för kommuner och regioner

303 basår. Att nylegitimerade barnmorskor börjar arbeta på en gång är i sig bra, men de räknas som en
304 fullärd anställd trots att de är nya i yrket.

305 Centerkvinnorna ser också att liknande satsningar behövs för undersköterskor genom en betald
306 vidareutbildning för specialistundersköterskor. Vi vill även införa en standardiserad grund- och
307 specialistutbildning för undersköterskor, vilket skulle ge undersköterskerollen en högre status. En
308 höjning av kompetenskrav ska också visa sig i lönekuvertet.

309 I de kvinnodominerade yrkesgrupperna är det även vanligare med större personalgrupper under
310 varje chef än vad det är i traditionellt mansdominerade yrken. Större personalgrupper påverkar
311 arbetsmiljön negativt. Vi vill att kommuner och regioner ser över personalgruppernas storlek så att
312 chefer får möjlighet att vara bra chefer.

313 Centerkvinnorna vill också se nya förslag på förbättringar i kvinnodominerade sektorer, såsom
314 arbetskläder och slopad karensdag för förskolepersonal. De som arbetar med barn utsätts i högre
315 utsträckning för till exempel förkylningar och influensor än i andra yrkesgrupper.

316 **1.1.6 Mer RUT**

317 Det är angeläget att skapa strukturer som möjliggör för alla, inte minst föräldrar, att orka arbeta
318 heltid. I många andra länder används tjänster för att underlätta livspusslet. Exempel på sådana
319 tjänster är städning, barnpassning och matlagning. Skatteavdraget för köp av hushållsnära tjänster,
320 det så kallade RUT- avdraget, har lett till att nya jobb har skapats i Sverige. Tusentals människor som
321 tidigare jobbade svart har kommit in i den vanliga skattebetalande sektorn och därmed ökat
322 skatteintäkterna. Över två tredjedelar av RUT-arbetarna är kvinnor, enligt Riksrevisionens rapport³.
323 Vi vet också att majoriteten av RUT-företagarna är kvinnor och att en stor del har utrikesbakgrund.
324 Möjligheten till köp av hushållsnära tjänster och tillgången till flexibel barnomsorg är exempel på
325 reformer som för många är nödvändiga för att få ihop livspusslet. Att RUT frigör tid från
326 hushållsarbete och att det finns tendenser till att arbetsinkomsterna har ökat för kvinnor med
327 småbarn som använt RUT-avdrag är positivt. Det är en vinst för jämställdhet. Centerkvinnorna
328 välkomnar därför att RUT utvidgas till att omfatta fler tjänster och att taket för RUT-tjänster höjs.

329 **1.1.7 Fler kvinnor på ledande positioner**

330 För att skapa en jämställd arbetsmarknad behöver vissa normer och värderingar som genomsyrar
331 den svenska arbetsmarknaden förändras. I det arbetet är förebilder oerhört viktiga. Att fler kvinnor
332 finns på höga positioner inom arbetslivet är avgörande för att skapa en arbetsmarknad som är
333 inkluderande och som speglar samhället.

334 Kvinnor är idag fortfarande i minoritet när det kommer till fördelningen av ledamöter i
335 bolagsstyrelser. En positiv utveckling är på gång och behöver påskyndas, inte minst när det gäller
336 företag som till viss del finansieras med gemensamma skattemedel. De företag som har jämställda
337 bolagsstyrelser bör premieras när statliga aktörer beviljar lån. Nordiska bolag med kvinnor i styrelsen
338 och i ledningen presterar bättre och är mer lönsamma än andra bolag, enligt en rapport från PwC
339 2019⁴.

340 Vi vill att statliga aktörer aktivt ska arbeta för att främja ett jämställt näringsliv. Tillväxtverket är ett
341 exempel på myndighet som spelar en viktig roll i arbetet med att ge förutsättningar för näringslivets
342 tillväxt och utveckling. För att skapa hållbar tillväxt och växande företag i alla delar av Sverige behövs
343 satsningar på kvinnor som driver eller vill driva företag. Andelen kvinnor som driver företag ökar,
344 men företagandet är fortfarande långt ifrån jämställt enligt en rapport från Svenskt Näringsliv 2020⁵.

³ Riksrevisionen (2020) "Rutavdraget – konsekvenser av reformen", tabell 7

⁴ PwC (2019) "Investing in gender equality"

⁵ Svenskt Näringsliv (2020) "Företagsamheten 2020"

345 För Centerkvinnorna är det tydligt att staten och kommunerna skulle kunna ta ett större ansvar för
346 att främja ett mer jämställt näringsliv genom till exempel rådgivning, vägledning och smidigt
347 tillståndsgivande. På så vis skulle det ges ökade möjligheter för kvinnor att starta och driva företag
348 inom de områden där de har yrkeskompetens och erfarenhet. Centerkvinnorna vill även se lägre
349 skatt på ägande och en ökad acceptans för att företag måste tillåtas att gå med vinst för att
350 långsiktigt kunna utvecklas.

351 Centerkvinnorna är emot kvotering i bolagsstyrelser. Viljan till att ha jämställda styrelser anser vi
352 måste komma från företaget själv, inte genom tvång. Centerkvinnorna vill skapa en långsiktig och
353 hållbar förändring. Det tror vi sker genom att beslut inom näringslivet kommer underifrån och inte
354 detaljstyrs från statligt håll. Vi vill använda morötter, inte piskor.

355 Ytterligare en viktig faktor när det gäller att stärka kvinnor på ledande positioner och få fram fler
356 kvinnor på höga poster är att stärka genuskunskapen hos de aktörer som fördelar samhällets
357 investeringsstöd. Centerkvinnorna vill därför att tillväxtprogram, innovationsstöd, investeringsstöd
358 och lån ska ha och redovisas utifrån ett genusperspektiv.

359 **1.1.8 Försörjningsstöd ska betalas ut även till kvinnor**

360 Idag händer det att par som får försörjningsstöd från kommunen inte får det var och en för sig, utan
361 att stödet enbart betalas ut till en av parterna. I vissa kommuner överlämnas beslutet om vem som
362 får pengarna till paret. Ofta blir det mannen som tar emot stödet, inte minst i relationer med en
363 maktobalans. I utsatta lägen kan det vara avgörande att kvinnorna har makten över sin ekonomi. Ett
364 sätt att minska kvinnors utsatthet och öka möjligheterna för kvinnor att lämna destruktiva relationer
365 är att stärka kvinnors ekonomiska självständighet, och i de fall ett försörjningsstöd betalas ut spelar
366 det en central roll. Att få tillgång till sina egna pengar är också viktigt för de kvinnor som nyligen
367 kommit till Sverige.

368 Centerkvinnorna anser att försörjningsstöd som beviljats till båda parter i ett förhållande också ska
369 utbetalas till respektive person. Vi vill även att en utredning av aktuell reglering kring detta görs i
370 syfte att stärka jämställdhet.

371

372 **1.1.9 En jämställd global arbetsmarknad**

373 Under de kommande 20 åren förväntas den globala arbetskraften öka med 800 miljoner människor.
374 Redan idag befinner sig, enligt FN, mer än hälften av världens arbetstagare i osäkra anställningar
375 med dålig lön. Det krävs gemensamma ansträngningar för att skapa nya, hållbara jobb. Ur ett
376 feministiskt perspektiv är det särskilt viktigt för kvinnor och flickor – fler säkra anställningar med en
377 lön som går att leva på är ett effektivt sätt att bekämpa det moderna människoslaveriet, som
378 sexhandel och barnarbete. En satsning på kvinnors ekonomiska frihet genom en jämställd
379 arbetsmarknad är i sig ett skydds nät.

380

381 Att sätta gemensamma regler för arbetsmarknaden är svårt och riskerar att urholka hållbara
382 nationella system. Det betyder inte att det inte ska genomföras några internationella ansträngningar
383 för en jämställd global arbetsmarknad. Centerkvinnorna vill att arbetet med Corporate Social
384 Responsibility stärks (CSR), i hela världen, främst i mer välbeställda länder. CSR syftar till företags
385 samhällsansvar, och hur företag genom sitt arbete kan påverka samhället på olika sätt, både
386 ekonomiskt, klimatmässigt och socialt. Flera svenska företag är mycket engagerade i detta arbete,
387 och EU, genom kommissionen, för också ett arbete på området. Vi vill att EU:s strategi om CSR
388 utvärderas och uppdateras, för att genomgående stötta och stärka arbetet med CSR i hela EU. Vi vill
389 även att en genomlysning och utvärdering av ISO 26 000 – en internationell CSR-standard för
390 organisationers samhällsansvar – för att kunna öka dess slagkraft och verkan i hela världen. I Sverige
391 vill vi öka kraven på upphandlingar som kommuner och regioner gör enligt LOU (Lagen om offentlig
392 upphandling). Upphandlingarna bör kontrolleras enligt CSR-riktlinjer, som måste utformas och
393 implementeras.

394
395

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- 396 – Att lika lön ska ges för lika arbete samt att ett högre vite ska utgå vid lönediskriminering.
- 397 – Att skärpa diskrimineringslagen.
- 398 – Att alla anställda ska ha rätt till stöd vid misstänkt lönediskriminering.
- 399 – Att lämplig myndighet ska få i uppdrag att inrätta ett organ för att ge stöd vid misstänkt lönediskriminering och att det i uppdraget även ska ingå att samla och analysera material för att få mer kännedom om lönediskriminering.
- 400
- 401
- 402 – Att det ska skapas möjlighet att göra karriär i alla yrkeskategorier.
- 403 – Att en utredning görs för att föreslå generella förbättringar för arbetsmiljö inom vård och omsorg för samtliga vårdverksamheter.
- 404
- 405 – Att ett statligt sjuksköterske- och undersköterskelyft genomförs.
- 406 – Att sjuksköterskor som utbildar sig till specialistsjuksköterska ska få lön under utbildningen.
- 407
- 408 – Att det ska införas ett kliniskt basår för barnmorskor.
- 409 – Att pengar öronmärks för att regioner ska kunna satsa på att fler studenter ska få handledning.
- 410
- 411 – Att en standardisering av såväl grundutbildning som specialistutbildning för undersköterskor genomförs.
- 412
- 413 – Att ökade kompetenskrav och kompetensutveckling ska innebära en justering av grundlönen.
- 414 – Att inkomstskatten för dem med lägst inkomst ska sänkas och gränsen för statlig inkomstskatt ska höjas.
- 415
- 416 – Att fler kvinnor får möjlighet att arbeta heltid och att den offentliga sektorn är en förebild när det kommer till att erbjuda heltidstjänster.
- 417
- 418 – Att statliga aktörer aktivt ska arbeta för att främja ett jämställt näringsliv samt att företag som får skattefinansierades lån ska premieras om de har jämställda bolagsstyrelser.
- 419
- 420 – Att lön ska ges för alla schemalagda timmar.
- 421 – Att försörjningsstöd ska betalas ut till båda parter i ett förhållande om båda ansökt och beviljats försörjningsstöd.
- 422
- 423 – Att utreda hur socialtjänstlagen kan justeras för att försörjningsstöd ska betalas ut jämställt.
- 424 – Att EU:s strategi om CSR ska utvärderas och uppdateras med syfte att stötta och stärka CSR-arbetet i hela EU.
- 425
- 426 – Att CSR-riktlinjer för upphandlingar i kommuner och regioner utformas och implementeras.
- 427 – Att ISO 26 000 ska genomlysas med målet att tillgängliggöras och förbättras.
- 428

429 **1.2 Jämställt företagande**

430 Omkring 26 procent av Sveriges företag ägs av kvinnor. Det gör att Sverige placerar sig i bottenligan
431 bland EU-länderna vad beträffar andelen företag med en kvinna som ägare. Det är underkänt för ett
432 land med höga ambitioner kring jämställdhet och med uttalade jämställdhetsmål. Att alla individer
433 oavsett könsidentitet ska ha möjlighet att starta och driva företag borde vara en självklarhet. Vi vet
434 dock att betydligt fler män än kvinnor driver företag och att fler kvinnor upplever svårigheter med att
435 beviljas lån för att starta eller utveckla sina företag.

436 **1.2.1 Vinstförbud är antifeministiskt**

437 Idag är utbildningssektorn tillsammans med vård- och omsorgssektorn de sektorer där det finns flest
438 kvinnor. Detta gäller inte bara arbetstagare utan även representation i styrelser och ledningsgrupper.
439 Inom dessa sektorer utgör den stora majoriteten av egenföretagare kvinnor. Det är orimligt att de
440 företag som bygger sjukhuset eller ger service till sjukhusens IT- system får gå med vinst, men inte de

441 aktörer som tar hand om patienterna. Att införa vinsttak i vård-, omsorgs- och utbildningssektorn
442 riskerar att öka klyftan på den redan könssegregerade arbetsmarknaden. LOV, lagen om valfrihet, har
443 beroende på politisk majoritet varit hotad. Centerkvinnorna värnar LOV och vill att LOV ska finnas i
444 alla kommuner. Detta för att bekämpa regionala skillnader och ge kvinnor möjlighet att driva
445 lönsamma och växande företag i hela landet.

446 I takt med att LOV öppnat upp för privata aktörer inom välfärden har det blivit möjligt för många
447 anställda inom en kvinnodominerad sektor att välja bland en mångfald av arbetsgivare. Medarbetare
448 hos privata vård- och omsorgsföretag är sjukskrivna i mindre utsträckning och tjänar mer än sina
449 offentligt anställda kollegor. Ökad konkurrensutsättning av dessa sektorer sätter press på
450 löneutvecklingen inom offentlig sektor, vilket gynnar kvinnodominerade yrkesgrupper.

451 **1.2.2 Stöd till kvinnor som är eller vill bli företagare**

452 Att ta steget och starta företag är för många förenat med risker och stor oro. Inte minst hos kvinnor.
453 Centerkvinnorna vill därför verka för att skapa möjligheter och incitament som minskar flera av de
454 farhågor som är förknippade med att starta företag. Vi vill bland annat förbättra tillgången till lån och
455 mikrolån samt öka riskkapitalförsörjning riktad till företag som drivs av kvinnor samt att starta-egget-
456 bidrag ska kunna beviljas även till individer som inte är arbetslösa. Offentligt finansierade aktörer
457 med uppgift att främja företagande ska arbeta för en jämställd kapitalförsörjning. Centerkvinnorna
458 välkomnar det sänkta kapitalkravet från 50 000 kr till 25 000 kr för att starta ett aktieföretag.
459

460 Centerkvinnorna vill att offentliga företagsstöd fördelas mer jämställt. Det ska göras på tre sätt. För
461 det första, ska fler av stöden utformas så att företagare i kvinnodominerade branscher kan ansöka
462 om dem. För det andra, ska myndigheter som beslutar om offentliga stödåtgärder till företag få i
463 uppdrag att göra jämställdhetsanalyser över sina bedömningar och regelbundet beställa en extern
464 utvärdering över sitt jämställdhetsarbete. För det tredje, vill vi satsa på program för att öka andelen
465 kvinnor som driver företag i mansdominerade branscher. En lämplig myndighet ska få i uppdrag att
466 ta fram ett sådant program i samarbete med relevanta aktörer inom branscherna. Många kvinnor
467 driver företag som enskild firma utan eller med ett fåtal anställda och relativt låg omsättning och för
468 att sänka tröskeln att kunna söka om stöd vill vi att kraven på omsättning och anställda tas bort.
469

470 Riktade satsningar ger ofta mycket goda utfall, det ser vi inte minst när det gäller företagsrådgivning
471 riktad till företagare som är kvinnor. Därför vill vi att det görs liknande satsningar för utrikesfödda
472 kvinnor. En jämställdhetsgranskning av etableringsinsatser visar att dagens insatser är verkningsfulla,
473 men att de är utformade efter män och att nyanlända kvinnor är underrepresenterade i insatserna.
474 Centerkvinnorna vill främja och underlätta för fler utrikesfödda kvinnor att driva företag, bland annat
475 genom att fler kommuner och regioner erbjuder SFI utbildning för företagare men också genom att
476 möjliggöra för fler att få tillgång till kursen Ungt Företagande på gymnasiet. Ytterligare en viktig
477 satsning för att öka andelen utrikesfödda kvinnor som väljer att starta företag är att främja att alla
478 nyanlända får information om svensk arbetsmarknad, skatt- och pensionssystem. Grundläggande
479 kunskaper inom dessa områden kan öka chansen att våga satsa på eget företagande. För att
480 underlätta utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden och öka andelen kvinnor som är
481 företagare vill vi även se att Jämställdhetsmyndigheten ges i uppdrag att främja kvinnors företagande
482 och etablering av utrikesfödda kvinnor på arbetsmarknaden.
483

484 **1.2.3 Satsa på kvinnor med riskkapital**

485 Endast en procent av allt riskkapital går till kvinnor som driver eller vill driva företag. Det tycker vi är
486 synd, för kvinnan som inte får riskkapital, för kvinnan som inte vågar söka eftersom risken att bli
487 nekad är stor, för samhället som kan gå miste om en riktigt bra innovation och ett starkt företag, och
488 för jämställdheten. Hur privata aktörer väljer att satsa sina pengar är deras beslut, men det finns
489 investeringsbolag som ägs av staten. När staten äger ett bolag eller en stiftelse som beviljar
490 riskkapital, ska riskkapitalet fördelas mer jämställt. Vi vill att fler kvinnor ska ansöka om riskkapital,

491 både hos statliga och privata finansiärer, men också att en tydlig satsning specifikt för kvinnor som
492 vill driva företag genomförs. Därför vill vi att det införs en statlig investeringsbank som stödjer
493 investeringar i företag som ägs och drivs av kvinnor.
494

495 **1.2.4 Starkare nätverk för företagare**

496 En del av stärka kvinnors företagare är att bistå med nätverk för företagare som vill starta eller som
497 driver företag, där de kan få stöd och råd av andra företagare, knyta kontakter och göra affärer.
498 Nätverk kan också fungera som stöd när kvinnor ska ansöka om riskkapital. Det vill Centerkvinnorna
499 satsa på genom att avsätta pengar för att stötta organiserade nätverk för företagande med ett
500 jämställdhetsfokus. Dessa nätverk behöver inte drivas av en offentlig aktör, utan initiativtagare kan
501 vara företagare själva. Därför ska möjligheten att göra detta marknadsföras mot exempelvis
502 relevanta branschföreningar och kvinnor som driver företag. Vår utgångspunkt är emellertid inte att
503 sådana nätverken måste vara enbart för kvinnor, de kan också vara en plattform för alla företagare
504 som ser vinsterna att fler blir företagare. Ett jämställdhetsperspektiv och ett syfte att öka kvinnors
505 företagande ska dock vara en förutsättning för nätverket att få ta del av stöd.
506

507 Centerkvinnorna vill också lyfta fram kvinnor som är företagare, innovatörer, uppfinnare eller
508 entreprenörer. Det är oerhört viktigt med förebilder för att fler flickor som växer upp idag ska våga
509 och vilja satsa på en karriär som företagare. I Sverige finns en rad organisationer som är pådrivande
510 för en jämställd tillväxt där kvinnor ges möjlighet att delta i samhällsutvecklingen på lika villkor som
511 män. Insatser till organisationer som dessa behöver utökas. Centerkvinnorna vill därför stärka
512 verksamhetsstödet till organisationer som arbetar med företagsrådgivning riktad till kvinnor.
513

514 **1.2.5. Företagare i hela landet**

515 På landsbygden är många företagare kvinnor. Centerkvinnorna vill att fler kvinnor ska bli företagare
516 inom jord- och skogsbruk för att skapa mer jämställda branscher, för att bryta könssegregeringen och
517 nå ett mer jämställt näringsliv. En väg framåt för att göra det, är att synliggöra de kvinnor som är
518 aktiva företagare inom jord- och skogsbruk. Särskilt som skogsägare är kvinnor en relativt stor grupp.
519 Därtill finns det särskilda företagsstöd att ansöka om hos Jordbruksverket för att starta eller utveckla
520 företag på landsbygden. Vi vill se en satsning på att marknadsföra dessa företagsstöd mot kvinnor.
521 Det kan dels stärka kvinnors möjligheter att driva företag, dels göra landsbygden mer attraktiv att
522 flytta till och bygga sitt liv med en försörjning genom ett eget företag.
523

524 Ännu en förutsättning för att fler kvinnor ska driva företag, är ett fruktsamt och sunt företagsklimat i
525 hela landet, i alla kommuner. Centerkvinnorna vill verka för att både kommunala och regionala
526 representanter för Centerpartiet driver på för ett sunt företagsklimat ur ett jämställdhetsperspektiv
527 och att kommunala och regionala representanter främjar kvinnors möjlighet att driva lokala företag.
528

529 **1.2.6. Stötta kvinnors företagande i EU**

530 Sverige ligger i EU:s bottenliga vad det beträffar andelen kvinnor som driver företag, men det är
531 knappast en majoritet av EU-länderna som imponerar på området. Fler män än kvinnor driver
532 företag i dag, och vissa sektorer är mer mansdominerade än andra. Öretagande växer inom flera
533 sektorer och i en digitaliserad värld tar flera företag plats på en global marknad utan fysiska gränser.
534 Kvinnor ska ha inflytande i utvecklingen av ny teknik, och så även i entreprenörskap för nya
535 innovationer. Den globala arenan ska inte ägas av män. Därför vill Centerkvinnorna se satsningar på
536 kvinnors företagande inom IT- och teknikföretag på EU-nivå.
537

538 Det finns mer att göra för jämställt företagande på EU-nivå, bland annat genom EU:s regionala
539 företagsstöd. Centerkvinnorna vill att de regionala företagsstöden utvärderas utifrån ett
540 jämställdhetsperspektiv, både i fråga om vilka branscher som får stöd, och hur kvinnor i
541 mansdominerade branscher kan stöttas. Centerkvinnorna vill också att ett jämställdhetsperspektiv

542 appliceras på EU:s stöd till entreprenörer. Givetvis ska specifika branscher kunna vara ledande för
543 hur EU prioriterar sina företagsstöd men det utesluter inte att det går att applicera ett
544 jämställdhetsperspektiv i utformningen av stöden.

545
546 ESF-rådet är en svensk myndighet som beviljar stöd för flera miljoner kronor per år. Dessa stöd
547 finansieras från två EU-fonder, Europeiska Socialfonden och Fead, fonden för europeiskt bistånd för
548 dem som har det sämst ställt. Ett syfte med ESF-rådets stöd är att driva utveckling och innovation
549 för en inkluderande arbetsmarknad. Centerkvinnorna ser att ESF-stöden kan vara ett verktyg för att
550 öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden och företagandet inom IT, tech och gröna näringar.
551 Därför vill vi att det undersöks vilka möjligheter ESF-rådet kan tänkas att bistå med.
552

553 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 554 - Att tillgången till lån och mikrolån förbättras.
- 555 - Att offentliga företagsstöd ska fördelas mer jämställt.
- 556 - Att fler offentliga företagsstöd utformas så att företagare i kvinnodominerade branscher kan ansöka
557 om dem utan krav på omsättning eller tak på anställda.
- 558 - Att en lämplig myndighet får i uppdrag att ta fram ett program, i samarbete med relevanta aktörer,
559 för att öka andelen kvinnor som driver företag i mansdominerade branscher.
- 560 - Att verksamhetsstödet till organisationer som arbetar med företagsrådgivning riktad till kvinnor ska
561 stärkas.
- 562 - Att Jämställdhetsmyndigheten ska ges i uppdrag att främja kvinnors företagande och etablering av
563 utrikesfödda kvinnor på arbetsmarknaden.
- 564 - Att LOV ska finnas i alla kommuner och regioner.
- 565 - Att arbetsgivaravgiften för småföretag ska sänkas.
- 566 - Att statliga bolag och stiftelser ska fördela riskkapital mer jämställt.
- 567 - Att fler företag som ägs och drivs av kvinnor ska ansöka om riskkapital.
- 568 - Att det införs en statlig investeringsbank som stödjer investeringar i företag som ägs och drivs av
569 kvinnor.
- 570 - Att pengar avsätts och satsas på organiserade nätverk för företag som vill starta eller som driver
571 företag, med syfte att öka kvinnors företagande.
- 572 - Att möjligheten att initiera och driva ett nätverk marknadsförs mot relevanta, potentiella
573 initiativtagare.
- 574 - Att kommunala och regionala representanter för Centerpartiet driver på för ett sunt och
575 starkt företagsklimat ur ett jämställdhetsperspektiv.
- 576 - Att det sker en satsning på att marknadsföra företagsstöd för företagande på landsbygden
577 mot kvinnor.
- 578 - Att fler kvinnor ska bli synliga som företagare inom jordbruk och skogsbruk.
- 579 - Att Sverige, inom ramen för biståndsbudgeten, verkar för att främja kvinnors företagande
580 genom att mikrolån för uppstart och drift av företag.
- 581 - Att en särskild satsning på kvinnors företagande inom IT- och teknikbranschen drivs inom
582 EU.
- 583 - Att EU:s olika företagsstöd utvärderas och att ett jämställdhetsperspektiv appliceras i
584 högre utsträckning när stöden utformas.
- 585 - Att möjligheterna för ESF-rådet att bistå med medel för att öka kvinnors deltagande på
586 arbetsmarknaden och företagande inom IT, tech och gröna näringar undersöks.
587

588 **1.3. Fler självständiga ekonomier**

589 Att ha makten över sitt liv, innebär makten att kunna välja hur en ska leva. Det betyder att alla
590 relationer och äktenskap, ska vara byggda på frivillighet. Dessutom ska det vara möjligt att kunna
591 leva själv. Vi vill stärka den ekonomiska friheten för alla kvinnor, och i detta program fokuserar vi

592 särskilt på ekonomiska förutsättningar och hinder specifikt för de kvinnor som står, eller vill stå, på
593 egna ben – både de som lämnar en relation, de som redan lever själv och de som i dag står utan en
594 egen inkomst.
595

596 **1.3.1. Egen inkomst för alla kvinnor**

597 Vi vet att det finns ytterligare klyftor på arbetsmarknaden än de mellan kvinnor och män. En sådan är
598 klyftan mellan inrikes- och utrikesfödda. Att arbetslösheten bland utrikes födda kvinnor är betydligt
599 högre än bland inrikes födda kvinnor – 2021 var arbetslöshetsgraden 22,8 respektive 4,6 procent – är
600 en tydlig indikator på att det finns klyftor på arbetsmarknaden även mellan kvinnor. I dag är
601 etableringstiden lång för kvinnor som har flyttat hit från andra länder. Utrikes födda kvinnor är en
602 stor grupp och finns skillnader i gruppen, men att många kvinnor som är födda i ett annat land än
603 Sverige inte kan försörja sig själva är ett frihets- och jämställdhetsproblem. Vi anser att
604 arbetsgivarens kostnader och de utrikesföddas trösklar in till arbetsmarknaden är för höga. Det är
605 dessutom onödigt krångligt för dem som saknar utbildning att få ett jobb.
606

607 **1.3.1.1. Enklare etablering på arbetsmarknaden**

608 För att fler utrikesfödda kvinnor ska komma in på arbetsmarknaden och få möjlighet till en egen
609 ekonomisk frihet vill Centerkvinnorna att arbetsgivare som anställer en nyanländ kvinna i exempelvis
610 nystarts- eller instegsjobb, ska ges en högre subvention än nuvarande nivå. Vi vill även se fler
611 satsningar på yrkessvenska och kompletteringsutbildningar för kvinnor med erfarenhet från alla
612 typer av bristyrken, exempelvis vård och omsorg. Centerkvinnorna vill se ett högre tempo och högre
613 krav inom SFI (svenska för invandrare, SFI). Vi välkomnar besluten inom ramen för Januariavtalet om
614 att införa integrationsförskolor, den förskola som bedrivs parallellt med SFI-undervisning för
615 föräldrarna. Vi är också positiva till den lagändring i skollagen, som trädde i kraft 1 juli 2022, som gör
616 det obligatoriskt att erbjuda förskola till de barn som har vårdnadshavare som har bott i Sverige en
617 kort tid och att kommuner blir skyldiga att göra detta genom uppsökande verksamhet.
618

619 Idag klarar inte Arbetsförmedlingen av att förmedla jobb i tillräckligt hög utsträckning till
620 utrikesfödda kvinnor. Därför behövs en arbetsförmedlarpeng, motsvarande skolpengen, som den
621 arbetssökande kan nyttja gentemot en förmedlare som bistår i etableringen på arbetsmarknaden.
622 Detta öppnar upp för fler aktörer på marknaden, och för att förmedlare kan specialisera sig,
623 exempelvis på utrikesfödda kvinnor. Det finns redan idag flera ideella organisationer som arbetar
624 aktivt för att underlätta utrikesfödda kvinnors etablering. Dessa förmedlare skulle med en
625 arbetsförmedlarpeng kunna bidra än mer till att fler kvinnor kommer i arbete. Vi vill också att
626 kommuner ska ta tillbaka ansvaret för nyanländas etablering. Att kommunen har etableringsansvaret
627 tror Centerkvinnorna kan göra etableringsprocessen mer sammanhållen och tydlig, då insatserna kan
628 samlas på ett mer konkret och omfattande sätt. Kommunen har större lokal kännedom om den
629 offentliga verksamheten där jobb kan finnas, men kan även via lokala projekt samla företag som kan
630 erbjuda jobb. Inom ramen för det kommunala etableringsansvaret ska kommuner uppmuntras till
631 projekt i samarbete med det lokala civilsamhället och näringslivet.

632 Inom ramen för det kommunala etableringsansvaret vill vi också att särskilda insatser ska kunna
633 riktas mot de kvinnor som står allra längst ifrån arbetsmarknaden, de som har varit arbetslösa under
634 en lång tid. Utmaningen att nå dem och medverka till att de ska få en egen sysselsättning är stor,
635 men därför är det också särskilt viktigt att samhället inte glömmer dessa kvinnor. Det långsiktiga
636 målet i sådana insatser ska vara att individen ska bli självförsörjande, men vägen dit kan innehålla
637 anpassad SFI-undervisning, hälsovägledning, samhällsorientering, utbildning i digital navigering, övrig
638 vuxenutbildning och arbetsträning. Ännu en viktig insats är att säkra digital kompetens. I dag ställs
639 ofta vissa krav på digital kompetens både under arbetssökande och på arbetet.

640 En flexibel arbetsmarknad där människor kan komma in och få sitt första arbete hjälps också av en
641 stark bemanningsbransch. Denna kan för många, inte minst utrikesfödda, innebära ett steg in på
642 arbetsmarknaden och ett första jobb. Alla personer har olika förutsättningar och erfarenheter, det
643 primära är att befintliga färdigheter och kompetenser som individen besitter kan användas och
644 utvecklas. Matchning mot arbetsmarknaden är inte något nytt, men Centerkvinnorna vill att det
645 arbetet intensifieras. Alla ska kunna få ett jobb utifrån sina förutsättningar och färdigheter, och det
646 finns inga fula jobb. I arbetet med etablering är det viktigt att kvinnor och män får samma stöd – så
647 fungerar det inte i dag.

648 649 **1.3.1.2. Ett särskilt integrationsprogram**

650 Centerpartiet har sedan tidigare föreslagit ett integrationsprogram för särskilt motiverade nyanlända.
651 Integrationsåret ska, enligt Centerpartiets förslag, bestå av bland annat yrkessvenska, praktik inom
652 bristyrken och obligatorisk samhällsorientering. Centerkvinnorna vill se ett särskilt
653 integrationsprogram för kvinnor. Detta program ska bestå av yrkesinriktad svenska för invandrare
654 (SFI) varvat med praktik, samhällsorientering med fördjupande studiecirkel för att lära sig mer om
655 exempelvis svenska myndigheter, svenska lagar och hushållsekonomi, samt studie- och
656 yrkesvägledning. Integrationsprogrammet ska erbjudas till alla nyanlända kvinnor i samverkan med
657 arbetsmarknaden. De som väljer att gå integrationsprogrammet omfattas av närvarokrav, men också
658 en första-jobb-eller-utbildnings-garanti: integrationsprogrammet ska garantera att deltagaren går
659 vidare med antingen ett första jobb eller vidare studier.

660 661 **1.3.1.3. Inga fler kvinnofallor**

662 Att kvinnor inte kommer ut i arbete och får en egen försörjning är ett allvarligt jämställdhetsproblem.
663 En lång föräldraledighet fördröjer inträdet till arbetsmarknaden och försenar inläringen av språket.
664 Föräldrapenningen till föräldrar som kommer till Sverige med barn måste ses över, och att antalet
665 föräldrapenningdagar måste minskas och anpassas till barnets ålder. Enligt dagens regelverk har
666 föräldrar som kommer till Sverige rätt till alla 480 dagar föräldrapenning om barnet blir bosatt i
667 Sverige under sitt första levnadsår, 200 dagar föräldrapenning om barnet blir bosatt i Sverige efter
668 sitt första levnadsår, och till 100 dagar om barnet blir bosatt i Sverige efter sitt andra levnadsår. 100
669 dagars föräldraledighet med ett barn som är över två år är inte motiverat, särskilt inte då lång
670 föräldraledighet hämmar särskilt kvinnors etableringstid. Som föräldralediga deltar färre i SFI och
671 inträdet till arbetsmarknaden dröjer. Tiden i föräldraförsäkring bör därför begränsas och
672 språkutbildning påbörjas parallellt med eventuell föräldraledighet.

673
674 Ekonomiska ersättningar till hushåll, som till exempel ekonomiskt bistånd bör som regel betalas ut
675 jämnt mellan makar, för att stärka kvinnors ekonomiska makt, och kvinnor ska alltid ges rätt och
676 möjlighet att ha enskilda möten med myndigheter, utan manlig släkting eller bekant närvarande.
677 Rätten till tolk måste också följas bättre än den gör idag. Kvinnor får i större utsträckning än män
678 enbart andrahandsinformation genom att barn eller en manlig släkting eller bekant agerar tolk åt
679 dem.

680
681 Ytterligare en insats för att öka kvinnors deltagande i SFI och även på arbetsmarknaden, är att ställa
682 krav på aktivering för att erhålla försörjningsstöd. Centerkvinnorna vill, precis som Centerpartiet, att
683 riktlinjerna till kommunerna tydliggörs så att samma krav på aktivering ställs på en man och en
684 kvinna som bor i samma hushåll och får försörjningsstöd. Vi vill också att krav på aktivering ska ställas
685 på alla individer med försörjningsstöd, om det inte föreligger särskilda omständigheter. Genom att
686 ställa krav på aktivering minskar risken att fastna i hemmet och förlora kontakten med samhället, och
687 incitamenten ökar för kvinnor att få en egen försörjning och öka sin delaktighet i det svenska
688 samhället. Det gynnar självständigheten och friheten.

689 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

690 - Att kommuner ska få tillbaka ansvaret för nyanländas etablering.

- 691 - Att kommuner inom ramen för etableringsuppdraget ska uppmuntras att ha projekt tillsammans
692 med det lokala civilsamhället och näringslivet.
693 - Att arbetet med matchning mot arbetsmarknaden intensifieras.
694 - Att ett särskilt integrationsprogram för kvinnor införs.
695 - Att särskilda insatser ska kunna riktas till de kvinnor som står allra längst ifrån arbetsmarknaden.
696 - Att SFI-undervisning ska erbjudas i anknäring till förskola.
697 - Att föräldrapenningen till föräldrar som kommer till Sverige med barn ses över och begränsas och
698 anpassas bättre till barnets ålder.
699 - Att ekonomiska ersättningar till hushåll, som till exempel ekonomiskt bistånd, i regel betalas ut
700 jämnt till makar.
701 - Att kvinnor alltid ska ges rätt och möjlighet att ha enskilda möten med myndigheter och att rätten
702 till tolk efterföljs bättre än vad den gör idag.
703 - Att språkutbildning påbörjas parallellt med eventuell föräldraledighet
704 - Att krav på aktivering ska ställas på alla individer med försörjningsstöd.
705

1.3.2. Sparkonton är makt

706 En grundläggande förutsättning för en stabil självständig ekonomi, är att ha en inkomst. Ytterligare
707 en pusselbit för en trygg ekonomi, är att ha ett sparkapital, vilket förutsätter en inkomst. Kvinnor och
708 mäns sparande skiljer sig åt – och det så kallade "spargapet" ökar.⁶ Att kvinnor sparar mindre pengar
709 har konsekvenser för deras livsinkomst, men även för den ekonomiska friheten. Ett sparkapital är
710 både en frihet, trygghet och säkerhet. Det är en förutsättning för investeringar som bostadsköp, men
711 också för att exempelvis klara av oväntade utgifter. Ett sparkapital kan också ge möjligheter att klara
712 av en egen ekonomi, och således ge mer frihet att välja hur en vill leva. För att stärka kvinnors
713 ekonomiska frihet vill vi att fler kvinnor ska kunna spara till ett stå-själv-kapital, ibland kallat ett
714 "fuck-off"-kapital. Särskilt kvinnor med låga inkomster har små möjligheter att spara pengar och
715 därmed bygga kapital.
716

717
718 ISK är ett enkelt och förmånligt sätt att spara pengar på. Vi vill att sparande i ISK ska vara helt
719 skattefritt upp till ett visst belopp. Detta blir ett enkelt och träffsäkert sätt att främja sparande för
720 personer med lägre inkomst, eftersom det sällan är de personerna som har de största sparkontona.
721 Centerkvinnorna är inte heller negativt inställda till en bredare skattesänkning på sparande. Vi vill
722 även att kvinnors kunskap om finansiella instrument ska öka och att kvinnors finansiella muskler ökar
723 så att kvinnor har möjlighet att ta risk i samma utsträckning som män. Det finns flera ideella initiativ
724 för att upplysa och uppmuntra kvinnor till detta. Det vill Centerkvinnorna främja. Därför föreslår vi en
725 särskild statlig satsning med syfte att stötta initiativ som främjar ett ökat aktiesparande bland
726 kvinnor.
727

1.3.2.1. Frigörelsestöd för den som vill lämna en destruktiv relation

728 För den som lever i en psykisk eller fysiskt våldsam relation kan möjligheten att lämna vara
729 livsavgörande – och drömmen om ekonomisk frihet en utopi. Därför vill Centerkvinnorna se en
730 utredning på att utreda ett slags offentligt stå-själv-kapital, ett frigörelsestöd. Frigörelsestödet kan ge
731 ett startkapital för ett nytt liv för kvinnor i våldsamma/destruktiva relationer som inte själva har
732 ekonomiska möjligheter att lämna. Utredningen bör se över vilka som ska kunna få frigörelsestöd,
733 när personer ska kunna få det, hur stort det kan vara, vad det konkret ska kunna stödja, hur det ska
734 distribueras och vem som är ansvarig för det, och om det ska vara ett bidrag eller lån.
735
736

Centerkvinnorna ska arbeta för:

737 - Att det tillsätts en omfattande utredning som ser över de olika sparformerna och föreslår åtgärder
738 för att öka kunskap och underlätta för sparande, samt åtgärder för att göra möjligt och förmånligt för
739

⁶ Folksam 2021. <https://nyhetsrum.folksam.se/sv/2021/09/16/fler-sparar-men-gapet-mellan-man-och-kvinnor-okar/>

- 740 de med lägst inkomster att spara pengar.
741 - Att företag eller föreningar som arbetar med att sprida kunskap om attinvestera och spar i
742 aktier med syfte att fler kvinnor ska delta på aktiemarknaden, ska kunna få särskilda medel
743 för det.
744 - Att sparande på ett ISK ska vara skattefritt upp till ett visst belopp.
745 - Att det tillsätts en utredning för att införa ett frigörelsestöd.
746

747 **1.3.3 En stark ekonomi utanför tvåsamheten**

748 Ensamstående mammor har historiskt sett hört till en av samhällets mest utsatta ekonomiska
749 grupper. Liksom samhället är präglat av patriarkala strukturer, är samhället präglat av en
750 tvåsamhetsnorm. Ensamstående mödrar är inte en homogen grupp, men på en generell nivå har
751 gruppen varit överrepresenterade bland mottagare av försörjningsstöd. 2020 så fick 15 procent av
752 Sveriges ensamstående mammor försörjningsstöd och sett till andel i befolkningen var ensamstående
753 mammor den grupp där det var vanligast med försörjningsstöd.⁷ För att minska den ekonomiska
754 utsattheten och, i alla fall till en liten del, kompensera för hålet i hushållsekonomin som uppstår för
755 ensamförsörjare ser Centerkvinnorna behov av särskilda reformer för ensamstående mammor.
756 Ensamstående mammor behöver helt enkelt ha större marginaler att leva på, både för att klara
757 familjens försörjning, men också för att ha en möjlighet att spara pengar.
758

759 **1.3.3.1 Höjt skatteavdrag för större marginaler i vardagen**

760 Förutom ett generellt höjt skattegrundavdrag på inkomst och ännu ett skatteavdrag på lägre
761 inkomster vill Centerkvinnorna inrätta ett särskilt skatteavdrag för hushåll där det finns barn, med
762 ensamförsörjare. Ett avdrag som detta skulle delvis betyda en viss kompensation i de skillnader som
763 finns mellan hushåll med en respektive två försörjare, men framför allt en förbättring av ekonomisk
764 standard för ensamhushållet. Syftet är att öka marginalerna i vardagen för de som har en svår
765 ekonomisk situation, och vinnarna blir flera ensamstående mödrar och deras barn. Storleken på
766 skatteavdraget bör utredas och måste avvägas mot vinsten av heltidsarbete, ett skatteavdrag ska
767 exempelvis inte ersätta en högre arbetsgrad eller ett avancemang på jobbet som ger en högre lön.
768

769 **1.3.3.2 Bättre förutsättningar för studier med semesterlån**

770 Att studera är inte bara ett medel för att kunna följa sina drömmar, det är också ett sätt att på sikt
771 kunna höja sin lön. Studielånet och studiebidraget betalas ut under de veckor som personen
772 studerar. Hösttermin och vårtermin är i regel ungefär 20 veckor, och sommaren är ett glapp mellan
773 terminerna. Om en läser en sommarkurs är det möjligt att ta lån under sommaren, men de som
774 endast läser på höst- och vårterminerna är inte berättigade studiemedel under sommaren.
775 Alternativen för att försörja sig under sommaren är att läsa sommarkurs är att arbeta, att få stöd av
776 anhöriga, eller söka ekonomiskt bistånd hos kommunen.
777

778 Att stå utan inkomst under sommarmånaderna är svårt för alla, men särskilt svårt för den som är
779 förälder. Sverige har en välutbyggd barnomsorg och det är i grunden det som möjliggjort för kvinnors
780 självständighet, och som i mångt och mycket underlättar för ensamstående föräldrars försörjning.
781 Men barn behöver också vara lediga. I Sverige är barnkonventionen lag och artikel 31 anger att
782 barnet har rätt till lek, vila och fritid. Detta kan vara en utmaning för flera föräldrar, även de som
783 arbetar och kanske inte har ett fast jobb med semesterersättning. För den ensamstående föräldern,
784 är det ännu svårare, både praktiskt och ekonomiskt.
785

786 För att den ensamstående föräldern ska ha möjlighet att ge sitt eller sina barn ledigt under
787 sommaren under studieperioden, vill Centerkvinnorna att det införs ett semesterlån inom ramen för

⁷ Socialstyrelsen 2020. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2021-6-7466.pdf>

788 CSN-lånet. Det förmånliga lånet bör främst finnas till för de ensamstående som befinner sig i en
789 särskilt utmanande situation. Risken är att ensamstående mammor väljer att inte studera, vilket kan
790 ge en negativ effekt på deras livsinkomst.

791

792 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

793 - Att särskilt skatteavdrag för hushåll där det bor barn och som har en vuxen försörjare utreds och
794 införs.

795 - Att det införs ett semesterlån riktat emot ensamstående föräldrar inom ramen för CSN-lånet.

796

797 **1.4 Ägande**

798 Pengar är makt. Utöver inkomst av tjänst, blir det allt viktigare att äga och låta sitt kapital växa, som
799 en del av inkomsten och inte minst ur ett livsinkomstperspektiv. Kvinnor äger mindre än män. Till
800 exempel ägs 14% av svenska fastigheter av kvinnor, 15% av marken ägs av kvinnor, 34% av de
801 privatägda bilarna ägs av kvinnor, 30% av Sveriges 369 000 företag ägs av kvinnor och 4% av det
802 totala aktievärdet privatägs av kvinnor, enligt en rapport från Ownershift⁸. Det ojämsställda ägandet
803 är ett strukturellt och ekonomiskt jämställdhetsproblem.

804 För att komma till rätta med den ojämsställdhet som råder gällande ägande föreslår Centerkvinnorna
805 att Statistiska Centralbyrån, SCB, ska presentera könsuppdelad statistik om förmögenhet.

806 Centerkvinnorna vill även att Lantmäteriet ser över inte bara de andelar av mark och fastigheter som
807 ägs av kvinnor, män och företag utan även presenterar värdet av dessa. Centerkvinnorna vill även
808 uppmana banker att informera sina kunder om jämställt ägande och aktivt arbeta för att öka
809 kvinnors ägande.

810 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

811 - Att SCB ska presentera könsuppdelad statistik om förmögenhet.

812 - Att Tillväxtverket förnyar och uppdaterar information kring företag och förtydligar skillnaderna
813 mellan ägande, företagande och ledning av företag.

814 - Att Lantmäteriet ser över inte bara de andelar av mark och fastigheter som ägs av kvinnor, män och
815 företag utan även presenterar värdet av dessa.

816 **1.5 Jämställd ekonomi för pensionärer**

817 En ojämsställd arbetsmarknad begränsar kvinnors frihet under hela livet och leder till ojämsställda
818 pensioner. Könsdiskriminering ska inte förekomma inom pensionssystem och verkningseffekterna av
819 pensionssystem måste vara jämställda.

820 **1.5.1 Skatt på pension och likvärdighet över hela landet**

821 Vi vet att de pensionärer som har minst pengar att leva på är kvinnor. För dem krävs reformer redan
822 idag, utöver insatser för att skapa en jämställd arbetsmarknad och bättre ekonomi. Centerkvinnorna
823 anser även att garantipensionärer inte ska betala skatt alls. Vi vill även se att en större andel av redan
824 avsatta medel i pensionsfonderna utbetalas i pension.

825 Det finns ett förbehållsbelopp som innebär att alla ålderspensionärer ska ha en viss summa kvar att
826 leva på när alla kostnader för vård och omsorg med mera är betalde. Maxtaxan ska sedan finnas för
827 att garantera att det finns ett tak för utgifterna. Men det finns flera utgifter som inte ingår i
828 maxtaxan och förbehållsbeloppet. Det varierar mellan olika kommuner vilka kostnader de har för
829 trygghetssystem för de äldre. Nivåer och vad som ingår i försörjningsstödet, existensminimum och
830 förbehållsbelopp behöver ses över för att säkerställa likvärdigheten. Centerkvinnorna vill att en
831 översyn genomförs av äldres kostnader och ersättningar där jämställdhetsperspektivet finns med.

⁸ Ownershift (2019) "Vem äger Sverige?"

832 Centerkvinnorna välkomnar den pensionsöverenskommelse som innebar höjd garantipension och
833 höjt bostadstillägg från 2020. Att höjningen sker med ett bibehållet respektavstånd är ett viktigt
834 perspektiv för Centerkvinnorna. Respektavståndet är den skillnad i pensionsinkomst mellan de
835 pensionärer som arbetat och tjänat in pensionsgrundande inkomster, men med låg lön, och de som
836 helt saknar arbetsinkomster. Det ska alltid löna sig att arbeta framför att inte göra det. Beslutet är
837 viktigt ur jämställdhetssynpunkt eftersom de flesta med låg pension är ensamstående kvinnor.

838 Vi vill att alla, oavsett ålder, ska kunna åtnjuta livskvalitet och frihet efter pensionering. Därför vill vi
839 att det säkerställs att ansökningarna om bostadstillägg hanteras likvärdigt i hela landet.
840 Centerkvinnorna vill även att pensionärer som äger en bil ska ha rätt att söka bostadstillägg,
841 eftersom kollektivtrafiken är bristfällig i många delar av landet.

842 **1.5.2 Bättre pensionsinformation behövs**

843 En stor orsak till dagens ojämställda pensioner beror på att kvinnor i högre utsträckning arbetat
844 deltid, spenderat mer tid hemma med barn och för att de i större utsträckning har ägnat sig åt
845 anhörigvård av sina föräldrar vid sjukdom eller ålderdom. Många känner inte till hur deltid och
846 föräldraledighet inverkar på pensionen.

847 Båda parter ska ha samma rätt och möjlighet att förvärvsarbeta i lika hög grad för att undvika att
848 pensionen påverkas negativt. Idag är inte detta en verklighet. Kvinnor nyttjar flest dagar av
849 föräldraförsäkringen och är de som jobbar mest deltid under småbarnsåren. Vårt mål är att alla
850 föräldrar ska dela lika på föräldraförsäkringen och på det obetalda hemarbetet.

851 Centerkvinnorna vill därför att Försäkringskassan ges ett informationsuppdrag, i samverkan med
852 berörda aktörer, att på ett bättre och mer effektivt sätt informera allmänheten om hur pensionen
853 påverkas av olika livsval. Den information som riktas till föräldrar och även företagare behöver
854 stärkas ytterligare. Informationsuppdraget syftar till att människor ska kunna göra välinformerade val
855 och väga in både kortsiktiga och långsiktiga effekter.

856 **1.5.3 Pensionsrätter ska överlåtas under föräldraledighet**

857 För att komma åt de pensionsklyftor som fortsätter att växa fram i samband med det ojämställda
858 föräldraskapet behövs bland annat åtgärder vidtas gällande pensionsrätterna. Centerkvinnorna vill
859 därför att pensionsrätter automatiskt ska överlåtas under småbarnsåren från den förälder som
860 arbetar till den part som är föräldraledig eller arbetar deltid inom ramen för föräldraledighetslagen.
861 Samtidigt ska det erfordras ett aktivt beslut för att pensionsrätterna inte ska överlåtas.

862 **1.5.4 Rätt till tjänstepension**

863 I samtliga skandinaviska länder spelar de kollektivavtalade tjänstepensionerna en betydande roll för
864 pensionärens sammanlagda pension. I Sverige blir det allt vanligare att människor inte har
865 tjänstepension som en del i sina anställningsavtal. Inte minst gäller detta i de nyare branscherna.
866 Sedan 2006 är norska arbetsgivare skyldiga enligt lag att erbjuda de anställda en tjänstepension.
867 Företagen kan välja mellan att erbjuda en förmånsbestämd eller en avgiftsbestämd tjänstepension.
868 Företagaren har stor frihet att själv utforma pensionsavtalet vad gäller ersättnings- och
869 premienivåer, sjuk- och efterlevandeförmån. Eftersom tjänstepensionen utgör en stor del av den
870 enskilda pensionen vill Centerkvinnorna att alla anställda ska få erbjudande om en tjänstepension
871 som de sedan aktivt kan välja eller avsäga sig. Centerkvinnorna har sedan tidigare ett stämmobeslut
872 på att vi vill att det ska utredas huruvida arbetsgivare som idag ej erbjuder tjänstepension till
873 tillsvidare- eller deltidsanställda ska kunna åläggas att avsätta likvärdig procentuell summa som
874 statlig pension.

875 **1.5.5 Efterlevandeskydd efter 65 års ålder**

876 Vi lever idag allt längre, vilket såklart är positivt då det innebär att vi är vid god hälsa även på äldre
877 dagar. Idag har de flesta ett efterlevandeskydd om partnern avlider före 65 års ålder. Det är av stor
878 vikt, inte minst för kvinnor som ofta har en lägre inkomst eller pension. Få har dock

879 efterlevandeskydd när de har passerat 65 år, då det ofta är kopplat till att vara yrkesverksam.
880 Kunskapen är låg om att efterlevandeskyddet ofta upphör vid 65 års ålder, vilket kan innebära en stor
881 ekonomisk påfrestning.

882 Centerkvinnorna vill därför att ett informationsansvar åläggs Försäkringskassan eller
883 Pensionsmyndigheten om bland annat efterlevandeskyddet då människor uppnår pensionsålder.
884 Med kunskap och rätt information kan välgrundade beslut fattas om en vill teckna ett
885 efterlevandeskydd eller ej.

886 **1.5.6 Höjd pensionsavgift**

887 Vi är friskare, lever längre och kan arbeta längre än tidigare. För att upprätthålla bra pensioner
888 behöver arbetslivet förlängas och bli mer hållbart. Därför höjs alla pensionsåldersgränser och
889 motsvarande åldersgränser i trygghetssystemen och följer medellivslängden. Men för att finansiera
890 pensionssystemet och trygga våra framtida pensioner räcker inte det. Centerkvinnorna föreslår
891 därför att avgiften till den allmänna pensionen höjs.

892 **1.5.7 Äldres arbetsmarknad**

893 Att arbeta de sista åren före pension är extra viktigt för att uppnå en bättre pension. Det
894 gällerspeciellt för dem med lägst inkomst, oftast kvinnor. Men många äldre möts av
895 åldersdiskriminering på arbetsmarknaden, trots erfarenhet, kompetens och ett enklare livspussel. Vi
896 anser att studie och yrkesvägledning för äldre ska ingå hos arbetsförmedlare, eftersom äldre är en
897 grupp som har svårt att återinträda på arbetsmarknaden vid arbetslöshet.

898 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 899 - Att garantipensionärer inte ska betala skatt alls.
- 900 - Att en översyn, med jämställdhetsperspektiv, genomförs av äldres kostnader och
901 ersättningar.
- 902 - Att finna lösningar för en höjd pension med ett bibehållet respektavstånd mellan de
903 pensionärer som arbetat och tjänat in pensionsgrundande inkomster, men med låg lön, och
904 de som helt saknar arbetsinkomster, är för Centerkvinnorna ett viktigt perspektiv.
- 905 - Att pensionsrätter under småbarnsåren automatiskt ska överlåtas från den förälder som
906 arbetar till den part som är föräldraledig eller arbetar deltid inom ramen för
907 föräldraledighetslagen och att ett aktivt beslut behövs för att pensionsrätterna inte ska
908 överlåtas.
- 909 - Att alla anställda ska få erbjudande om tjänstepension från sin arbetsgivare, som de anställda
910 aktivt kan välja eller avsäga sig.
- 911 - Att Försäkringskassan ges ett informationsuppdrag, i samverkan med berörda aktörer, att
912 informera om hur pensionen påverkas långsiktigt av olika livsval.
- 913 - Att Försäkringskassan ges ett informationsuppdrag att informera om efterlevandeskyddet i
914 god tid inför att människor uppnår pensionsålder.
- 915 - Att avgiften till den allmänna pensionen höjs.
- 916 - Att arbetsförmedlare ska ge studie- och yrkesvägledning genom hela livet även till äldre.
917

918 **1.6 Jämställt boende**

919 Vi lever allt längre och andelen äldre i befolkningen kommer att öka under de närmaste decennierna.
920 Kvinnor lever längre än män och har inte sällan låg inkomst på äldre dagar. Många av landets
921 kommuner har bostadsbrist. Samtidigt vill äldre flytta till en mindre och mer tillgänglig bostad, till
922 exempel i centralorten. För att detta ska bli möjligt behövs på vissa platser fler billiga och mindre
923 lägenheter. Nya bostäder behöver byggas och flyttkedjorna behöver komma igång. På vissa platser är
924 det svårt att sälja och äldre sitter kvar i alldeles för stora opraktiska dyra hus och barnfamiljer tvingas
925 bo i mindre bostäder.

926 **1.6.1 Bygg ägarrätter**

927 Att ha ett eget boende som passar den fas i livet som en befinner sig i stärker självständigheten.
928 Bostadsbristen är på sina håll skriande samtidigt som det byggs mycket, både hyresrätter och
929 bostadsrätter. Men det finns andra former av boenden som inte nyttjas i Sverige i särskilt stor
930 utsträckning, till exempel ägarrätter. Ägarrätter, ibland kallade "radhus på höjden", innebär att de
931 boende inte har gemensamma lån, utan i stället enbart sköter gemensamma utrymmen genom en
932 förening. Den som köper behöver därför betala en högre insats för sin lägenhet, men får istället en
933 låg månadskostnad som finansierar viss gemensam skötsel. Köparen behöver inte bekymra sig om
934 föreningens gemensamma ekonomi och upplägget liknar att ha ett betalt hus. För många äldre
935 kvinnor som bor i hus helt utan lån, men med låga pensioner, skulle detta alternativ kunna vara
936 mycket mer attraktivt än en hyresrätt eller bostadsrätt, den dag ett hus blir för mycket att ta hand
937 om. Centerkvinnorna vill därför verka för ett ökat byggande av ägarrätter.

938
939 **1.6.2 Enklare bostadsköp och social bostadspolitik för de särskilt utsatta**

940 Bostadsmarknaden är svår och hård i många delar utav landet, särskilt i storstadsregionerna men
941 även i mellanstora och mindre städer. Med långa köer och med låg rotationsgrad på hyresrätter, och
942 med ökade bostadspriser på både bostadsrätter, radhus och villor, är det svårt att både hitta och ha
943 råd med ett eget boende. Förutom att betala en kontantinsats, krävs en relativt hög inkomst och en
944 mycket god betalningsförmåga för att få ett lån enligt bankens kalkylmodeller, särskilt om det bor
945 barn i hushållet, för att få ett bostadslån. Att fler kan köpa bostad är ett sätt att främja rotation på
946 bostadsmarknaden. Ett sätt att möjliggöra för fler att köpa bostad, är så kallade hyrköp. Det betyder
947 att en får möjlighet att hyra lägenheten under en tidsperiod, under vilken tid en kan bygga
948 sparkapital och kunna köpa lägenheten efter en tid. Modellen tillämpas idag av ett fåtal bostadsbolag
949 och Centerkvinnorna vill utreda möjliga incitament eller styrmedel som skulle kunna göra hyrköp mer
950 vanligt förekommande.

951
952 För kvinnor med lägre inkomst, är möjligheten att köpa sitt boende ännu mindre – för flera är det inte
953 ens ett reellt alternativ. För de allra mest utsatta krävs en aktiv social bostadspolitik. Ett ökat utbud
954 av hyresrätter är en förutsättning för det. I de fall då utsatta kvinnor skyndsamt behöver en ny
955 bostad, vill vi införa en kommunal bostadsgaranti som garanterar en bostad till skälig kostnad. När
956 kvinnor lämnar skyddade boenden har de sällan någonstans att ta vägen och återvänder därför till
957 det tidigare boendet, som inte sällan delas med förövaren. Med en bostadsgaranti kan detta
958 förhindras.

959

960 **1.6.3 Inlåsnings effekter i boende**

961 Många äldre kvinnor med låg pension känner en inlåsnings effekt om de har bott länge i ett hus. Höga
962 priser på nya lägenheter och reavinstskatten gör att det är mer ekonomiskt att bo kvar i sitt hus, även
963 om det är för stort. En rörlighet på bostadsmarknaden är viktig både för den som har behov av större
964 boende, med exempelvis en växande familj, och för den som har behov av ett mindre boende och
965 inte behöva ägna tid åt skötsel av en fastighet eller en stor lägenhet. Genom att förändra
966 beräkningen av reavinstskatten och exempelvis räkna upp inköpspriset med konsumentprisindex,
967 KPI, sedan fastigheten köptes, skulle en rimligare beräkning av reavinstskatt ske.
968 Centerkvinnorna vill motverka inlåsnings i för stora boenden, framförallt för äldre kvinnor, och
969 därför utreda konsekvenserna av en ny beräkning av reavinstskatten där inköpspriset är uppräknat
970 med KPI.

971

972 **1.6.4 Utred sambolagen**

973 Ekonomisk jämställdhet handlar om att som individ ha möjlighet att själv styra över sin ekonomi. Och
974 om situationen så kräver också ha rätt till de gemensamma ekonomiska stöd som finns att söka. Det
975 finns idag brister i sambolagen (2003:376) som särskilt påverkar kvinnor i destruktiva relationer. Vid

976 bedömningar för stöd kopplade till socialtjänstlagen räknas hela hushållets ekonomi, trots att
977 människor i samboskap inte har underhållsskyldighet för varandra. Det finns en risk att ett
978 ekonomiskt beroende av sambon medför skuld- och skamkänslor och därmed ett maktövertag hos
979 den individ som har det ekonomiska övertaget. Centerkvinnorna vill att kvinnors ekonomiska frihet
980 och ekonomiska ställning inte ska påverkas av huruvida en är gift eller sambo. Vid separation och
981 tvister blir detta extra kännbart och därför måste kvinnors ställning vid separation och bodelning
982 stärkas.
983

1.6.5 Stärk kvinnors rättigheter vid bodelning och skilsmässa

984 Ungefär hälften av alla äktenskap i Sverige slutar idag med skilsmässa. I en svår tid ska människor
985 med gemensamt hem och kanske också barn komma överens om praktikaliteter. Situationen blir
986 självklart svårare om någon av parterna inte vill gå vidare med en bodelning, då hen känner sig
987 förfördelad eller orättvist behandlad. Vi vet att många kvinnor lider ekonomiskt och känslomässigt av
988 att män de tidigare har varit gifta med förhalar bodelningsprocessen. En avsiktlig förhaling av
989 bodelningsprocessen används som ytterligare maktmedel. Idag saknas åtgärder och effektiva verktyg
990 för att kunna påskynda processen. Vi vill att en bortre tidsgräns på hur lång tid en bodelning får ta
991 från det att parterna tilldelats en bodelningsförrättare och att vite ska kunna utgå vid underlåtenhet
992 att bidra till avslut av bodelningsprocess. Bodelning kan bli en kostsam process och alla ska ha
993 möjlighet till det. Därför vill Centerkvinnorna att rättshjälp ska omfatta bodelningar och att
994 grundnivån höjs. Personer ska också ha rätt att hämta personliga ägodelar i hemmet skyndsamt och
995 socialtjänsten ska kunna erbjuda bevakning för det, om en person känner sig utsatt och hotad. Det är
996 inte rimligt att en kvinna ska behöva vara utelåst från sitt hem med nödvändiga saker under den tid
997 som en bodelningsprocess pågår. Kostnaden för bodelning ska delas lika mellan parterna.
998

999 En annan aspekt att beakta är den försörjningsskyldighet vid äktenskapsskillnad, som finns kvar
1000 under de sex månader som utgör betänketid. Detta är något som i grunden är bra, men i de fall
1001 bodelningsprocessen förhålls kan den i stället utgöra ett ytterligare hinder för att bryta sig loss från
1002 en destruktiv relation. Försörjningsplikten kan när ekonomin är ojämn ge upphov till hot och våld
1003 från den ekonomiskt starkare parten. Centerkvinnorna vill att betänketid och försörjningsplikt vid
1004 äktenskapsskillnad avskaffas. Vi kommer även verka för att underhållsskyldigheten upphävs vid
1005 samma tidpunkt som ansökan om äktenskapsskillnad lämnas in till Tingsrätten oavsett om betänketid
1006 kommer att föreligga eller ej, och att avgiften på 900 kronor som ska betalas till Tingsrätten för att
1007 behandling av skilsmäsoansökan ska påbörjas avskaffas. För de med allra lägst inkomst kan det vara
1008 ett hinder att ens påbörja processen att skilja sig
1009

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- 1011 - Att byggandet av ägarrätter ökar.
- 1012 - Att det utreds vilka möjliga incitament eller styrmedel som skulle kunna göra hyrköp mer
1013 vanligt förekommande.
- 1014 - Att kommunal bostadsgaranti för våldsutsatta personer införs.
- 1015 - Att konsekvenserna av en ny beräkning av reavinstskatten där inköpspriset är uppräknat med KPI
1016 utreds.
- 1017 - Att kvinnors ekonomiska frihet och ekonomiska ställning ska stärkas vid separation och tvister och
1018 inte påverkas av huruvida en är gift eller sambo.
- 1019 - Att processen kring bodelning ska förenklas och att vite ska kunna utgå vid underlåtenhet att bidra
1020 till ett avslut av bodelningsprocess.
- 1021 - Att det införs en bortre tidsgräns för förrättningsprocessen vid bodelning.
- 1022 - Att personer ska ha rätt till skydd för att skyndsamt kunna hämta personliga ägodelar från tidigare
1023 gemensam bostad vid skilsmässa och separation.
- 1024 - Att rättshjälp ska omfatta bodelningar och att grundnivån höjs
- 1025 - Att kostnaden för bodelning ska delas lika mellan parterna.

- 1026 - Att betänketid och försörjningsplikt vid äktenskapsskillnad avskaffas.
1027 - Att avgiften för ansökan om skilsmässa avskaffas.

1028

1029 **1.7 Jämställd, platt och tydlig föräldraförsäkring**

1030 Ojämsställdhet i familjelivet begränsar kvinnors frihet, minskar deras ekonomiska utrymme, snävar in
1031 karriärvägar och riskerar i förlängningen att göra kvinnor sjuka. En del av utmaningen är den skeva
1032 fördelningen i uttaget av föräldraledighet. Att kvinnor får ta den ekonomiska smällen för den
1033 fördelningen kan vi inte acceptera. Därför är det inte en köksbordsfråga, det är en samhällsfråga och
1034 det behövs politik som möter problembilden.

1035 Dagens föräldraförsäkring har lappats och lagats vid upprepade tillfällen utan helhetsperspektiv.
1036 Föräldraförsäkringen är dessutom komplicerad och svår att överblicka. Den med hög kunskap kan
1037 planera och maximera sitt uttag, samtidigt som risken att göra fel är stor. Den svenska modellen för
1038 föräldraledighet är mycket flexibel, vilket innebär både möjligheter och utmaningar ur ett
1039 jämställdhetsperspektiv. Vissa studier pekar på att flexibiliteten möjliggör ett högre uttag hos
1040 pappor, samtidigt som kvinnors bortavaro från arbetsmarknaden blir längre. Kvinnor i Sverige tar ut
1041 lång sammanhängande ledighet när barnet är litet, medan männen i högre grad sprider dagarna över
1042 längre tid. Pappor är i högre utsträckning än mammor lediga under till exempel sommaren, mer
1043 lediga på deltid och har kortare perioder av ledighet⁹. Innan barnet fyllt två år står kvinnor
1044 fortfarande för
1045 80 procent av föräldradagarna.

1046 Vi vill att föräldraförsäkringen ska anpassas så att den syftar till ett jämställt uttag. Centerkvinnorna
1047 vill se en platt, jämställd och begriplig försäkring, om både är generös, speciellt gentemot dem med
1048 minst resurser, och främjar ett jämställt uttag av föräldradagar och därmed ett mer jämställt
1049 samhälle.

1050 Föräldraförsäkringen är en grundtrygghet. Människors behov av att vara hemma med sina barn
1051 kommer att variera och se olika ut för olika familjer. Därför krävs, utöver grundtryggheten i
1052 försäkringen, en ekonomisk politik med till exempel lägre skatt eller förändrad lönepolitik i offentlig
1053 sektor. Det skulle göra att en större andel av inkomsten stannade i den egna fickan och därmed
1054 ökade människors ekonomiska marginaler i vardagen och gav möjlighet att själva prioritera tid och
1055 resurser.

1056 **1.7.1 Ge möjlighet till graviditetspenning**

1057 Graviditeten kan skilja sig väldigt mycket från person till person, eller från en gång till en annan.
1058 Oavsett om en har en okomplicerad graviditet eller om graviditeten är förenad med komplikationer
1059 och oro blir det mer påfrestande för kroppen ju närmare beräknat födelsedatum en kommer. Att
1060 föda ett barn kräver också sina förberedelser och det är en stor omställning mentalt att bli förälder.
1061 Idag har endast vissa yrkesgrupper rätt till graviditetspenning, det krävs att arbetet är fysiskt
1062 ansträngande eller att det förekommer risker i arbetsmiljön. De som inte har rätt till
1063 graviditetspenning kan tvingas in i en sjukskrivning eller till att ta dagar från föräldrapenningen redan
1064 i slutet av graviditeten. Centerkvinnorna anser att kvinnor i lugn och ro ska få tid att förbereda sig
1065 inför barnets ankomst under de sista veckorna fram till förlossningen. Därför vill vi se en utökad
1066 graviditetspenning för samtliga gravida två veckor före beräknat födelsedatum.

1067 **1.7.2 En platt försäkring med samma nivå på dagarna**

1068 Föräldrapenningen är en del av vår gemensamma välfärd, av våra skattepengar, och grundar sig på
1069 den sjukpenninggrundande inkomsten, SGI. Om alla dagar har samma värde och det inte är mer
1070 fördelaktigt att vara ledig vid någon tidpunkt förenklas försäkringen. Samtidigt tror vi att

⁹ SOU 2017:101, "Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen"

1071 incitamenten för att vara lediga blir mer likvärdiga för båda vårdnadshavarna. Det får även en positiv
1072 fördelningsekonomisk effekt. Centerkvinnorna vill därför ta bort garantidagarna i
1073 föräldraförsäkringen, så att alla dagar är på SGI-nivå.

1074 **1.7.3 Tidigt uttag**

1075 Vi vill att merparten av försäkringen används när barnen är små och att de delar av försäkringen som
1076 gör att föräldrar är borta länge från arbetsmarknaden begränsas. Centerkvinnorna vill att 80 % av
1077 dagarna ska tas ut innan barnet har fyllt tre år. De resterande dagarna kan användas tills barnet har
1078 fyllt tolv år. Förslaget uppmuntrar vårdnadshavare att dela mer lika på heltidsföräldraledigheten
1079 innan barnet börjar i förskolan och förenklar för alla vårdnadshavare att få ihop livspusslet under
1080 barnets uppväxt.

1081 **1.7.4 Ytterligare två månader**

1082 För ett mer jämställt föräldraskap krävs inte bara reformer för *när* försäkringen ska tas ut, utan också
1083 av *vem*. Flera utredningar har visat att de öronmärkta dagarna har haft stor effekt på uttaget av
1084 föräldraförsäkring. Den första månaden infördes 1995, den andra 2002 och den tredje 2017. Det
1085 finns naturligtvis flera andra exempel på "morötter" för ett mer jämställt uttag, exempel på detta är
1086 ekonomiska incitament, informationskampanjer, uppdrag till myndigheter, med mera. Dessa insatser
1087 har dock inte haft samma effekter på mäns uttag som öronmärkningen.

1088 Det har också visat sig att ekonomi spelar mindre roll än vad många har trott för hur vi delar
1089 föräldraledighet. När kvinnan tjänar mest är familjer i hög grad beredda att avvara en betydande del
1090 av hennes inkomst för att hon ska vara hemma en längre tid. Detsamma gäller inte när mannen
1091 tjänar mest.

1092 Flera nordiska länder planerar nu ytterligare öronmärkning av sina föräldraförsäkringar. Det finns
1093 flera goda argument för detta, även ur ett liberalt perspektiv. Ingen tvingas att vara hemma med sitt
1094 barn. Varje förälders del av försäkringen är något som staten erbjuder och som den enskilde,
1095 individen, kan välja att ta emot eller avstå från.

1096 Förändring i uttag av föräldraförsäkringen sker i huvudsak i samband med ytterligare öronmärkning
1097 och Centerkvinnorna föreslår därför att ytterligare två månader ska öronmärkas till respektive
1098 vårdnadshavare.

1099 De dagar i föräldraförsäkringen som inte är öronmärkta ska kunna användas av för barnet andra
1100 viktiga vuxna. Finns bara en vårdnadshavare ska motsvarande antal månader som för två
1101 vårdnadshavare kunna överlåtas till för barnet andra viktiga vuxna.
1102

1103 **1.7.5 Obegränsat antal dubbeldagar**

1104 Studier visar att en gemensam föräldraledighet i samband med att barnet är nyfött kan bidra till
1105 gemensamt ansvar och underlätta återhämtningen för mamman¹⁰ (Persson & Rossin 2019, ISF 2018).
1106 Idag kan endast ett begränsat antal dagar tas ut som så kallade dubbeldagar. Centerkvinnorna ser
1107 ingen anledning till att staten ska reglera om vårdnadshavarna väljer att vara hemma ensamma eller
1108 tillsammans och föreslår därför att familjen själv bestämmer hur många av dagarna inom
1109 föräldraförsäkringen som familjen väljer att ta ut som dubbeldagar, i likhet med i Island och
1110 Danmark. På så vis försvinner i praktiken begreppet dubbeldagar, vilket är ett steg mot en förenklad
1111 föräldraförsäkring. Förslaget behöver stärkas med information om fördelar med ett jämställt
1112 föräldraskap som ingår i Försäkringskassans föreslagna informationsuppdrag.

¹⁰ "When Dad Can Stay Home: Fathers' Workplace Flexibility and Maternal Health",
Stanford University (2019)

1113 **1.7.6 Mer flexibel förskola**
1114 För att möjliggöra för fler föräldrar att komma tillbaka i arbete efter föräldraledighet vill
1115 Centerkvinnorna att kommuner ska erbjuda större valfrihet vid inskolning, så att den inte måste ske
1116 vid terminsstart, samt mer flexibla öppettider. För föräldrar som arbetar deltid eller har egna företag
1117 kan det vara särskilt viktigt. Kanske behövs bara några timmars barnomsorg per vecka för att
1118 företaget ska fortsätta att gå runt. Med den oflexibla förskolestart som idag råder i vissa kommuner
1119 kan föräldrar ibland behöva vänta tills barnet är 1,5 år innan de erbjuds en förskoleplats, trots att
1120 kommuner ska garantera plats från 1 år. Vi vill att barnomsorgen ska vara flexibel och erbjuda
1121 barnomsorg på helger, nätter och lov i högre utsträckning. Då krävs att inskolning kan ske
1122 kontinuerligt under hela året. Centerkvinnorna ser positivt på att det också finns en valfrihet och ett
1123 alternativ till förskola, såsom pedagogisk omsorg.

1124 **1.7.7 Förenkla och stimulera en jämställd delledighet**
1125 Kvinnor väljer att i betydligt högre utsträckning än män nyttja den möjlighet att jobba deltid som
1126 föräldraledighetslagen ger. Idag är det möjligt för föräldrar att få ledigt genom förkortning av
1127 arbetsdagen ned till 75 procent av heltidstjänst tills barnet fyllt åtta år eller slutar första skolåret, så
1128 kallad delledighet utan föräldrapenning). Detta påverkar lönebildningen, men även pensionen,
1129 negativt. För att uppmuntra till ett mer jämställt nyttjande av delledighet utan föräldrapenning vill vi
1130 se över rätten att vara delledig i samband med småbarnsåren. Vi vet att om båda föräldrarna delar
1131 mer lika på det obetalda arbetet påverkas jämställdheten positivt och tiden då barnen är hemma blir
1132 ändå densamma.

1133 Centerkvinnorna vill också ta bort möjligheten att ta ut föräldrapenning då en arbetar heltid. Idag är
1134 det möjligt att ta ut föräldrapenning lediga dagar, även då föräldern arbetar heltid.
1135 Föräldraförsäkringen ska således kopplas till föräldraledighetslagen.

1136 För att säkerställa att även vårdnadshavaren som är hemma den sista delen av föräldraledigheten
1137 inte riskerar sin sjukpenninggrundande inkomst, SGI, behöver reglerna göras om så att de baseras på
1138 hur länge föräldern har varit hemma, inte hur gammalt barnet är. Nuvarande regler gör att den
1139 vårdnadshavare som väljer att vara hemma efter att barnet fyllt ett år, vanligtvis pappan, måste ta ut
1140 ersättning för minst fem dagar för att inte förlora sin SGI. Detta gör att pappornas valmöjligheter att
1141 vara hemma begränsas, eftersom papporna oftast tar den andra delen av ledigheten. Innan barnet
1142 uppnått ett års ålder är uttaget mer generöst och går att dryga ut med obetalda dagar utan att gå
1143 miste om sin SGI. Efter ett års ålder är reglerna striktare. Om ledigheten knöts till respektive
1144 vårdnadshavare skulle även den vårdnadshavare som är ledig senare i ledigheten (oftast mannen)
1145 också kunna dryga ut sin ledighet utan att gå miste om SGI. Då skulle det vara lika lönsamt för båda
1146 vårdnadshavarna att vara lediga med barnet oavsett när under ledigheten de är lediga.

1147 **1.7.8 Återinför och höj jämställdhetsbonusen**
1148 Centerkvinnorna vill se en återinförd och kraftigt höjd jämställdhetsbonus till de föräldrar som tar
1149 lika stort ansvar för barnen i praktiken, inte bara i teorin. Den jämställdhetsbonus som betalades ut
1150 2008-2016 beräknades på ersättning som tagits ut ur föräldraförsäkringen. Vi anser att den
1151 beräkningsgrunden inte var tillräcklig.

1152 Bonusen tillföll de föräldrar som delade lika på antalet ersättningsdagar, men inte nödvändigtvis
1153 delade lika på tiden hemma med barnen. En återinförd och höjd jämställdhetsbonus bör istället ges
1154 till de föräldrar som i realiteten delar på ansvaret och är borta lika länge från arbetet i samband med
1155 föräldraledighet.

1156 Centerkvinnorna vill även att en VAB-bonus införs, för att premiera föräldrar som delar lika för att
1157 vara hemma från arbetet för vård av barn.

1158 **1.7.9 Information och fria val**
1159 Centerkvinnorna vill att Försäkringskassan ges ett informationsuppdrag, i samverkan med andra

1160 berörda aktörer, att till vårdnadshavare informera om att uttaget av föräldradagar påverkar
1161 familjeliv, hälsa och livsinkomst. Informationsuppdraget syftar till att vårdnadshavare ska kunna göra
1162 välinformerade val och väga in både kortsiktiga och långsiktiga effekter. Vetenskaplig kunskap i
1163 beteendekonometri, såsom olika former av nudging, bör användas för att hjälpa vårdnadshavare att
1164 dela lika och att välja en mer jämställd fördelning. Nudging används för att påverka människor till
1165 beslut i en viss riktning, till exempel genom att utnyttja det faktum att människor är mer benägna att
1166 välja det alternativ som uppfattas som huvudalternativet eller det förvalda "icke-vals-alternativet".
1167

1.7.10 En trygg föräldraförsäkring för ensamstående föräldrar

1168 Familjekonstellationer ser annorlunda ut, bland annat genom att föräldrar inte lever ihop. För den
1169 ensamstående föräldern är jämställdhet inte möjlig så som den är för samlevande föräldrar – för en
1170 ensamstående mamma finns det ingen som ersätter hennes arbete i hemmet.
1171

1172 När föräldraförsäkringen reformerats har remissinstanser varnat för att föräldrapenningdagar
1173 används som maktmedel mellan separerade föräldrar, och attreserverade föräldrapenningdagar är
1174 en grund för konflikt. Detta genom att en förälder – oftast pappan – vägrar överföra
1175 föräldrapenningdagar till den andra, utan att ha som ambition att vara föräldraledig. I en reform av
1176 föräldraförsäkringen bör särskilt utredas hur tvister i samband med separation ska hanteras.
1177 Förmåner och möjligheter kopplade till barnen får inte bli möjliga maktmedel i en tvist. Det måste
1178 också utredas hur sådana ärenden skyndsamt ska kunna hanteras, så att mammor inte står utan
1179 försörjning medan pappor har föräldrapenningdagar som de inte använder.
1180

1181 Även då separerade föräldrar nödvändigtvis inte ligger i konflikt återstår det praktiska svårigheter att
1182 dela en föräldraledighet för ett väldigt litet barn, under ett år. Att barnet helt flyttar, från den ena –
1183 oftast mamman, som är ledig den första tiden – till den andra, när den är ett drygt halvår, hade
1184 kunnat vara upprivande för barnets anknytning. Det finns väldigt lite kunskap om hur
1185 föräldraledigheten kan fungera mellan separerade föräldrar, vilka modeller som är lämpliga för
1186 spädbarn och om det är nödvändigt med några juridiska förändringar. Vi vill se en bred utredning
1187 som gör en kartläggning över vetenskaps-läget om delat boende för barn under ett år med
1188 utgångspunkt från barnets bästa, och med förslag på hur föräldraledighet ska kunna delas mellan
1189 separerade föräldrar i praktiken med utgångspunkt från barnets bästa, och vilka juridiska justeringar
1190 som krävs för att det ska möjliggöras.
1191
1192

1.7.11 Företagervänlig föräldraförsäkring

1193 Centerkvinnorna vill skapa möjligheter för alla, oavsett yrke eller kön, att förena föräldraskap med
1194 arbetsliv. Därför vill vi verka för att föräldraförsäkringen förenklas för företagare, så att samma regler
1195 ska gälla för företagare oavsett företagsform, inklusive dem som både är företagare och har en
1196 anställning, så kallade kombinatorer. Det ska dessutom vara möjligt att upprätthålla viss
1197 grundläggande verksamhet i företaget under föräldraledigheten, utan att gå miste om
1198 föräldrapenning. Detta för att företaget ska kunna hållas vid liv, så att det ens finns ett arbete att
1199 återgå till för egenföretagaren. När det finns fler egenföretagare bland män än bland kvinnor och
1200 föräldraförsäkringen är sämre anpassad för egenföretagare än för anställda, blir det svårare att nå en
1201 jämställd fördelning av föräldraledigheten.
1202

1.7.12 Utred flerbarnstillägget

1203 Det finns indikatorer på att den ekonomiska utsattheten bland barnfamiljer har ökat de senaste
1204 decennierna, särskilt för ensamstående med flera barn. Flerbarnstillägget är en del av den
1205 ekonomiska familjepolitiken som kan stärka dessa hushåll. Det finns dock jämställdhetsaspekter att
1206 beakta när det kommer till flerbarnstillägget, att kvinnor inte kommer in på arbetsmarknaden i lika
1207 stor utsträckning. Centerkvinnorna vill därför att en utredning kring flerbarnstilläggets
1208 jämställdhetseffekter genomförs. I utredningen bör hänsyn tas till kvinnors ekonomiskt utsatta
1209

1210 situation.
1211

1212 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 1213 - Att uttaget av föräldraförsäkringen ska bli mer jämställt.
- 1214 - Att införa en utökad graviditetspeng för samtliga gravida två veckor före beräknat
1215 födelsedatum.
- 1216 - Att garantidagarna i föräldraförsäkringen tas bort och att 80 procent av dagarna ska tas ut
1217 innan barnet har fyllt tre år, samt att de resterande dagarna ska kunna användas tills barnet
1218 fyllt tolv år.
- 1219 - Att ytterligare två månader ska öronmärkas för vardera vårdnadshavaren.
- 1220 - Att det ska vara tillåtet med obegränsat antal dubbeldagar i likhet med i Island och Danmark.
- 1221 - Att de dagar i föräldraförsäkringen som inte är öronmärkta ska kunna användas av för barnet
1222 andra viktiga vuxna.
- 1223 - Att reglerna för SGI förändras, så att de baseras på hur länge föräldern har varit hemma
1224 istället för barnets ålder.
- 1225 - Att ge Försäkringskassan ett informationsuppdrag riktat till vårdnadshavare om
1226 föräldraförsäkringens påverkan på familjeliv, hälsa och livsinkomst.
- 1227 - Att i en reform av föräldraförsäkringen det särskilt bör utredas hur tvister i samband med
1228 separation ska hanteras. Förmåner och möjligheter kopplade till barnen får inte bli möjliga
1229 maktmedel i en tvist.
- 1230 - Att det tillsätts en bred utredning om hur en föräldraledighet kan delas i praktiken mellan
1231 separerade föräldrar.
- 1232 - Att jämställdhetsbonusen ska återinföras, förstärkas och ges till de föräldrar som i praktiken
1233 delar på föräldraansvaret och är borta lika länge från arbetet i samband med
1234 föräldraledighet.
- 1235 - Att en VAB-bonus införs, för att premiera föräldrar som delar lika för att vara hemma från
1236 arbetet för vård av barn.
- 1237 - Att föräldraförsäkringen ska förenklas för företagare, där samma regler ska gälla för
1238 företagare oavsett företagsform, inklusive kombinatörer.
- 1239 - Att utreda flerbarnstillägget med syfte att undersöka jämställdhetseffekter. I utredningen
1240 bör hänsyn tas till kvinnors ekonomiskt utsatta situation.

1241 **KAPITEL 2: Sexuell frihet och kvinnors hälsa**

1242 Sexuell frihet för oss Centerkvinnor innebär att alla individer ska ha rätten till och självbestämmandet
1243 över den egna kroppen, sin reproduktiva hälsa, sexualitet och rätten till en god fysisk och psykisk
1244 hälsa.

1245 Tyvärr ser det inte ut så idag. Stereotypa bilder lever kvar av hur en kvinna och en man ska vara och
1246 se ut. Vi behöver ta nästa steg för att bekämpa den pågående sexualiseringen av vårt samhälle. Över
1247 90 procent av dem som utsätts för sexuella ofredanden är flickor eller kvinnor och detsamma gäller
1248 alla anmälda våldtäkter 2021: en övervägande majoritet är kvinnor.¹¹ Förlossningsvården är eftersatt,
1249 trots att det är en vård som hela den svenska befolkningen någon gång tar del av. Den psykiska
1250 ohälsan, vilken påverkar möjligheten att känna frihet och ha självbestämmande, drabbar kvinnor hårt
1251 och har ökat de senaste åren. Unga flickor är en särskilt utsatt grupp. Detta är exempel på att
1252 kvinnors sexuella frihet och hälsa måste prioriteras högre.

¹¹ Brå (2022)

1253 **2.1 Jämställd trygghet**

1254 Rätten till trygghet är en grundläggande mänsklig rättighet. Att känna otrygghet under joggingturen
1255 utomhus på kvällen, att hålla nycklarna krampaktigt i handen på vägen hem eller att känna oro över
1256 att våga träffa den potentiella kärleken på nätet är en verklighet för många tjejer och kvinnor idag.
1257 Den upplevda otryggheten begränsar kvinnors sätt att leva och därför måste vi fortsätta arbeta för
1258 att skapa trygga utemiljöer och med andra brottsförebyggande insatser. Faktum är att risken att
1259 utsättas för våld är större i det egna hemmet än utomhus för en kvinna. Våldet börjar tidigt. Nästan
1260 var fjärde ung kvinna i åldern 16–24 år har utsatts för våld av en nuvarande eller före detta partner,
1261 en eller flera gånger.¹² Unga kvinnor utsätts också oftare för sexuellt våld och grövre våld än pojkar¹³.
1262 Våldet får aldrig normaliseras.

1263 **2.1.1 Skärp straffen för sexualbrott**

1264 De senaste åren har omkring 5 av 100 anmälda våldtäkter resulterat i en fällande dom¹⁴. I de fall där
1265 en gärningsperson döms för sexualbrott, såsom våldtäkt, är straffen för låga och motsvarar inte
1266 brottets karaktär eller dess skadeverkningar. Den 1 juli 2018 trädde samtyckeslagstiftningen i kraft
1267 som innebär att sex ska vara frivilligt, att det är straffbart att ha sex med någon om samtycke saknas.
1268 Straffskärpningar och nya brottsrubriceringar kring oaktsam våldtäkt och sexuellt övergrepp infördes
1269 också. Det är steg i rätt riktning.

1270 **Minimistraf för ett antal sexualbrott, däribland våldtäkt, höjdes 2022. Det är bra. Men domarna**
1271 **lägger sig i regel lågt på straffskalan.** Det är viktigt för samhället att signalera att sexualbrott är
1272 allvarliga brott, som vi inte kan acceptera i ett jämställt och demokratiskt samhälle. Straffpåföljder
1273 och formuleringar i lagstiftningen får ojämslilla konsekvenser. Centerkvinnorna vill även att en
1274 utredning tillsätts, som ser över både formuleringar i lagstiftningen och straffpåföljderna ur ett
1275 jämställdhetsperspektiv. Våld mot kvinnor ska likställas med våld mot män, både i lagtext och
1276 straffpåföljd.
1277

1278 **2.1.2 En våldtäkt är en våldtäkt – även om den sker på nätet**

1279 Sexuella övergrepp är idag inte enbart fysiska brott. De senaste åren, i och med digitaliseringens
1280 utveckling, har sexuella övergrepp på internet ökat markant. Studier visar att övergrepp online
1281 innebär minst lika stora trauman för de utsatta som om övergreppen hade skett fysiskt. Ibland blir
1282 traumat till och med större, då offret känner stark oro över att bilderna finns kvar på nätet.

1283 Centerkvinnorna vill att straffansvaret för virtuella sexualbrott ska likställas med straffansvaret vid
1284 sexualbrott där förövaren har haft fysisk kontakt med den utsatta. Vi ser också ett stort behov av att
1285 skola, socialtjänst, psykiatri och rättsväsende ökar sina kunskaper om brott som sker på nätet.

1286 **2.1.3 Högre krav på rättsväsendet**

1287 Att kvinnors sexuella frihet begränsas genom rädsla är något som vi aldrig kan acceptera.
1288 Centerkvinnorna vill därför stärka det förebyggande arbetet i skolan, men också ställa högre krav på
1289 rättsväsendets kunskap när det gäller sexualbrott.

1290 Idag anmäls endast en bråkdel av de sexualbrott som uppskattningsvis sker och än färre leder till åtal
1291 eller fällande domar. Detta är inte bara rättsosäkert, utan också ett folkhälsoproblem.
1292 Centerkvinnorna vill att polis, åklagare, nämndemän och domare som hanterar sexualbrott mot
1293 vuxna och barn ska utbildas i högre utsträckning än idag. Falsa föreställningar om hur ett brottsoffer
1294 ska vara, reagera och agera får allvarliga konsekvenser i den dömande verksamheten. En obligatorisk
1295 utbildning i sexualbrott, dess allvar och offrets agerande menar vi kommer att höja statusen på

¹² Stiftelsen 1000 möjligheter (2020) "Ungarelationer.se – killars våld mot tjejer och våld i ungas partnerrelationer"

¹³ Ibid.

¹⁴ Brå (2019) "Våldtäkt från anmälan till dom"

1296 sexualbrott och därmed också enskilda polisens engagemang i frågan. Vi vill även att domare och
1297 nämndemän ska genomgå utbildning för att få döma i sexualbrottsärenden. Centerkvinnorna vill
1298 också verka för att det införs en särskild fackdomstol för sexualbrott, en sexualbrottsdomstol. På så
1299 sätt kan rättsväsendet samla sakkunskap och resurser, vilket rimligen borde leda till högre
1300 rättssäkerhet och fler fällande domar. Vi vill även att det i alla polisregioner ska finnas en särskild
1301 utredningsgrupp som enbart jobbar med sexualbrott.
1302

1303 Brottsförebyggande rådets, Brå:s, granskning av våldtäktsärenden¹⁵ visar att våldtäktsoffret förhörs i
1304 9 av 10 fall, oftast flera gånger. Det står i skarp kontrast till hur ofta den misstänkte förövaren får
1305 svara på frågor, endast hälften av de misstänkta förhörs. Detta trots att det finns en utpekad
1306 misstänkt och att det hade kunnat leda utredningen vidare. Åklagarmyndighetens och
1307 Polismyndighetens gemensamma rapport¹⁶ kring sexualbrott visar att åklagare gör en bevisvärdering
1308 istället för att låta tingsrätten pröva om bevisen håller för fällande dom. Centerkvinnorna vill att
1309 misstänkta förövare alltid ska förhöras och att fler våldtäktsanmälningar ska gå till domstol. Vi ser ett
1310 omfattande behov i hela organisationen, och vi vill satsa på ett nationellt kunskapslyft i polisen, med
1311 fokus på utredningsmetoder och rutiner, för att brotten ska prioriteras högre och utredas mer
1312 grundligt. För att stärka möjligheten att samla bevismaterial och driva en rättsprocess vill vi att tidiga
1313 förhör ska tillämpas vid fall som våldtäkt och våld i nära relation, och att tekniska undersökningar
1314 genomförs i tidigt skede.

1315
1316 I svenska rättssalar finns det ett antal omständigheter, både förmildrande omständigheter samt så
1317 kallade billighetsskäl, som domstolen kan ta hänsyn till vid dom. En sådan kan vara om förövaren
1318 tidigare är ostraffad, och det finns också exempel då en allmänt ordnad livssituation varit ett skäl till
1319 strafflindring. Centerkvinnorna anser att det är riktigt att återfallsförbrytare straffas därefter, men vi
1320 ser också att ett brott inte blir mindre allvarligt på grund av att gärningsmannen förlorat jobbet.
1321 Detsamma gäller då förövaren säger sig lida av en åkomma eller sjukdom, till exempel sexsomi. Det
1322 är åklagaren som har bevisbördan, men om sjukdom förekommit ska det fastslås genom en
1323 undersökning och i svenska domstolar kan sjukdom ge ett mildare straff, men sällan befria en från
1324 ansvar. Centerkvinnorna vill skyndsamt tillsätta en utredning som ser över förmildrande
1325 omständigheter, billighetsskäl och sjukdomar samt hur dessa bedöms vid sexualbrott.
1326

1327 **2.1.4 Bättre vård för de som utsatts för sexuella övergrepp**

1328 Sexuell frihet handlar inte bara om att vara fri från att utsättas för brott utan också om möjligheten
1329 att ta tillbaka sin sexuella frihet vid de fall då brott har begåtts. Idag vet vi att få av dem som har
1330 utsatts för sexuella övergrepp får tillgång till adekvat vård. Centerkvinnorna vill därför att både
1331 utsatta barn och vuxna ska få stöd och adekvat vård i ett så tidigt skede som möjligt. För att de
1332 utsatta ska få rätt stöd och vård vill vi att vård- och omsorgspersonalens kunskap om våld ökar samt
1333 att en utbildning i våldsutsattas behov ges till alla som verkar inom vård- och omsorgssektorn.

1334 I de allra flesta regioner får den som har utsatts för sexuella övergrepp söka stöd inom den allmänna
1335 psykiatrin. Kunskapen om sexuella övergrepp och dess effekter på individer är inte tillräcklig inom
1336 den allmänna psykiatrin, särskilt för icke-akuta symptom, vilket riskerar att leda till bristande vård för
1337 den utsatta. Vi vill ha en rehabiliteringskedja som ska vara sammanhållen och likartad, och bättre
1338 metoder för att identifiera, diagnosticera och behandla posttraumatiska symptom. Centerkvinnorna
1339 vill satsa medel både på att forska fram kliniska behandlingsmetoder och att implementera dem i
1340 hela landet, och att det i varje region ska finnas specialistkliniker för individer utsatta för sexuella
1341 övergrepp. Vi tror att det kan bidra till ett mer kvalitativt stöd för den som har utsatts för sexuella

¹⁵ Brå (2019) "Våldtäkt från anmälan till dom"

¹⁶ Granskningsrapport (2019) "Våldsbrott i nära relationer och sexualbrott mot vuxna"

1342 övergrepp och samtidigt bidra till att korta köerna till den allmänna psykiatrin.
1343

1344 **2.1.5 Stärkt stöd för de utsatta och till extra sårbara individer**

1345 Att genomgå en rättsprocess är en stor påfrestning för den som utsatts för brott. För de allra flesta
1346 kvinnor som har anmält en våldtäkt läggs förundersökningen fort ned, vilket kan göra att vissa väljer
1347 att inte anmäla överhuvudtaget. Kvinnor som utsatts för våld i nära relation befinner sig i en mycket
1348 sårbar situation. Att lämna en våldsam relation och att anmäla mannen som utsatt henne, kan vara
1349 bland det farligaste hon gjort. Kvinnor som utsatts för brott kan behöva mentalt stöd och vägledning
1350 genom hela processen, inte bara i juridisk mening. Därför vill vi att utsatta kvinnor ska erbjudas en
1351 stödperson när det misstänkta brottet upptäckts. Det kan vara i samband med ett sjukvårdsbesök,
1352 att kvinnan uppsöker kvinnojour, eller vid en polisanmälan. Stödpersonen ska särskiljas från
1353 målsägandebiträdet då det inte behöver vara en jurist, utan kan tillhandahållas av kommunens
1354 socialtjänst eller en kvinnojour. Stödpersonen ska inte ersätta ett målsägandebiträde, utan den
1355 utsatta ska ha fortsatt rätt till målsägandebiträde. Vi vill också att målsägande ska ha rätt till
1356 målsägandebiträde i hela rättsprocessen i samtliga instanser i mål som rör sexuellt våld och våld i
1357 nära relation, alltså inte endast i tingsrätten.
1358

1359 Kvinnor som berättar om när de har blivit våldtagna och förövaren har blivit dömd kan bli dömd för
1360 förtal. En grundprincip i en rättsstat är att avtjänat straff är ett avtjänat straff, men ett avtjänat straff
1361 gör inte att övergreppet försvinner. Den svenska förtalslagstiftningen, lagen om ärekränkning, är i
1362 grunden bra, men utsatta kvinnor måste få rätt att äga sin berättelse. Därför vill Centerkvinnorna se
1363 en översyn av lagen om ärekränkning. Alternativet till en möjlig lagändring som inkluderar
1364 sanningskriteriet är inte ett angivarsamhälle – sanningskriteriet tas i beaktning i flera andra länder i
1365 förtalsmål.
1366

1367 Personer med allvarlig psykisk ohälsa som använder sig av olika former av självskadebeteende är en
1368 mycket utsatt grupp i samhället. Att skära sig själv är en form av självskadebeteende känt sedan
1369 länge. Vad många inte känner till är att sexmissbruk och sexberoende är andra former av
1370 självskadebeteende. Dessutom finns det de som utsätter sig själva för sexuellt våld och kränkningar.
1371 Det kan handla om handlingar från en annan person som sexuellt tvång, våld och kränkningar,
1372 jämförbara med våldtäkt, men där offret på en signal från förövaren självmant tar sig till denne. Det
1373 är svårt att lagföra denna typ av sexuellt våld och kränkningar, men det gör de inte mindre brottsliga.
1374 Det är därför än mer viktigt att dessa individer blir bemötta på rätt sätt.

1375 I en granskning av våldtäktsärenden som Brå har gjort visas att extra sårbara kvinnor är
1376 överrepresenterade som målsägande i anmälningarna. Studier visar att kvinnor med psykiska
1377 problem eller psykiatriska diagnoser har en fördubblad eller tredubblad risk att utsättas för
1378 våldtäkt¹⁷. En förklaring som ges är att kvinnor med missbruk, kognitiv funktionsnedsättning eller
1379 psykosociala diagnoser i större utsträckning än andra har svårigheter att göra riskbedömningar eller
1380 att sätta gränser, men det kan också bero på att män som begår sexualbrott riktar in sig på just extra
1381 sårbara kvinnor. Det bör också nämnas att målsäganden näst intill alltid är yngre än den misstänkte
1382 förövaren, därför kan även ålder räknas som sårbarhet¹⁸. Centerkvinnorna vill att forskningen kring
1383 sexuellt våld och kränkningar gentemot flickor och kvinnor med självskadebeteende eller som är
1384 extra sårbara på andra sätt, stärks. Kunskapen behöver öka inom vård och omsorg och även inom
1385 rättsväsendet, för att bättre kunna bemöta individer som är extra sårbara. Vi vill även se bättre stöd i
1386 rättsprocessen för flickor och kvinnor som är extra sårbara. Vi kan inte heller lägga ansvar på
1387 brottsutsatta barn och unga, och låsa in barn på institution för att vuxna utsätter dem för övergrepp.
1388 Vi vill att Socialstyrelsen får i uppdrag att utveckla nya insatser från socialtjänsten när ett barn utsätts

¹⁷ Brå (2019) "Våldtäkt från anmälan till dom"

¹⁸ Ibid.

1389 för sexuell exploatering och sexuella övergrepp, samt att utreda hur hälso- och sjukvården och
1390 socialtjänsten kan stärkas i barnrättsperspektivet kring barn som utnyttjas för sexuella övergrepp.

1391

1392 En ofta osynliggjord grupp som är särskilt utsatt när det gäller sexualbrott är kvinnor med
1393 funktionsnedsättning, både intellektuella, kognitiva och rent fysiska. Kvinnor med funktionsnedsättning
1394 utsätts också för våld i nära relation i form av psykiskt, fysiskt och sexuellt våld, precis som kvinnor
1395 generellt. Förutom en partner har det exempelvis förekommit att kvinnor med funktionsnedsättning
1396 utsatts för våld av personer de befinner sig i en beroendeställning till, såsom personal,
1397 färdtjänstchaufför och liknande. Det finns svårigheter för kvinnor med intellektuell
1398 funktionsnedsättning att söka och erhålla samhällets stöd vid våldsutsatthet. Kanske är förövaren
1399 den person som är satt att hjälpa kvinnan med myndighetskontakter, eller kanske finns det inte
1400 anpassad information för kvinnan att ta del utav. Det är viktigt att alla våldsutsatta, oberoende
1401 funktionsnedsättning, ges samma möjligheter att ta del av samhällets stöd- och skyddsåtgärder.
1402 Detta oavsett det handlar om stödsamtal, hjälp med anmälan eller ett skyddat boende som
1403 anpassats efter funktionsnedsättningen. Centerkvinnorna vill att en lämplig myndighet ska få i ansvar
1404 att utveckla bättre förebyggande åtgärder och kunskapsspridning om den särskilda utsatthet för våld
1405 och sexuella övergrepp som förekommer bland kvinnor med funktionsnedsättning, och att
1406 målgruppsanpassat material gällande samhällets befintliga stödinsatser tas fram. Lämplig myndighet
1407 bör också få i uppdrag att utreda behovet av hälsofrämjande insatser som berör sexualitet för
1408 målgruppen med särskilt fokus på upplevelser av internetanvändande samt på HBTQI-frågor och
1409 hedersrelaterad utsatthet kopplat till sexualitet bland personer intellektuell funktionsnedsättning.
1410

1411 **2.1.6 Behandla förövare**

1412 För att personer dömda för sexualbrott inte ska begå liknande brott igen är det viktigt att alla
1413 förövare får evidensbaserad behandling. Även de som inte har blivit dömda måste ha rätt till att få
1414 behandling. Alla som känner att de är på väg att tappa kontrollen över sin sexualitet, som känner oro
1415 för tankar och handlingar, eller är rädd för att göra sig själv eller andra illa måste kunna få hjälp
1416 snabbt. Vi vill därför att långsiktig finansiering säkerställs för den nationella hjälplinjen som bistår
1417 med stöd till personer som upplever sig ha ett problembeteende kopplat till sin sexualitet. Vi vill även
1418 att forskningen kring vård och behandling av personer som har dömts för sexualbrott stärks.

1419 **2.1.7 Begränsa tillgången på den våldsamma pornografin**

1420 Enligt Folkhälsomyndighetens nationella befolkningsstudie¹⁹ använder 70 % av männen i Sverige
1421 pornografi medan 70 % av kvinnorna inte gör det. Totalt 18 % av män 16-84 år tittar dagligen eller
1422 nästan dagligen på pornografi. Vanligast är det bland män 16-29 år. Forskning visar att hög
1423 konsumtion av pornografi kan medföra attityder som förminskar allvaret i frågan om våld mot
1424 kvinnor. Pornografin påverkar uppfattningen om var gränserna går och vilka förväntningar en har i en
1425 sexuell relation. Detta begränsar både pojkars och flickors sexuella frihet, men bidrar också till
1426 utvecklingen av en våldskultur som vi ännu inte har sett de fulla konsekvenserna av. De flesta vuxna
1427 har dessutom låg kunskap om pornografins innehåll och dess påverkan på våra barn och unga. Därför
1428 vill vi att föräldrar får information och material som introducerar dem i ämnet och öppnar upp för
1429 samtal med sina barn om pornografins konsekvenser.

1430 Centerkvinnorna vill att förskola och skola ska bli fri från pornografi och därför ska porrfilter införas i
1431 samtliga skolformer. Under våren 2020 fick Barnombudsmannen i uppdrag att kartlägga kunskap om
1432 hur barn och unga påverkas av pornografi²⁰. Det är en viktig kartläggning, men det krävs mer. Därför
1433 vill Centerkvinnorna att en åldersgräns och åldersverifiering för konsumtion av pornografi införs även
1434 på nätet. Det krävs också att barn och elever stärks i sin integritet på nätet.

¹⁹ Folkhälsomyndigheten (2019) "Ny kunskap om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige"

²⁰ "Uppdrag om kartläggning av kunskap om pornografins inverkan på barn m.m." (A2020/00346/JÄM)

1435 **2.1.8 Skydda barn från sexuella övergrepp och straffa förövare**

1436 Sexualbrott mot barn är särskilt allvarligt. Centerkvinnorna välkomnar att preskriptionstiden nu har
1437 tagits bort för grova sexualbrott, alltså våldtäkt och grov våldtäkt. Centerkvinnorna vill att
1438 preskriptionstiden för samtliga sexualbrott inklusive groomingbrott, det vill säga kontakt för att träffa
1439 ett barn under 15 år i ett sexuellt syfte, slopas.

1440
1441 En betydande andel av dem som utsätts för sexualbrott är unga tjejer. Under 2021 rörde 40 procent
1442 av de anmälda våldtäktsbrotten våldtäkt mot barn, alltså en person under 18 år. När barn har blivit
1443 utsatta för brott krävs det särskilda metoder och resurser för att utreda. Barn som har blivit utsatta
1444 för vålds- och sexualbrott *kan* få ett eget juridiskt biträde på begäran av åklagare, men
1445 Centerkvinnorna vill att barn alltid ska ha rätt till det när de har utsatts för sexualbrott. Enligt
1446 Åklagarmyndigheten ska utredningar som berör brott där den utsatta är ung utredas snabbt och
1447 effektivt. Det finns också särskilda regler då brottsoffret är under 18 år och fallet rör ett brott mot liv,
1448 hälsa, frihet eller frid, vilket sexualbrott torde göra. Förutom det är det viktigt att de utsatta barnen
1449 bemöts av utredare med kompetens för att arbeta med brott där barn är brottsoffer. När ett barn
1450 har blivit utsatt för ett sexualbrott ska brottet alltid utredas skyndsamt och professionellt med fokus
1451 på barnets bästa.

1452 Studier visar att 1 av 500 anställda använder sin arbetsdator till att begå barnpornografibrott²¹.
1453 Kopplingen mellan att begå barnpornografibrott och att begå sexuella övergrepp på barn är
1454 dessutom mycket stark²². När det gäller sexuella övergrepp på barn begås de oftast av förövare i
1455 barnets närhet. Årligen uppdragas fall där personal inom förskola eller skola har begått sexuella
1456 övergrepp på barn och unga. Vi vet dock att det finns ett stort mörkertal. Det är därför av största vikt
1457 att skolhuvudmän tar sitt fulla ansvar för att skydda barn och unga i verksamheten mot pedofiler.
1458 Registerutdrag måste göras regelbundet på personal. Centerkvinnorna vill därför att en utökad och
1459 regelbunden registerkontroll av personal i förskola och skola införs, i syfte att skydda barn och unga
1460 ytterligare. Vi vill också att samtliga kommuner och regioner använder de digitala hjälpmedel som
1461 finns för att tidigt upptäcka och begränsa spridningen av barnpornografiska bilder. Det handlar dels
1462 om att rädda barn och minska spridning, dels om att kunna stävja ett kriminellt sexuellt beteende
1463 hos förövaren.

1464 Där barn och ungdomar finns, är också pedofilerna. I takt med digitaliseringen blir barns sårbarhet på
1465 nätet allt tydligare. Centerkvinnorna ser det som ett växande problem och vill därför se ytterligare
1466 insatser för att trygga barns närvaro på nätet. Vi vill att företag bakom plattformar, chattrum och
1467 spel ska arbeta mer aktivt för att förebygga att barn groomas och utnyttjas. Vi vill även se högre krav
1468 på företagen att stänga av olämpliga användare, i syfte att säkra barns trygghet.

1469
1470 Det krävs stora omtag för att öka skyddet för barn som utsätts för sexualbrott. I dag befinner sig barn
1471 mellan 15 och 17 år i en gråzon, där de enligt brottsrubriceringars mening inte ses som barn. Vi vill
1472 att brott mot barn alltid ska rubriceras som ett brott mot barn. En våldtäkt av en 17-åring är en
1473 våldtäkt av ett barn och köp av en sexuell tjänst av ett barn – en person under 18-årig – är en
1474 våldtäkt. I nuvarande lagstiftning finns det ett specifikt brott för köp av sexuell tjänst av barn. Vi vill
1475 att den brottsrubriceringen stryks, och att brottet i stället utreds och döms under en annan
1476 brottsrubricering, våldtäkt av barn. Vi vill också se ett strikt ansvar alternativt ett högt kontrollrekvisit
1477 för samtliga brott mot barn i brottsbalkens 6 kapitel.

1478
1479 Unga som har blivit utsatta för att köpas för sexuella övergrepp av vuxna män när
1480 de var barn, vittnar om hur socialtjänsten och hälso- och sjukvården hanterar deras utsatthet som ett
1481 självskadebeteende och inte som ett brott de har utsatts för. Vi kan inte lägga ansvaret för att vuxnas

²¹ Net Clean report (2019)

²² Ibid.

1482 brottsliga handlingar och övergrepp ska upphöra på de brottsutsatta barnen. I dag ska
1483 socialnämnden överväga om misstänkt brott ska polisanmälas, vi menar att socialnämnden ska vara
1484 skyldig att polisanmäla sexualbrott. Socialnämnden måste också få bättre verktyg att hantera fall där
1485 barn utsatts för sexuell exploatering. Barn som utsätts för sexualbrott ska inte låsas in på institution.
1486 Därför vill vi att Socialstyrelsen får i uppdrag att utveckla nya insatser från socialtjänsten som kan
1487 aktualiseras när ett barn utsätts för sexuell exploatering.
1488

1489 **2.1.9 Människohandel och prostitution är dagens slavhandel**

1490 Människohandel och prostitution hör inte hemma i ett jämställt och demokratiskt samhälle. Vi vet att
1491 majoriteten av dem som utnyttjas i prostitution och människohandel är kvinnor och att de som
1492 utnyttjar framförallt är män. Könsmaktsordningen blir här väldigt tydlig. Människokroppen är inte en
1493 handelsvara som kan köpas, säljas eller bytas. Människohandel och prostitution är slavhandel och
1494 något som vi aldrig kan acceptera. Vi har kommit långt i Sverige, i och med den svenska
1495 sexköpslagen, men det krävs ytterligare åtgärder för att säkerställa att ingen människa köps eller
1496 säljs. Centerkvinnorna vill se en nationell handlingsplan mot människohandel för att arbetet ska få en
1497 tydligare styrning. Vi vill att det införs en nolltolerans mot människohandel och prostitution i Sverige,
1498 att de utsatta för människohandel automatiskt får uppehållstillstånd samt att det tillsätts fler poliser
1499 som arbetar mot såväl prostitution som människohandel.

1500 Majoriteten av dem som idag utnyttjas i prostitution eller människohandel har ett stort behov av
1501 stödinsatser för att bearbeta trauman och kunna gå vidare. Den specialiserade hjälp som idag finns är
1502 framför allt koncentrerad till våra storstäder. Hjälpn behöver dock finnas i hela landet.
1503 Centerkvinnorna vill därför att alla som har utsatts för prostitution och människohandel, oavsett var i
1504 landet hen befinner sig, ska få möjlighet till rätt stöd och vård.

1505 Brottsoffer för människohandel kan idag ansöka om en reflektionsperiod om
1506 30 dagar. Reflektionstiden innebär att fler brottsoffer går vidare med en anmälan, vilket ökar
1507 möjligheten att komma åt människohandlarna. Centerkvinnorna vill att reflektionsperioden utökas
1508 till 90 dagar, efter informell identifikation och före polisanmälan. Vidare vill vi även att
1509 reflektionsperioden ska kunna beviljas av fler än förundersökningsledare.
1510

1511 **2.1.10 Stäng ner sugardejtingsajter och strippklubbar**

1512 Den stora efterfrågan på barns och kvinnors kroppar tycks aldrig avta och nya tjänster skapas för att
1513 kringgå lagen. Ett sådant exempel är de så kallade sugardejtingsajterna, som med falsk
1514 marknadsföring lockar minderåriga in i prostitution. Här är det angeläget att vi agerar.
1515 Centerkvinnorna vill att så kallade sugardejtingsajter stängs ned.

1516 Det har länge varit känt inom polisen att strippklubbar är en förtäckt verksamhet för den prostitution
1517 som pågår bakom stängda dörrar. Strippklubbar upprätthåller sexualiseringen i samhället och är de
1518 facto en inkörsport till prostitution. Centerkvinnorna anser att det är hög tid att vi agerar mot detta
1519 och vill därför se ett förbud mot strippklubbar.
1520

1521 **2.1.11 Straffskärpning för sexköp**

1522 Sverige var det första landet i världen att kriminalisera sexköp. Lagen har haft stor betydelse för att
1523 förebygga och bekämpa prostitution och har även haft normativ betydelse, då förövaren (ofta
1524 mannen) är den som enligt lag begår brottet och den som säljer (ofta kvinnan) är ett offer och därför
1525 inte ska betraktas som lagbrytare. Sedan lagen instiftades 2009 har en rad andra länder anammat
1526 den. Det bör ändå understrykas att lagen fortsatt måste försvaras och stärkas. Centerkvinnorna vill
1527 därför se ett permanent informationsuppdrag till Jämställdhetsmyndigheten kring sexköpslagen.

1528 Den 1 augusti 2022 stryktes böter ur straffskalan för brottet köp av sexuell tjänst och ersattes av
1529 fängelse i högst ett år. Det står Centerkvinnorna bakom, men vi vill se ytterligare skärpningar. Allt sex
1530 ska vara frivilligt och samtycke är ingenting någon kan köpa sig till. Vi har länge krävt att de som
1531 utsätts för sexhandel ska få brottsofferstatus och för att det ska bli verklighet, vill vi att köp av sexuell
1532 handling likställs med våldtäkt. Våldtäkt är per definition ett brott där en person har samlag eller
1533 utför en handling jämförbar med samlag med någon som inte deltar frivilligt, vilket en person som
1534 deltar mot betalning inte gör. Det går inte att köpa frivillighet.
1535

1536 Vi vill även att återfall automatiskt ska leda till hårdare straff och att skyddstillsyn och behandling ska
1537 ges i större utsträckning än vad som görs idag för att förebygga återfall, precis som det görs idag vid
1538 spelberoende, alkoholmissbruk och våldsbenägenhet. Misstänkta kan idag få sin delgivning om brott
1539 skickad till en boxadress eller annan anonym adress. Centerkvinnorna anser att delgivning alltid ska
1540 skickas till folkbokföringsadressen.

1541 Centerkvinnorna har länge arbetat för ett förbud mot köp av sexuella tjänster utomlands. Vi vet att
1542 andelen sexköp av svenskar utomlands är mycket stor och att den dessutom ökar. En svensk
1543 lagstiftning mot sexköp utomlands visar att kvinnors kroppar inte är till salu, i någon del av världen.
1544

1545 **2.1.12 Håll fler ansvariga för brott mot sexköpslagen**

1546 Idag är det möjligt att hålla exempelvis hotell ansvariga, om de med vetskap om att ett rum ska
1547 användas för prostitution ändå hyr ut det. Flera hotell har aviserat att de tar en mer aktiv roll i
1548 arbetet med att förebygga och förhindra prostitution och kallar sig "porrfria hotell". För att
1549 uppmuntra dessa hotell och understryka vikten av att bedriva ett aktivt arbete mot prostitution vill vi
1550 att verksamheter inom offentlig sektor främst ska nyttja hotell som bedriver ett aktivt arbete mot
1551 prostitution. Centerkvinnorna vill också att fastighetsägare, så även privatpersoner, ska kunna hållas
1552 ansvariga om de har haft kännedom om att det i deras lokal eller lägenhet har förekommit
1553 prostitution.

1554 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 1555 - Att en misstänkt förövare alltid ska förhöras i våldtäktsutredningar, i de fall det finns en utpekad
- 1556 misstänkt.
- 1557 - Att tidiga förhör ska tillämpas och att tekniska undersökningar ska genomföras för att stärka
- 1558 möjligheterna att samla bevismaterial vid misstänkt kvinnofridsbränkning och våldtäkt.
- 1559 - Att fler sexualbrott ska leda till åtal och fällande dom.
- 1560 - Att det tillsätts en utredning som ser över förmildrande och försvårande omständigheter,
- 1561 billighetsskäl och sjukdomar samt hur dessa bedöms vid sexualbrott.
- 1562 - Att domare och nämndemän ska genomgå sexualbrottsutbildning anordnad av Domstolsverket för
- 1563 att få döma i sexualbrottsmål.
- 1564 - Att en sexualbrottsdomstol införs.
- 1565 - Att alla inom rättsväsendet, också domare, ska få förstärkt utbildning om sexualbrott.
- 1566 - Att det genomförs ett nationellt kunskapslyft i polisen när det gäller utredningsmetoder och rutiner
- 1567 för att stärka kvaliteten på utredningar inom sexualbrott och våld i nära relation.
- 1568 - Att det i alla polisregioner ska finnas en särskild utredningsgrupp som enbart jobbar med
- 1569 sexualbrott och att specialistkompetens och en allmänt högre kunskap ska finnas tillgänglig i hela
- 1570 landet.
- 1571 - Att ett landsbygdsperspektiv ska inkluderas i utveckling och implementering av polisens metoder
- 1572 och rutiner för brott som rör mäns våld mot kvinnor.
- 1573 - Att lagen om ärekränkning ses över.
- 1574 - Att långsiktig finansiering för en nationell hjälplinje som bistår personer som upplever att de har ett
- 1575 sexuellt problembeteende ska säkerställas.
- 1576 - Att straffansvaret för virtuella sexualbrott, oavsett om brottet har skett i realtid eller ej, ska

- 1577 likställas med straffansvaret vid sexualbrott där förövaren har haft fysisk kontakt med den utsatta.
1578 - Att anställda inom skolan, socialtjänsten, psykiatrin och rättsväsendet ska få utbildning om brott
1579 som sker på nätet för att deras kunskap ska öka.
1580 - Att all personal inom vård- och omsorgssektorn ska få kunskap och utbildning om sexualbrott, våld
1581 mot barn och våld i nära relation.
1582 - Att det i varje region ska finnas specialistkliniker för individer utsatta för sexuella övergrepp.
1583 - Att medel satsas på kliniska behandlingsmetoder för att ge vård till personer som utsatts
1584 för sexuellt våld samt våld i nära relation och att dessa implementeras i verksamheter i hela
1585 landet.
1586 - Att den som har utsatts för ett misstänkt brott erbjuds en stödperson.
1587 - Att målsäganden ska ha rätt till målsägandebiträde under hela rättsprocessen i samtliga instanser i
1588 mål som rör våld i nära relation.
1589 - Att lämplig myndighet ansvarar för att utveckla bättre förebyggande åtgärder och
1590 kunskapsspridning om den särskilda utsatthet för våld och sexuella övergrepp som
1591 förekommer bland kvinnor med funktionsnedsättning.
1592 - Att uppdra lämplig myndighet att utreda behovet av hälsofrämjande insatser som berör
1593 sexualitet för målgruppen med särskilt fokus på upplevelser av internetanvändande samt
1594 på HBTQI-frågor och hedersrelaterad utsatthet kopplat till sexualitet bland personer med
1595 intellektuell funktionsnedsättning.
1596 - Att lämplig myndighet målgruppsanpassar informationsmaterial gällande samhällets befintliga
1597 stödinsatser för personer med intellektuell funktionsnedsättning.
1598 - Att en informationskampanj tas fram riktad till vårdnadshavare om hur en kan samtala med unga
1599 om pornografi på internet.
1600 - Att porrfilmer införs i förskola och skola.
1601 - Att säkerställa att pornografitillgängligheten på internet begränsas genom åldersverifiering och att
1602 offentliga platser är fria från pornografi.
1603 - Att en utökad och regelbunden registerkontroll av personal i förskola och skola införs.
1604 - Att brottsrubriceringen köp av sexuell tjänst av barn stryks och ersätts av brottsrubriceringen
1605 våldtäkt av barn.
1606 - Att strikt ansvar alternativt ett högt kontrollrekvisit införs gällande ålder för samtliga brott mot barn
1607 i brottsbalkens 6 kapitel.
- 1608 - Att barn alltid ska ha rätt till målsägandebiträde vid sexualbrott.
1609 - Att när barn har blivit utsatt för ett sexualbrott ska brottet alltid utredas skyndsamt och med rätt
1610 kompetens för att bemöta barnet.
1611 - Att en skyldighet för socialtjänsten att alltid polisanmäla vid misstanke eller kännedom om
1612 sexualbrott mot barn ska införas.
1613 - Att Socialstyrelsen får i uppdrag att utveckla nya insatser från socialtjänsten som kanaktualiseras när
1614 ett barn utsätts för sexuell exploatering.
1615 - Att preskriptionstiden för samtliga sexualbrott mot barn tas bort.
1616 - Att köp av sexuell tjänst likställs med våldtäkt.
1617 - Att fastighetsägare ska kunna hållas ansvariga för om det förekommer prostitution i deras lokaler
1618 eller lägenheter.
1619 - Att alla som utsatts för prostitution och människohandel, oavsett var i landet de befinner sig, ska få
1620 möjlighet till rätt stöd och vård.
1621 - Att brottsoffer för människohandel ges möjlighet till en reflektionsperiod om
1622 90 dagar samt att reflektionsperiod för brottsoffer ska kunna beviljas av fler än
1623 förundersökningsledare.
1624 - Att undanta sexköp utomlands från kravet om dubbel straffbarhet för svenska medborgare.
1625 - Att upprepade sexköp per automatik ska leda till högre straff och att förövaren ska erbjudas
1626 behandling.

- 1627 - Att forskningen kring sexuellt våld och kränkningar gentemot särskilt utsatta grupper stärks och att
1628 kunskapen om detta ökas inom vård och omsorg.
1629 - Att förbjuda så kallade sugardejtingsajter.
1630 - Att strippklubbar förbjuds.
1631

1632 **2.2 Jämställd reproduktiv och sexuell hälsa**

- 1633 Att själv få välja om en vill ha barn, att känna sig trygg under förlossningen och att ha
1634 självbestämmande över sin egen reproduktiva hälsa är centralt för sexuell frihet och kvinnors hälsa.
1635 Att som kvinna känna sig bekväm och välkommen att amma sitt barn när barnet eller mamman
1636 önskar handlar om en viktig samhällsinställning som vi vill värna, det ska därför vara olagligt att
1637 inskränka rätten att amma.
1638

1639 **2.2.1 Bättre förlossningsvård**

- 1640 Trots att Sverige kommit långt när det gäller den reproduktiva hälsan finns det fortfarande arbete
1641 som kvarstår. För att förlossningsvården ska kunna erbjuda en kvalitativ, trygg och stressfri vård
1642 krävs resurser. Det får inte ske i form av kortsiktiga satsningar utan kräver långsiktiga
1643 anslagshöjningar som vilar på tvärpolitiska överenskommelser. Det innebär att alla partier måste ta
1644 sitt ansvar. Centerkvinnorna vill att förlossningsvården prioriteras högre och att mer resurser läggs
1645 på denna synnerligen viktiga vård. Det handlar inte bara om jämställdhet, utan om allas rätt till en
1646 trygg, nära och säker vård.

- 1647 Längre har barnmorskor och föräldrar påtalat att förlossningsvården är osäker och ohållbar. Det
1648 handlar om stressade arbetsförhållanden, bristfällig kontinuitet i vårdkedjan, platsbrist och långa
1649 avstånd. Regeringen såg under 2017 till att förlossningsvården fick extra pengar. Det är en bra
1650 början, men förlossningsvården behöver inte bara ökade resurser utan även förbättrad organisation.
1651 Det behövs också fler valmöjligheter för vårdsökande. Centerkvinnorna vill se fler vårdformer inom
1652 förlossningsvården. Vi vill att alla regioner ska tillhandahålla vårdval inom mödrahälsovård. Vi vill
1653 även att regioner använder sig av "caseload-metoden" som ett alternativ till traditionell
1654 förlossningsvård. Caseload-metoden innebär att en eller en liten grupp barnmorskor följer den
1655 gravida kvinnan under hela graviditeten, vid förlossningen och eftervården - en metod som förordas
1656 av såväl gravida som barnmorskor. Metoden leder till ökad trygghet, färre förlossningsskador och
1657 snabbare anknytning, oftast utan ökade kostnader för landstinget. Dessutom bidrar den till en bättre
1658 arbetsmiljö för barnmorskorna.

- 1659 Idag finns stora variationer mellan regionerna gällande den vård som föderskor har rätt till. I vissa
1660 regioner erbjuds förstföderskor att stanna kvar sex timmar efter förlossningen, i andra regioner kan
1661 en födande få stanna i tre dygn. Att det finns stora regionala skillnader är problematiskt och hindrar
1662 utvecklingen mot en jämlik och god vård i hela landet. Idag får inte alla pappor övernatta på
1663 sjukhuset den första natten efter en förlossning, trots att forskning länge har visat hur viktiga de
1664 första dyggen är för barns och föräldrars anknytning. Vi vill därför se nationella riktlinjer som sätter
1665 en mininivå för hur förlossningsvården ska organiseras och vad som ska erbjudas, men vi vill även att
1666 effekterna av en forcerad tidig hemgång efter förlossning utreds. Ingen kvinna ska tvingas att lämna
1667 sjukhuset inom 24 timmar, om hon inte själv önskar. Det finns också stora skillnader när det gäller
1668 hur långt en föderska har till närmaste förlossningsenhet. Centerkvinnorna tycker att
1669 närhetsprincipen är viktig för förlossningsvården. Vi vill att situationen ska förbättras för dem som
1670 idag har allra längst avstånd till sin förlossningsenhet.

1671 **2.2.2 Bättre eftervård**

- 1672 Antalet allvarliga bristningar i samband med förlossning har ökat markant sedan 1990-talet. Sverige
1673 är ett av de OECD-länder som har högst andel så kallade sfinkterskador, det vill säga sprickor mellan
1674 slidan och ändtarmsöppningen. Denna ökning tros bland annat bero på allt fler påskyndade

1675 förlossningar. Stressen på förlossningsavdelningarna runt om i landet bidrar bokstavligen till att
1676 kvinnor slits itu. Det är oacceptabelt att kvinnor ska behöva lida på grund av bristande eller felaktig
1677 eftervård vid förlossning. Att inte få adekvat eftervård leder ofta till ett utdraget lidande, som även
1678 kan påverka hälsa och livskvalitet långt efter småbarnsåren. Eftervården behöver därför utökas och
1679 mer resurser tillföras så att förlossningsskador upptäcks tidigare och kvinnor snabbare kan få tillgång
1680 till vård och behandling. Idag görs en så kallad kontroll av mamman ca 8–12 veckor efter förlossning.
1681 Utöver detta vill Centerkvinnorna att mammor ska erbjudas uppföljning och konsultation gällande
1682 preventivmedel även ett år efter förlossning. Förutom detta, och att vi vill skapa en tryggare
1683 arbetsmiljö för barnmorskor, vill vi även öka forskningen på hur allvarliga bristningar kan minskas.

1684 Även när det gäller uppföljning av det nyfödda barnet behöver valfriheten öka. Nyblivna föräldrar
1685 tvingas inom några dagar efter förlossningen att åka tillbaka till sjukhuset för barnets blodprov,
1686 hörseltest och läkarundersökning. Detta kan för många innebära ytterligare en lång resa, precis
1687 under de dygn då stress ska undvikas för att bland annat kvinnans mjölkproduktion ska komma igång.
1688 För att undvika onödigt stress och bidra till ökad valfrihet för föräldrar vill vi därför att dessa
1689 kontroller istället ska kunna göras via hembesök eller vid närmsta vårdcentral.
1690

1691 **2.2.3 En mötesplats för barnfamiljer**

1692 Det är viktigt med ett effektivt och samordnat stöd till föräldrar. Centerkvinnorna anser att så kallade
1693 familjecentraler är bra, eftersom de effektiviserar och avdramatiserar den kontakt som barn och
1694 föräldrar har med vård och myndigheter. På familjecentralen samverkar barnvårdscentral,
1695 mödravårdscentral, öppen förskola och socialtjänst och skapar en mötesplats för barnfamiljer.
1696 Centerkvinnorna vill också öka stödet till nyblivna småbarnsfamiljer genom tidiga hembesök i syfte
1697 att förebygga psykisk ohälsa och andra påfrestningar som ett nyblivet föräldraskap kan innebära.
1698 Centerkvinnorna vill också se ett riktat stöd till ensamstående föräldrar. Stöd i föräldraskap erbjuds
1699 oftast när problem redan finns. Vi vill stärka det förebyggande arbetet. I vissa kommuner finns det
1700 speciella föräldrastödsprogram, dit föräldrar kan anmäla sig för att få mer kunskap och stöd i sitt
1701 föräldraskap utan att det finns bakomliggande problem. Det är ett bra sätt att främja goda
1702 uppväxtvillkor och jämställt föräldraskap.
1703

1704 All vård i Sverige skall ske på lika villkor och bemötandet skall inte påverkas av faktorer som kön,
1705 könsidentitet, sexuell läggning och etnicitet. SKR:s kunskapsöversikt nämner dock att stereotypa
1706 föreställningar om kön *kan* påverka bemötandet inom vården. För att garantera en jämställd vård
1707 som bemöter hela familjen och deras behov, vill Centerkvinnorna se en modernisering av
1708 Socialstyrelsens riktlinjer kring mödrahälsovården och barnhälsovården ur ett
1709 jämställdhetsperspektiv. Vi vill också att större krav kan ställas på att personal in nämnda
1710 verksamheter innehar relevant kunskap och verktyg för att bemöta båda föräldrarna på ett likvärdigt
1711 sätt och att detta skall vara likvärdigt i hela landet.
1712

1713 **2.2.4 Motverka ofrivillig barnlöshet**

1714 Idag lever uppskattningsvis vart femte par i ofrivillig barnlöshet. Det finns också många
1715 ensamstående som längtar efter barn. Att få barn är ingen rättighet, men det finns idag tekniska
1716 möjligheter för att underlätta för ofrivilligt barnlösa att bli förälder. Sedan april 2017 är det möjligt
1717 för ensamstående att insemineras i Sverige, något som Centerkvinnorna länge har kämpat för.
1718 Dessvärre nedprioriterar många regioner ensamstående kvinnor som vill insemineras. Det är sedan
1719 2019 möjligt även med embryodonation i Sverige. Vi vill att regioner följer befintlig lagstiftning och
1720 ger likvärdig vård, till såväl ensamstående som till par. Vidare vill vi att den övre åldersgränsen för
1721 insemination och IVF utreds och frågan om individuell bedömning prövas, bland annat utifrån
1722 metabolisk ålder. Centerkvinnorna vill även att regelverket för kvinnor som insemineras utomlands

1723 ska ses över för att trygga situationen för barn och vårdnadshavare. Regelverket har idag stora
1724 luckor, som innebär risker för både barn och vårdnadshavare.

1725 Att leva i ofrivillig barnlöshet innebär oftast en stor mental påfrestning, med psykiska följder i form
1726 av oro, nedstämdhet och depression. Det finns ingen självklar plats att söka stöd för dessa kvinnor,
1727 och män. Centerkvinnorna vill att de som drabbas ska ha rätt till psykologiskt stöd.
1728

1729 **2.2.5 Surrogatmödraskap innebär stora risker**

1730 Centerkvinnorna säger nej till surrogatmödraskap, både kommersiellt och altruistiskt, eftersom vi ser
1731 stor risk för att det leder till ett utnyttjande av kvinnor, inte minst i delar av världen där det inte finns
1732 tillräckliga regelverk. Handel med kvinnors reproduktiva rättigheter strider mot de internationella
1733 konventioner som Sverige har undertecknat. Trots detta sker handeln från Sverige och
1734 surrogatföretag har verksamhet i landet. Centerkvinnorna vill därför att Sverige tar ytterligare steg
1735 för att motverka den internationella handeln med kvinnors livmödrar. Vi vet emellertid att det är
1736 vanligt att svenska medborgare använder sig av surrogatmödrar utomlands och sedan tar med sig
1737 barnet hem till Sverige. Därför är det viktigt att även barnets rättigheter säkras enligt FN:s
1738 barnkonvention.
1739

1740 **2.2.6 Mer forskning om könsdysfori**

1741 Könsdysfori är ett psykiskt lidande eller en försämrad förmåga att fungera i vardagen som orsakas av
1742 att könsidentiteten inte stämmer överens med det registrerade könet. På 10 år har könsdysfori, även
1743 kallat könskorrigering på barn och ungdomar ökat med 2500 procent. Det är i yngre åldrar och
1744 övervägande bland flickor som ökningen är störst. Möjligheten för patienten att få psykosocialt stöd
1745 under utredning och behandling är en förutsättning för god och säker vård vid könsdysfori. En
1746 förutsättning för att ge adekvat stöd är kunskapsstöd. Centerkvinnorna vill därför se mer
1747 forskning på området. Det behövs bättre uppföljning/utvärdering vid vilka åldrar könskorrigeringarna
1748 börjar och i hur stor grad och vilka eventuella biverkningar ungdomarna fått. Centerkvinnorna
1749 kommer även verka för att all behandling för könsdysfori ska göras inom ramarna för klinisk
1750 forskning.
1751

1752 **2.2.7 Tillgängligare mensskydd**

1753 Mens är inte frivilligt. Mensskydd är en ren nödvändig sanitetsprodukt, som behövs både för
1754 hygienens skull, men också för att ha ett fungerande liv under menstruationen. Centerkvinnorna
1755 lyckades vid Centerpartiets stämma 2021 att driva igenom att partiet ställde sig bakom en sänkning
1756 av momsens på mensskydd, från 25 till sex procent. Mensskydd är inte så dyra i inköp, hävdar vissa,
1757 men sett över ett liv är kostnaden inte obetydlig. Dessutom påbörjas ofta menstruationen i en ålder
1758 då flickor inte har en egen ekonomi, utan är beroende av sina föräldrar. Centerkvinnorna vill att det
1759 ska finnas kostandsfri tillgång till mensskydd i alla grundskolor och gymnasieskolor, samt på
1760 offentliga arbetsplatser.
1761

1762 **2.2.8 Jämställdhet i sängen**

1763 Sex ska vara härligt och frivilligt! Alla individer har rätt till sin sexualitet, men en individs frihet
1764 stannar där en annan individs börjar. Rätten till sin sexualitet får aldrig inkräkta på en annan persons
1765 rätt till sin kropp och sina beslut. Hur individer vill ha sex ska alltid vara en överenskommelse mellan
1766 de inblandade, som ingåtts på frivillighet och på jämställda villkor.
1767

1768 Att prata om sex kan vara svårt och genant, både som ung men kanske ännu mer som vuxen.
1769 Centerkvinnorna driver att sex- och relationskunskap ska bli ett enskilt ämne i skolan, men även
1770 vuxna människor behöver insikt och kunskap om sina rättigheter och gränser. Det behövs
1771 jämställdhet i sängen. Att detta brister, är väldigt tydligt i Sverige. Omkring 30 procent av alla

1772 anmälda våldtäkter är våldtäkter som skett inom en relation. Bara för att det finns ett relationsband
1773 är en individ aldrig skyldig sin partner sex och det är aldrig acceptabelt att tvinga sin partner till sex,
1774 eller att ha sex mot dennes vilja – det är en våldtäkt. Ett jämställt sexliv bygger på ömsesidigt
1775 samtycke – och njutning! Därför vill vi satsa på medel till civilsamhällesorganisationer som kan nå ut,
1776 utbilda och informera om sex, samlevnad och rättigheter, riktade mot både unga och vuxna.

1777

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- 1779 - Att det ska införas nationella riktlinjer för hur förlossningsvården ska organiseras och vad den ska
1780 erbjuda.
- 1781 - Att det ska införas fler vårdformer och större valfrihet inom förlossningsvården och eftervården.
- 1782 - Att alla regioner ska tillhandahålla vårdval inom mödrahälsovård.
- 1783 - Att eftervården utökas och mer resurser tillförs, så att kvinnor snabbare ska kunna få tillgång till
1784 vård och behandling av förlossningsskador.

- 1785 - Att mer medel ska gå till forskning för att förbättra förlossningsvården och för att förebygga
1786 allvarliga bristningar i samband med förlossning.
- 1787 - Att fler kommuner samordnar verksamheter för små barn och föräldrar i en familjecentral.
- 1788 - Att stärka det förebyggande arbetet för goda uppväxtvillkor genom stödverksamheter till föräldrar.
- 1789 - Att Socialstyrelsens riktlinjer kring Mödrahälsovården och barnhälsovården moderniseras ur ett
1790 jämställdhetsperspektiv.
- 1791 - Att större krav kan ställas på personal inom familjehälsovården, så att det finns kunskap
1792 och verktyg för att bemöta föräldrar på ett likvärdigt sätt och att detta ska vara likvärdigt i
1793 hela landet.
- 1794 - Att den övre åldersgränsen vid insemination och IVF ska utredas.
- 1795 - Att regelverket för kvinnor som insemineras utomlands ska ses över för att trygga situationen för
1796 barnet och vårdnadshavaren/vårdnadshavarna.
- 1797 - Att surrogatmödraskap ska vara förbjudet.
- 1798 - Att verka för att all behandling för könsdysfori ska göras inom ramarna för klinisk forskning.
- 1799 - Att verka för mer forskning om könsdysfori.
- 1800 - Att föräldrar/vårdnadshavare är involverade som stöd under hela behandlingstiden för könsdysfori.
- 1801 - Att det ska finnas kostnadsfri tillgång till mensskydd i alla grund- och gymnasieskolor.
- 1802 - Att det ska finnas kostnadsfri tillgång till mensskydd på offentliga arbetsplatser, både inom
1803 kommun, region och statlig sektor.
- 1804 - Att civilsamhällesorganisationer som kan nå ut, utbilda och informera om sex, samlevnad och
1805 rättigheter, till både unga och vuxna, får medel till den verksamheten.
- 1806

1807 2.3 Jämställd hälsa

1808 I ett land som Sverige, där sjukvården har kommit långt, borde det vara en självklarhet att hälsan och
1809 vården är jämställd. Så är tyvärr inte fallet.

1810

1811 2.3.1 "Kvinna, var god dröj" – forskning sker fortfarande på män

1812 Forskning på kvinnosjukdomar har länge varit eftersatt. Ett sådant exempel är sjukdomen
1813 endometriosis, som drabbar nästan var tionde fertil kvinna i Sverige. Centerkvinnorna vill därför se
1814 ökad forskning på kvinnosjukdomar. Vi vet att kvinnor och män reagerar olika på medicinsk
1815 behandling, men experimentell forskning sker fortfarande i huvudsak på handjur och hanceller. Även
1816 när det gäller prioriteringar inom vården har studier visat att läkare tenderar att nedprioritera
1817 sjukdomar som främst drabbar kvinnor, såsom endometriosis eller PMDS, premenstruellt dysforiskt
1818 syndrom. Därför vill vi att forskning och tester av nya läkemedel ska göras på kvinnor i olika åldrar i
1819 samma utsträckning som på män, samt att behandling av kvinnor ska bygga på forskning gjord på
1820 kvinnor. Vi vill också se mer resurser till forskning som fokuserar på klimakteriet och

1821 symptomlindring av övergångsbesvär. Kunskapen inom vården är idag bristfällig och kvinnor ges ofta
1822 motsägelsefulla råd. Idag lider alltför många kvinnor i tysthet.

1823 Bröstcancer är den cancerform som är vanligast bland kvinnor. Varje år dör ungefär 1 400 kvinnor av
1824 bröstcancer i Sverige enligt Folkhälsomyndigheten. Cirka 20 kvinnor får varje dag besked om att de
1825 har drabbats. Forskning har bidragit till en ökad kunskap, bättre behandling och att fler överlever.
1826 Centerkvinnorna vill också att det viktiga förebyggande arbete som idag görs mot sjukdomar som
1827 drabbar kvinnor ska utökas. Vaccination mot HPV-virus ska kostnadsfritt erbjudas unga tjejer, oavsett
1828 i vilken del av landet de bor. Vi vill också att mammografi och livmoderhalscellprover ska ske livet ut.
1829 (Läs mer i 2.4 Jämställd vård och omsorg för äldre)
1830

1831 **2.3.2 Rätt till god psykisk hälsa**

1832 Risken att bli sjukskriven för psykisk ohälsa är 30 procent högre för kvinnor än för män, enligt
1833 Riksrevisionens granskning.²³ Det beror bland annat på osakliga skillnader i bedömning. Forskning har
1834 visat att ju längre en person går med symptom, desto längre tid tar det att återhämta sig och bli frisk.
1835 Personer som söker vård får ofta vänta länge på att få tid. För att korta kötiderna och på så vis stärka
1836 individens möjlighet och rätt till vård, vill Centerkvinnorna att samarbeten mellan regioners och
1837 privata aktörer som erbjuder behandling och vård mot psykisk ohälsa och sjukdom stärks. På de
1838 svenska stressklinikerna är en betydande majoritet av patienterna kvinnor. Patienterna har olika
1839 socioekonomisk bakgrund, men en majoritet har högre utbildningsnivå än genomsnittssvensken. För
1840 oss är det tydligt att det finns en stor skillnad mellan mäns och kvinnors psykiska hälsa.
1841 Stressklinikerna är idag hårt belastade och de flesta har en lång kötid. Centerkvinnorna vill att vård
1842 för psykisk ohälsa ska kunna sökas utan krav på remiss och samtidigt verka för att det inrättas fler
1843 stressklinikerna för att möta behovet hos dem som söker vård. (Läs mer i 2.1 Jämställd vård och omsorg
1844 för äldre)
1845

1846 **2.3.3 Förebygg ohälsa med mer friskvård**

1847 Forskning visar att fysisk aktivitet inte bara är viktigt för den fysiska hälsan utan även för den
1848 psykiska. Inom kvinnodominerade yrken är sjukskrivningarna ofta störst, men kvinnor inom
1849 mansdominerade yrken är också sjukskrivna i högre utsträckning än män. Centerkvinnorna vill därför
1850 se att arbetsgivare erbjuder kvinnor inom offentlig sektor, där sjukfrånvaron är särskilt hög, minst två
1851 friskvårdstimmar i veckan tillsammans med starka incitament för att få personalen att nyttja sina
1852 friskvårdstimmar. Vi vill också att arbetsgivare inom offentlig sektor ska uppmuntras att schemalägga
1853 tid för fysisk aktivitet och upplåta lokal för detta på arbetstid, så att möjligheterna för att delta i
1854 fysisk aktivitet ökar och att tid i arbetet verkligen kan läggas på det. Det är personalvård, som främjar
1855 en hållbar arbetsplats. Detta ska gälla även för chefer, vars arbetssituation ofta också är utmanande.
1856 Vi vill också att friskvårdsbidraget vidgas och att den som driver eget företag ska kunna göra avdrag
1857 för sin egen friskvård.
1858

1859 **2.3.4 Rehabilitering behövs**

1860 Grön rehabilitering går ut på att kombinera vistelse och aktiviteter i naturen med samtal. Grön
1861 rehabilitering är till för den som är sjukskriven eller på gränsen att behöva bli sjukskriven på grund av
1862 stress, till exempel utmattningsyndrom eller stressrelaterad psykisk ohälsa. Syftet är att personen
1863 ska känna en högre livskvalité och snabbare kunna gå tillbaka till jobbet. Denna typ av rehabilitering
1864 bygger på forskning om naturens förmåga att ge återhämtning och minska stress. Centerkvinnorna
1865 vill att konceptet "grön rehabilitering" används i större utsträckning.

²³ Riksrevisionen (2019:19)

1866 Centerkvinnorna vill också att kulturen och utövande av kulturella uttryck, i större utsträckning ska
1867 användas som verktyg för bättre psykisk hälsa och i samband med rehabilitering.
1868

1869 **2.3.5 Stärk elev- och ungdomshälsan**

1870 Det är alarmerande att den psykiska ohälsan hos unga tjejer fortsätter att öka. För att jobba mer
1871 förebyggande mot den växande psykiska ohälsan hos unga vill Centerkvinnorna att kunskapen om
1872 psykisk ohälsa ökar, exempelvis genom att sätta psykisk ohälsa på schemat i skolan samt stärka elev-
1873 och ungdomshälsan. Vi vill även att psykisk hälsa ska ingå i idrott- och hälsa samt sex- och
1874 relationsundervisningen. (Läs mer i 3.4.4 Sex- och relationsundervisningen behöver förbättras)
1875

1876 Hos flickor och kvinnor är neuropsykiatriska funktionshinder (NPF), till exempel ADHD, i många fall
1877 ett dolt funktionshinder, på grund av att symtomen är annorlunda för flickor jämfört med pojkar.
1878 Flickor med neuropsykiatriska funktionshinder identifieras ofta inte förrän deras utmaningar i skolan
1879 blivit för svåra. Det är oacceptabelt att brist på kunskap bidrar till att många flickor och kvinnor lider i
1880 tysthet, trots att de har samma rätt till hjälp och stöd som pojkar. Vi anser att både skolan och elev-
1881 och ungdomshälsan måste bli mycket bättre på att hjälpa tjejer som har någon typ av
1882 neuropsykiatriskt funktionshinder. Vi vill att flickor som har en NPF får upptäcks och får diagnos, och
1883 därigenom får stöd tidigare i åldrarna.

1884 Centerkvinnorna vill att samtliga elever i grundskola och gymnasium erbjuds årliga hälsosamtal med
1885 elevhälsan. Samtalet kan förebygga ohälsa genom att den som har börjat oro sig eller faktiskt har
1886 problem får möjlighet att ta tag problemen i god tid, innan de har blivit för stora. Dessutom innebär
1887 hälsosamtal för alla att ingen enskild känner sig utpekad för att hen går till skolans psykolog, något
1888 som kan vara extra känsligt för barn och unga.

1889 Hälsosamtalen syftar till att ge tillfälle för samtal om känslor och hälsa i en så tidig ålder som möjligt,
1890 med en positiv påverkan på många individers framtida psykiska hälsa. Vi vill också att samverkan
1891 mellan elevhälsan, sjukvården och socialtjänsten stärks, så att ungdomar som lider av psykisk ohälsa
1892 eller sjukdom inte behöver falla mellan stolarna eller bollas fram och tillbaka mellan olika enheter.
1893

1894 **2.3.6 Bättre vård vid psykisk ohälsa och sjukdom**

1895 Psykisk ohälsa är en av våra största folksjukdomar. Idag är köerna till psykiatrien långa och många
1896 upplever att de inte får rätt vård. Därför behöver resurserna växlas upp inom såväl primärvård som
1897 specialistvård. Ska vi på allvar visa att psykisk och fysisk hälsa är likställda måste detta även synas i
1898 vården.
1899

1900 **2.3.6.1 Tvångsåtgärder**

1901 Inom psykiatrien är det idag fortfarande lagligt med tvångsåtgärder mot barn och unga, såsom
1902 avskiljning (isolering), tvångsinjektion och fastspänning (bältning i dagligt tal). Det är betydligt fler
1903 flickor än pojkar som tvångsvårdas och andelen flickor som tvångsvårdas har de senaste åren ökat.
1904 Även när det gäller vuxna har andelen tvångsåtgärder inom psykiatrien ökat, framförallt fastspänning.
1905 Bland vuxna är majoriteten som tvångsvårdas kvinnor. FN har kritiserat Sverige för detta och krävt att
1906 Sverige omedelbart ska sluta med isolering och helt förbjuda bältning av barn. Fastspänning skulle
1907 enligt FN kunna liknas vid tortyr. I ett liberalt samhälle är det centralt att den enskilda individen ska
1908 ha möjlighet att påverka sitt eget liv och sina egna val, detta ska även gälla i de fall då individen lider
1909 av psykisk ohälsa. Centerkvinnorna vill därför att tvångsåtgärder inom psykiatrien bara utförs i yttersta
1910 nödfall.
1911

1912 **2.3.7 Stöd till kvinnor med missbruk**

1913 Kvinnor som har ett missbruk av alkohol och/eller narkotika löper särskild risk att utsättas för olika
1914 former av våld, tvång och kränkningar. Många kvinnor med missbruk är ofta beroende av en eller
1915 flera män för att ha tak över huvudet, få mat och få tag i alkohol eller narkotika. Många har dåliga
1916 erfarenheter av och känner ingen tillit till myndigheter. De kvinnor som dessutom är mammor kan
1917 känna stor skam över ett misslyckat föräldraskap. Rädslorna kan hindra dem från att söka hjälp.

1918 Samhällets stöd till missbrukare är främst riktat till män. Merparten av landets kvinnojourer tar inte
1919 emot kvinnor med missbruk, medan missbruksvården inte primärt är rustad för att hantera den
1920 våldsproblematik som ofta följer med kvinnor med missbruk. Kvinnor faller mellan stolarna. Både
1921 kvinnor och män har större chans att komma till rätta med sitt missbruk om vården anpassas bättre
1922 och då kvinnor och män skiljs åt. Centerkvinnorna vill att den totala missbruks- och beroendevården
1923 ska komma både kvinnor och män till del och att kunskapen kring olika stöd- och vårdbehov vid
1924 missbruk och beroende stärks. Vi vill också att landets kvinnojourer ska få bättre stöd om de tar emot
1925 kvinnor med missbruk.

1926 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 1927 - Att mer resurser fördelas till forskning som har ett uttalat könsperspektiv.
1928 - Att mer medel ska gå till läkemedelsforskning och forskning på sjukdomar som i hög utsträckning
1929 drabbar kvinnor.
1930 - Att mer resurser ska gå till forskning som fokuserar på klimakteriet och symptomlindring av
1931 övergångsbesvär.
1932 - Att det ska inrättas fler stresskliniker för att möta behovet hos dem som söker vård.
1933 - Att kvinnor inom offentlig sektor ska erbjudas minst två friskvårdstimmar per vecka tillsammans
1934 med incitament för att nyttja sina timmar.
1935 - Att den som driver eget företag ska kunna göra avdrag för sin egen friskvård.
1936 - Att alla regioner ska erbjuda konceptet "Grön rehabilitering".
1937 - Att elev- och ungdomshälsan ska stärkas och att psykisk hälsa ska ingå i idrott- och hälsa samt sex-
1938 och relationsundervisningen.
1939 - Att högstadieskolor och gymnasieskolor i högre utsträckning inför rörelsepåuser och fysisk aktivitet
1940 som en del av skolundervisningen.
1941 - Att idrottsrörelsen och skolan ska skapa förutsättningar för en jämställd fysisk aktivitetsnivå bland
1942 elever.
1943 - Centerkvinnorna verkar för att mer pengar skall gå till idrottsföreningar där tjejer är
1944 överrepresenterade
1945 - Att spontanidrottsplatser, lekplatser och parklekar som byggs anpassas med ett tydligt
1946 jämställdhetsperspektiv efter både tjejers och killars intressen.
1947 - Att i byggandet av spontanidrottsplatser även ta hänsyn till säkerhetsaspekter så som belysning och
1948 säkra färdvägar.
1949 - Att årliga hälsosamtal med elevhälsan erbjuds alla elever i grundskola och gymnasium.
1950 - Att flickor som har en NPF får upptäckts, diagnostiseras och får stöd tidigare i åldrarna.
1951 - Att samverkan mellan elevhälsa, sjukvård och socialtjänst stärks.
1952 - Att samarbeten mellan regioner och privata aktörer som erbjuder behandling och vård mot psykisk
1953 ohälsa och sjukdom stärks.
1954 - Att tvångsåtgärderna fastspänning, avskiljning samt tvångsinjektion inom psykiatri endast ska få
1955 utföras i yttersta nödfall.
1956 - Att missbruks- och beroendevård ska komma både kvinnor och män till del och att kunskapen kring
1957 dessa kvinnors stöd- och vårdbehov stärks.

- 1958 **2.4 Jämställd vård och omsorg för äldre**
 1959 En välfungerande äldrevård och äldreomsorg är en jämställdhetsfråga. Ett bra förebyggande arbete
 1960 kan ge fler äldre en ökad livskvalitet och bättre hälsa och kan dessutom ge stora samhällsvinster.
 1961
- 1962 **2.4.1 Förebyggande hälsoarbete**
 1963 Centerkvinnorna vill se ett äldrehälsovårdsprogram med förebyggande hälsoarbete för äldre.
 1964 Äldrehälsovårdsprogrammet ska vara inriktat mot att dels fånga upp äldre med psykisk ohälsa, dels
 1965 erbjuda förebyggande rådgivning kring bland annat kost, motion och fallskadeprevention. Det ska
 1966 också innefatta bättre tillgång till tandvård och högre krav på måltider för äldre med mera.
 1967 Centerkvinnorna vill även att möjligheten till vaccinationsprogram och screeningprogram för äldre
 1968 utreds, för att skydda äldre mot sjukdomar och för att upptäcka sjukdomar i tid.
- 1969 **2.4.1.1 Inflytande över sin egen vardag**
 1970 Rätten för äldre till inflytande över sin egen vardag borde vara en självklarhet. Kvaliteten på
 1971 äldreomsorgen måste höjas och tryggheten öka. En äldreomsorg med hög kvalitet ger personal
 1972 bättre förutsättningar att ge god omvårdnad. Om äldre ska kunna få vård efter behov, måste
 1973 kommuner också kunna anställa läkare inom äldreomsorgen. Därför behöver hälso- och
 1974 sjukvårdslagen ses över. Rätt bemanning och hög kvalitet bidrar till trygghet för såväl de äldre som
 1975 för deras anhöriga. Anhöriga, ofta kvinnor, tvingas kompensera för bristande hemtjänst eller
 1976 underbemanning på äldreboendet.
- 1977 Centerkvinnorna vill att valfriheten ska öka vad gäller innehållet i välfärdstjänsterna och att fler
 1978 kommuner ska erbjuda förenklade biståndsbedömningar. Det innebär att äldre över en viss ålder inte
 1979 behöver ansöka om exempelvis hemtjänst, utan automatiskt får rätt till ett antal timmars hjälp. En
 1980 får sedan bestämma själv vad som ska ingå i den hjälpen.
- 1981 **2.4.1.2 Bättre kunskap om äldre i vården**
 1982 För äldre och multisjuka patienter är det extra viktigt med en tillgänglig primärvård och en fast
 1983 läkarkontakt. Centerkvinnorna vill se satsningar för att få fler geriatriker i Sverige, eftersom det idag
 1984 råder brist på geriatriker. Regionerna kan välja att inom ramen för vårdvalet ge förutsättningar för
 1985 vårdcentraler med särskilt äldrefokus att etablera sig. Centerkvinnorna ser positivt på det och vill
 1986 även uppmuntra att äldrevårdscentraler införs för ökad kunskap om äldre och att kompetens om
 1987 äldres hälsa och sjukdomar säkerställs på de vanliga vårdcentralerna. Vi vill även se satsningar på
 1988 ökad kunskap om kvinnors åldrande.
- 1989 **2.4.1.3 Förlängd screening**
 1990 Screening med mammografi för att upptäcka bröstcancer erbjuds regelmässigt och avgiftsfritt för alla
 1991 kvinnor upp till 74 år. Kvinnor över 74 år får betala trots att de egentligen har stor nytta av screening.
 1992 Cirka 2 000 kvinnor över 75 år drabbas av bröstcancer årligen. Statens medicinsk-etiska råd anser att
 1993 åldersgränser i screeningprogram är diskriminerande. Centerkvinnorna vill att mammografi för att
 1994 upptäcka bröstcancer ska erbjudas regelmässigt och avgiftsfritt för kvinnor även över 74 år.
- 1995 Kvinnor som tidigare uppvisat cellförändringar med risk för livmoderhalscancer kallas inte för kontroll
 1996 efter 60 års ålder, trots att vi vet att risken för att få denna form av cancer är kraftigt förhöjd inom
 1997 denna grupp. Centerkvinnorna vill att kvinnor som tidigare uppvisat cellförändringar med risk för
 1998 livmoderhalscancer kallas för kontroll även efter 60 års ålder.

- 1999 **2.4.1.4 Jämställd forskning för äldre**
- 2000 Centerkvinnorna vill att äldreforskning med jämställdhetsperspektiv prioriteras vid tilldelning av
- 2001 forskningsanslag, att forskning och läkemedelsprövningar utförs även på äldre, både kvinnor och
- 2002 män, och att samarbete mellan äldreforskare i Sverige och andra länder uppmuntras
- 2003
- 2004 **2.4.1.5 Ökad kunskap om äldres alkoholskador**
- 2005 Alkoholkonsumtionen bland kvinnor 65 år och äldre ökar, enligt Socialstyrelsen. För de allra
- 2006 flesta utgör alkohol inte något problem och det är viktigt att värna den enskildes möjlighet att
- 2007 själv bestämma över sin kropp och att kunna välja att dricka eller inte dricka alkohol. Men
- 2008 kombinationen av alkohol och läkemedel kan få fysiska och psykiska konsekvenser och för
- 2009 många sjunker alkoholtoleransen med stigande ålder. Med alkoholen ökar också fysiska och
- 2010 psykiska skador med till exempel alkoholdemens som följd, men även med dödsfall.
- 2011 Centerkvinnorna vill att rutinerna förbättras för hur alkoholkonsumtion och alkoholproblematik
- 2012 bland äldre kvinnor hanteras inom vården samt att åldersanpassade gränsvärden införs för
- 2013 minskad alkoholkonsumtion. Forskningen om alkoholmissbrukets konsekvenser sker framförallt
- 2014 på män. Centerkvinnorna vill att forskning också ska göras kring konsekvenserna av
- 2015 alkoholkonsumtion för äldre kvinnors hälsa. Kunskapen från detta måste sedan komma vård-
- 2016 och omsorgspersonal till del så att även detta missbruk uppmärksammas och så att de som
- 2017 behöver kan få rätt hjälp och stöd, samt att möjligheterna till mer effektiva
- 2018 behandlingsmetoder ses över. Alkoholkonsumtion skulle lämpligen kunna tas i beaktande inom
- 2019 ramen för det tidigare nämnda äldrehälsovårdsprogrammet.
- 2020 **2.4.2 Psykisk hälsa på äldre dagar**
- 2021 Vi lever längre och är friskare än någonsin. Förebyggande träning och friskvård är av största vikt.
- 2022 Social gemenskap, fysisk aktivitet, bra matvanor och att göra sådant en mår bra av hjälper mot och
- 2023 förebygger psykisk ohälsa. Fysisk aktivitet på recept har visat sig vara direkt avgörande för många att
- 2024 börja träna. Centerkvinnorna vill att fysisk aktivitet på recept ska utökas. Fysisk aktivitet skulle
- 2025 lämpligen kunna tas i beaktande inom ramen för det tidigare nämnda
- 2026 äldrehälsovårdsprogrammet.
- 2027 Var tredje kvinna och var femte man över 77 år har besvär med ångest²⁴, och depression beskrivs
- 2028 numera som ett folkhälsoproblem. Psykisk ohälsa är vanligare bland ogifta eller ensamboende.
- 2029 Kvinnor lever längre än män och i slutet av livet därför ofta ensamma och med dålig ekonomi.
- 2030 Ensamhet, otrygg ekonomi, fysisk ohälsa och själva åldrandet är vanliga orsaker till psykisk ohälsa
- 2031 bland äldre.
- 2032 Idag finns det mobila arbetssätt och mobila team på många ställen och vi vill att det utvecklas. Vi vill
- 2033 att regelbundna hembesök av mobila team erbjuds till samtliga över 65 års ålder för att fånga upp
- 2034 äldre ensamma människor som inte har varit i kontakt med vård och omsorg alls.
- 2035 Centerkvinnorna vill att mer forskning på och ökad kunskap om äldre kvinnors psykiska hälsa
- 2036 uppmuntras, för att förebygga depression. Det är viktigt att vården tar del av de senaste
- 2037 forskningsrönen och framför allt får ut dem i verksamheterna. Vi behöver bättre metoder att få ut
- 2038 kunskap om till exempel äldres sjukdomar och annat i vården. Vi vill även att äldrepsykiatri
- 2039 utvecklas, att folkhälsouppläsning om depression hos äldre genomförs samt att en ny
- 2040 öppenvårdsreform för äldre att få hjälp vid lättare psykisk ohälsa genomförs.
- 2041 **2.4.3 Bättre villkor inom anhängomsorgen**
- 2042 Kvinnor väljer oftare än män att gå ner i arbetstid för att ge omsorg till sina föräldrar eller sin partner.
- 2043 Cirka 75 procent av all vård och omsorg ges av anhängiga. Ekonomin, arbetslivet och det psykiska

²⁴ Folkhälsomyndigheten och Aging Research Center (2019)

2044 välbefinnandet påverkas då ett stort ansvar för anhängomsorgen läggs på döttrar, systrar, mödrar
2045 och makor. Om kvinnor och män delar mer lika på denna omsorg, påverkas jämställdheten positivt.

2046 Centerkvinnorna vill se nationella riktlinjer för anhängomsorg i syfte att få till stånd en jämnare
2047 fördelning av anhängansvaret. Fler företag, kommuner och regioner måste bli anhängvänliga
2048 arbetsgivare, det vill säga följa socialtjänstlagen och erbjuda närståendepenning enligt
2049 socialförsäkringsbalken. Centerkvinnorna välkomnar den utredning som ser över möjligheterna till
2050 utvidgade RUT-tjänster för äldre. Centerkvinnorna vill att möjligheterna ses över till ekonomisk
2051 ersättning till anhänga som ger vård och omsorg, utan någon övre åldersgräns. Vi kommer även att
2052 verka för att lag för vård av nära anhäng, VAN, införs som möjliggör vård av nära anhäng med
2053 ersättning från Försäkringskassan likt dagens VAB (Vård av barn). Idag skiljer det sig åt mellan
2054 kommuner om anhängvårdare kan få ersättning eller ej beroende på ålder. En åldersgräns gör att
2055 många anhänga utesluts från möjligheten till bidrag då medelåldern ofta är hög bland anhäng
2056 maka/make som vårdar en make, maka eller partner i hemmet. Samtidigt är det viktigt att en
2057 borttagen övre åldersgräns inte resulterar i att kommuner frånsäger sig sitt ansvar. Vi anser att
2058 pensionsgrundande ersättning till anhänga i form av anhänganställning eller hemvårdsbidrag är
2059 berättigad och att åldersgräns inte bör finnas.

2060 Vi ser behov av annat stöd till anhänga som ger vård och omsorg, såsom tekniska lösningar och att
2061 utbildning, avlösning och psykosocialt stöd erbjuds i större utsträckning. Vi vill att kommuner och
2062 regioner åläggs att ge utförlig och tillgänglig information om rätten till anhängstöd. Demensombud
2063 och anhängombud finns idag i vissa kommuner. Vi vill att de goda exemplen uppmuntras och sprids
2064 till fler kommuner och regioner.

2065 Många äldre och svårt sjuka kan få en tryggare vård i sina hem. Därför vill Centerkvinnorna se fler
2066 mobila team som kan besöka och vårda patienter hemma. På så sätt behöver inte sköra äldre besöka
2067 vårdcentral eller akutmottagning och ensamma äldre människor som inte har varit i kontakt med
2068 vård och omsorg tidigare fångas upp.
2069

2070 **2.4.4 Jämställd digital utveckling inom vård- och omsorg**

2071 Den digitala utvecklingen ger nya möjligheter till en mer tillgänglig, effektiv och säker vård och
2072 omsorg för patienten både i hemmet och på sjukhuset. Det gäller allt från information,
2073 kommunikation och insamling av patientdata till behandlingar av olika slag och förebyggande
2074 egenvård. Tekniken kommer att kunna minska trycket på akutsjukvården, frigöra vårdplatser och ge
2075 bättre möjligheter att erbjuda en likvärdig vård och omsorg i hela landet. Trots att Sverige är ett av
2076 världens mest uppkopplade länder kan mycket mer göras. Centerkvinnorna vill se en översyn av
2077 relevant lagstiftning för att ge bättre förutsättningar för införandet av e-hälsa och välfärdsteknologi.
2078 Vi vill även se en nationell överenskommelse kring e-hälsa som bygger på att alla kommuner,
2079 regioner och privata aktörer enas om att ansluta sig till en gemensam plattform och standarder.
2080 Våren 2019 fick Centerpartiet övriga riksdagspartier att ställa sig bakom båda dessa förslag.
2081 Centerkvinnorna kommer att driva på för att besluten genomförs.

2082 Idag drivs utvecklingen kring artificiell intelligens av en betydande majoritet män²⁵, trots att det
2083 många gånger är kvinnor inom offentlig sektor som är mottagare både som yrkesutövare och
2084 användare. Vi vet att jämställd representation har betydelse för beslut och utfall. Därför vill vi att
2085 kommuner och regioner säkerställer en jämställd digital utveckling.
2086

2087 **2.4.5 Rätt till sexualitet på äldre dagar**

2088 Närhet och ömhet är viktigt oavsett i vilken del av livet en befinner sig i. Studier visar att allt fler är
2089 sexuellt aktiva långt upp i åren. Rätten till sin egen kropp och till sin egen sexualitet är lika stor även

²⁵ Global Gender Gap Report (2019)

2090 på äldre dagar. Tyvärr saknar många yrkesutövare inom vård och omsorg tillräcklig kunskap och
2091 förståelse för att sexualitet och lust är starkt kopplade till hälsa och välbefinnande. Vi vill se ökad
2092 kunskap inom vård och omsorg om äldres sexualitet och rätt till ett privatliv, inte minst på
2093 äldreboenden och inom äldreomsorgen.
2094

2095 **2.4.6 Motverka våld och sexuella övergrepp på äldre**

2096 Det bedöms finnas en relativt stor underrapportering av våld mot äldre kvinnor. En multinationell
2097 europeisk studie visade att äldre kvinnor i lägst utsträckning berättat för någon om våld i de fall
2098 förövaren var en partner. En del forskare menar att bristen på forskning om våld mot äldre kvinnor
2099 av en partner är en konsekvens av att frågan faller mellan två forsknings- och kunskapsområden.

2100 Bland annat Nationellt Centrum för Kvinnofrid, NCK, konstaterar att det behövs mer forskning på
2101 våld och sexuella övergrepp mot äldre kvinnor. Äldre kvinnor har sällan varit i fokus för forskningen
2102 om våld mot kvinnor av en partner och våld av en partner har sällan varit i fokus för forskningen om
2103 våld mot äldre. Centerkvinnorna vill att mer forskning sker i syfte att hitta stöd till äldre kvinnor som
2104 utsätts för våld. Kunskapen om äldre kvinnors våldssituation måste dessutom komma personal inom
2105 socialtjänst, vård och omsorg till del. Regelbundna hembesök av mobila team är även här ett sätt att
2106 upptäcka sexuella övergrepp och annat våld som äldre utsätts för. Vi vill även se att orosanmälan kan
2107 göras då misstanke finns om att äldre utsätts för våld eller övergrepp i en relation.

2108 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 2109 - Att mammografi för att upptäcka bröstcancer ska erbjudas regelmässigt och avgiftsfritt för
2110 kvinnor även över 74 år.
- 2111 - Att kvinnor som tidigare uppvisat cellförändringar med risk för livmoderhalscancer kallas för
2112 kontroll även efter 60 års ålder.
- 2113 - Att ett äldrehälsovårdsprogram med förebyggande hälsoarbete för äldre införs.
- 2114 - Att satsningar för att få fler geriatriker i Sverige genomförs och att kunskapen om kvinnors
2115 åldrande ökar.
- 2116 - Att fler kommuner ska erbjuda förenklade biståndsbedömningar så att valfriheten kan öka
2117 vad gäller innehållet i välfärdstjänsterna för äldre.
- 2118 - Att forskning och kunskap ökar om äldre kvinnors psykiska ohälsa, för att förebygga
2119 depression.
- 2120 - Att forskning på äldre kvinnors alkoholkonsumtion prioriteras och att vården vid
2121 alkoholproblematik förbättras.
- 2122 - Att äldrepsykiatrin utvecklas.
2123 Att kommuner tillåts anställa läkare inom äldreomsorgen för att kunna ge adekvat vård.
- 2124 - Att nationella riktlinjer för stöd till anhöriga tas fram.
- 2125 - Att verka för att lag för vård av nära anhörig, VAN, införs som möjliggör vård av nära anhörig
2126 med ersättning från Försäkringskassan likt dagens VAB (Vård av barn).
- 2127 - Att bättre stöd ges ekonomiskt, socialt och tekniskt liksom bättre information, till anhöriga
2128 som vårdar och ger omsorg.
- 2129 - Att fler mobila arbetssätt och mobila team utvecklas, som kan besöka och vårda patienter
2130 hemma.
- 2131 - Att satsningar på välfärdsteknik inom vården prioriteras.
- 2132 - Att kunskapen ökar om äldres sexualitet och rätt till ett privatliv inom vård och omsorg, inte
2133 minst på äldreboenden och inom äldreomsorgen.
- 2134 - Att personal inom socialtjänst, vård och omsorg måste få utökad kunskap om äldre kvinnors
2135 våldutsatthet.
- 2136 - Att mer forskning sker i syfte att hitta stöd till äldre kvinnor som utsätts för våld och sexuella
2137 övergrepp.
2138

2139 **2.5. Internationell sexuell frihet**

2140 För oss Centerkvinnor innebär sexuell frihet att alla individer ska ha rätten till och
2141 självbestämmandet över den egna kroppen, sin reproduktiva hälsa, sexualitet och rätten till en god
2142 fysisk och psykisk hälsa. Kvinnors rättigheter på detta område ser mycket annorlunda ut, beroende
2143 på vilket område på jorden en befinner sig i. Mödradödligheten må ha minskat de senaste
2144 decennierna men är fortfarande hög, närmare 300 000 kvinnor dör årligen till följd av graviditet
2145 eller förlossning. Flera länder har mycket strikta lagar, eller ett totalförbud, för abort. Våldtäkt
2146 används som vapen i konflikt, men sker också varje dag, överallt, och alla länder har inte lagstiftning
2147 som kan skydda kvinnor som utsätts för våldtäkt.

2148
2149 **2.5.1 Säkra födslar**

2150 Graviditet och förlossning är i utvecklingsländer den näst vanligaste dödsorsaken bland flickor i
2151 åldern 15–19 år. Att kvinnor har tillgång till säkra förlossningsvård är således en direkt åtgärd för att
2152 värna kvinnor och barns liv. Ett delmål i mål 3 i Agenda 2030, om god hälsa och välbefinnande, är att
2153 minska mödradödligheten. Det vill Centerkvinnorna också. Därför vill vi att WHO och FN ska främja
2154 det arbetet, och att svenska biståndsmedel bidrar till att alla kvinnor i hela världen ska få en trygg
2155 förlossningsvård. Många kvinnor lever med svåra komplikationer och skador efter förlossningen. Att
2156 föda barn ska inte innebära livslånga skador, därför är det viktigt att eftervård ingår i satsningar på
2157 och medel till förlossningsvård.

2158
2159 **2.5.2 Reproduktiv hälsa**

2160 I Agenda 2030 mål 3 är ett annat delmål att tillgänggöra reproduktiv hälsovård, familjeplanering och
2161 utbildning för alla. För Centerkvinnorna betyder det att alla ska få utbildning och kunskap om
2162 preventivmedel, och tillgängliggöra möjligheterna att fritt välja. Idag går en andel av biståndet till
2163 etablerade program för att främja reproduktiv hälsa, men det går att göra mer. Ökade anslag till
2164 arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, SRHR, skulle inte bara innebära fler och
2165 säkrare aborter utan även förbättra förlossningsvården. Arbetet med SRHR har en direkt påverkan
2166 på den globala hälsan, men också på jämställdheten. Det är framför allt kvinnor som drabbas av
2167 nedskärningar inom SRHR, vilket direkt begränsar kvinnors levnadsutrymme och möjlighet att göra
2168 fria val. Information och stöd för sexuell hälsa är livsviktig och Centerkvinnorna vill utöka anslaget
2169 för detta syfte, till 10 procent. Dessutom är det av yttersta vikt att WHO prioriterar detta arbete.

2170
2171 Att kunna äga beslut över sin kropp och sitt liv är en mänsklig rättighet. Därför vill Centerkvinnorna
2172 intensifiera arbetet försäkra och fria aborter i hela världen, och att Centerpartiet verkar för att de
2173 länder som vill bli medlemmar i EU, ska ha krav om en miniminivå på abortlagstiftning.
2174 Centerkvinnornas hållning är att Centerpartiet alltid ska markera mot medlemsstater som
2175 inskränker kvinnors rätt till sina kroppar och till sitt liv genom restriktiva abortlagar. Centerkvinnorna
2176 vill att en särskild kommitté inom FN tillsätts för att utreda kvinnors rätt till fri och säker abort i FN:s
2177 medlemsländer.

2178
2179 **2.5.3 Krav på konventioner och deklARATIONER**

2180 Den allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter innehåller 30 artiklar, och är inte juridiskt
2181 bindande. Däremot finns det ett antal konventioner om mänskliga rättigheter och dessa är
2182 universella för alla länder som signerat *konventionen* och förbinder sig därmed att följa dem. Det ska
2183 vi även kräva framgent.²⁶ Centerkvinnorna anser att konventionerna i grunden är bra och behövs för

²⁶ Ordlista för FN:s internationella dokument.

Deklaration: Ett dokument som yttrar politiska ställningstaganden. Ej juridiskt bindande, utan snarare vägledande och en slags uppförandekod.

Konvention: Det starkaste internationella dokumentet, som är juridiskt bindande för de som har ratificerat det.

2184 ett globalt arbete för att stärka kvinnors friheter och rättigheter. För att de internationella
2185 dokumenten, så som konventioner och deklARATIONER, inte ska bli uddlösa, måste det ställas krav på
2186 länder som signerat dem och sanktioner för de som bryter mot dem ska vara kännbara.

2187

2188 **2.5.4 Sexualbrott i EU**

2189 De allra flesta som drabbas av sexualbrott är kvinnor, och de allra flesta som
2190 begår brotten är män. I princip ingenstans i världen är kvinnor fredade från sexuellt våld, och
2191 trenden ser inte ut att vända. Tvärtom tar det sexuella våldet nya skepnader och finner nya vägar. I
2192 en mer digitaliserad värld har det sexuella våldet tagit plats i cyberrymden. Det innebär att sexuellt
2193 våld inte endast sker i fysiska rum. Särskilt unga tjejer blir utsatta för sexuella övergrepp online.
2194 Nationsgränser ska ej vara hinder för att döma någon för våldtäkt. För att öka rättstryggheten och
2195 skydda de som utsätts på nätet, vill Centerkvinnorna att EU-länder införa samma rekvisit för vad en
2196 våldtäkt är – och att sexuellt våld kan ske även online. Detta är ett viktigt verktyg för att skydda
2197 barn från sexuella övergrepp. Flera, nästan de allra flesta, av de som utsätts online är i lagens mening
2198 barn, det vill säga under 18 år.

2199

2200 **2.5.5 Våldtäkt ska inte användas som vapen!**

2201 Krig och konflikter drabbar män och kvinnor olika. En av de kanske grymmaste metoderna för
2202 krigföring är användandet av våldtäkt som vapen i krig. Det finns flera vittnesmål om hur kvinnor och
2203 flickor systematiskt våldtas på brutala sätt. Vissa får livslånga skador, det finns också fall då kvinnor
2204 och flickor har dött till följd av det grova våldet. Enligt den Internationella brottsdomstolen utgör
2205 våldtäkt som vapen i krig ett brott mot mänskligheten och straffas som krigsbrott. Konfliktrelaterat
2206 sexuellt våld kan anses som antingen krigsbrott, brott mot mänskligheten eller folkmord.²⁷ Det
2207 måste bedömas därefter och det gör det inte idag. Förenta Nationerna (FN) och andra
2208 organisationer arbetar för att förebygga sådana våldshandlingar och döma förövarna i enighet med
2209 folkrätten. Detta är något som nämns i FN:s resolution 1820 (2008), en resolution som vi vill att
2210 Sverige aktivt arbetar för att fler länder ska inrätta handlingsplaner för. Centerkvinnorna vill även att
2211 kunskapen hos domare i International Criminal Court (ICC) höjs, så att fler skyldiga döms för sina
2212 handlingar. Vi vill också att fler länder ansluter till ICC – i dag har exempelvis Ryssland, Kina och USA
2213 inte signerat och anslutit till ICC.

2214

2215 FN, är ett internationellt organ som visar att mänskliga rättigheter är universella och att det trots
2216 olikheter finns en gemensam strävan världen över om en fredligare värld. FN:s närvaro vid
2217 konfliktsituationer ska bidra med trygghet och säkerhet. Vi vet dock att detta inte alltid är fallet,
2218 speciellt inte för kvinnor och barn. FN har en uttalad nolltolerans mot sexuella övergrepp. Under
2219 2016 klagade generalsekreteraren att FN skulle nyttja striktare uttagningsprocesser vid rekrytering
2220 av FN-personal samt utreda anklagelser fortare. Det krävs dock ytterligare krafttag. Därför vill
2221 Centerkvinnorna att FN:s medlemsländer arbetar fram ett internationellt regelverk för att ställa de
2222 FN-anställda till svars som begår sexuella övergrepp i fredsfrämjande- och fredsbevarande insatser.

2223

2224 **2.5.6 Ett arbete mot dagens slavhandel**

2225 Människokroppen är inte en handelsvara som kan köpas, säljas eller bytas. För att stoppa
2226 människohandeln och skydda de utsatta, måste det transnationella arbetet stärkas. Sexhandel sker
2227 över landsgränser och i länder där sexköparen och/eller den utsatta inte har sin hemvist. Det här är
2228 ett globalt problem.

Signera / Ratificera: I ett första stadium brukar en stat signera en konvention, vilket betyder att staten förklaratsig att i ett senare skede varar beredd att ratificera den. Att ratificera en

²⁷ <https://unric.org/sv/fn-lanserar-handbok-for-fn-soldater-om-konfliktrelaterat-sexuellt-vald>

2229
2230 Centerkvinnorna vill att det införs en nolltolerans mot människohandel. Vi vill att fler länder
2231 signerar och ratificerar FN:s konvention Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in
2232 Persons Especially Women and Children, samt Europarådets konvention om bekämpande av
2233 människohandel, SÖ 2010:8. Vi vill att det gemensamma EU-arbetet intensifieras, till förmån för ett
2234 mer slagkraftigt arbete över nationsgränser, genom en strategi för att implementera Europarådets
2235 konvention. Enligt Europarådets konvention ska de har de som utsatts för trafficking rätt till 30
2236 dagars *reflektionsperiod*, för vila, återhämtning och kraftsamling för att kunna samarbeta med
2237 rättsväsendet. Denna ska ges villkorslöst, utan att kopplas till ett brottmål. Europol, som inte är en
2238 del av EU, har ett transnationellt arbete mot trafficking idag, och för att ge Europol bättre
2239 möjligheter i sitt arbete vill vi att reflektionsperioden för de utsatta utökas till 90 dagar i hela EU.

2240

2241 **2.5.7 En jämställd global vård**

2242 Medicinsk forskning drivs i hela världen. Centerkvinnorna vill att i de fall där Sverige betalar
2243 läkemedelsforskning internationellt ska Sverige kräva att forskning och tester av nya läkemedel ska
2244 göras både på kvinnor i olika åldrar och på män, och att medel går till att forska på sjukdomar som
2245 speciellt drabbar kvinnor, som vi idag vet mycket lite om. Vi vill också att EU följer samma linje. EU
2246 fördelar mycket forskningspengar, och dessa medel ska i lika hög utsträckning används för att forska
2247 på sjukdomar som drabbar kvinnor som män, samt användas på både kvinnor och män, som kan
2248 uppvisa olika symptom vid samma sjukdom.

2249

2250 Tillgång till god vård är mycket skiftande i olika länder. Sjukdomar som är enkla att bota i Sverige
2251 dödar flera människor varje till på grund av brist på vård. För att främja en god och livsviktig vård,
2252 vill vi att Sverige fortsätter ge aktivt bistånd för det ändamålet. Vård till äldre är ofta nedsatt, och
2253 äldre är i hög utsträckning beroende av nära anhöriga för att få vård. Vi vill därför att

2254

2255 De finns röster i Sverige som aktivt arbetar för att FN ska inrätta en ny Äldrekonvention, en
2256 konvention med särskilda rättigheter för äldre personer, med särskilt fokus på rätt till vård.
2257 Centerkvinnorna står bakom den strävan. För att ännu bättre stärka äldres vård, vill
2258 Centerkvinnorna att WHO driver på för det, och att vi genom biståndsbudgeten inrättar och stöttar
2259 ett särskilt program för att utbilda vårdpersonal till äldres vård där vården idag inte håller måttet.

2260

2261 **Centerkvinnorna ska verka för:**

- 2262 - Att WHO och FN främjar arbetet för en trygg förlossningsvård för alla kvinnor,
- 2263 - Att svenskt bistånd fortsättningsvis går till att säkra en trygg förlossningsvård för alla
2264 kvinnor inom ramen för bistånd till sexuell och reproduktiv hälsa.
- 2265 - Att eftervård ingår i arbetet för en trygg förlossningsvård.
- 2266 - Att anslaget för bistånd för sexuell och reproduktiv hälsa ökar.
- 2267 - Att WHO särskilt prioriterar arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa.
- 2268 - Att krav på en miniminivå av abortlagstiftning ska gälla gentemot nya medlemsstater i EU.
- 2269 - Att en särskild kommitté inom FN tillsätts för att utreda kvinnors rätt till fri och säker abort i
2270 FN:s medlemsländer.
- 2271 - Att svenska företrädare tydligt tar avstånd från länder som bryter mot internationella
2272 konventioner och deklARATIONER som de har signerat och ratificerat
- 2273 - Att verka för att FN skärper krav på länder som signerat en konvention.

- 2274 - Att FN tillsätter en utredning för att se över konsekvenserna för länder som bryter mot ett
2275 internationellt dokument som de har signerat.
- 2276 - Att EU verkar för att samma rekvisit för sexualbrott ska gälla för samtliga medlemsstater.
- 2277 - Att EU verkar för att sexualbrott som sker online ska ha samma rekvisit i samtliga
2278 medlemsstater.
- 2279 - Att Sverige arbetar aktivt för att fler länder ska upprätta en handlingsplan för FN:s resolution
2280 1820, gällande våldtäkt som vapen i krig.
- 2281 - Att domare i ICC utbildas i sexualbrott i konflikter.
- 2282 - Att fler stater ska signera och ansluta till ICC.
- 2283 - Att det ska möjliggöras för FN att återkalla immunitet för personal från truppbidragande
2284 medlemsländer för att stoppa sexuella övergrepp i fredsfrämjande insatser. - Att FN:s
2285 medlemsländer ska arbeta fram ett internationellt regelverk för att ställa FN anställda till
2286 svars som begår sexuella övergrepp i fredsfrämjande- och fredsbevarande insatser.
- 2287 - Att FN omedelbart ska skicka hem misstänkta förövare från truppbidragande
2288 medlemsländer.
- 2289 - Att FN ska se över finansieringssystemet när det gäller FN trupper för att få ökad spridning
2290 bland länder som bidrar med trupper.
- 2291 - Att fler länder signerar och ratificerar FN:s konvention Protocol to Prevent, Suppress and
2292 Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children.
- 2293 - Att en strategi för att implementera Europarådets konvention om bekämpande av
2294 människohandel tas fram i EU.
- 2295 - Att reflektionsperioden utökas till 90 dagar i hela EU, som en del av Europols arbete mot
2296 trafficking.
- 2297 - Att i de fall där Sverige betalar läkemedelsforskning internationellt ska kräva att forskning
2298 och tester av nya läkemedel ska göras på både kvinnor och män i olika åldrar, och till
2299 sjukdomar som speciellt drabbar kvinnor.
- 2300 - Att medel som EU fördelar ska följa samma linje, det vill säga att forskning och tester av nya
2301 läkemedel ska göras på kvinnor i olika åldrar, i samma utsträckning som på män, och att
2302 medel går till att forska på sjukdomar som speciellt drabbar kvinnor.
- 2303 - Att Sverige genom biståndsbudgeten fortsätter ge bistånd för en global jämställdvård.
- 2304 - Att Sverige aktivt ska arbeta för att FN ska inrätta en ny Äldrekonvention.
- 2305 - Att WHO ska driva på för stärkt vård för äldre.
- 2306 - Att Sverige genom SIDA inrättar och stöttar ett särskilt program för att utbilda vårdpersonal
2307 till äldres vård på platser där vården idag är undermålig.
- 2308
- 2309

2310 **KAPITEL 3: Strukturell frihet**

2311 Strukturerna är de normer och värderingar som bygger upp hela vårt samhälle. Från informella "regler"
2312 till lagar i lagboken. Dessa strukturer påverkar individers livsutrymme, vad de får göra och vad de kan
2313 göra. Strukturerna påverkar vår frihet.

2314 Vissa av de strukturer som formar vårt samhälle har historiskt sett varit anpassade efter mäns behov
2315 och önskemål, det så kallade patriarkatet. Den långa historien av patriarkat har påverkat och
2316 påverkar samhällssystemet så pass starkt att vi kan tala om patriarkala strukturer som lever kvar än
2317 idag. Patriarkala strukturer har starkt inflytande i alla våra liv, men det är inte den enda strukturen
2318 som ensamt påverkar en persons position i samhället eller i familjen. Patriarkatet kan ta sig uttryck
2319 på olika sätt, vissa mer synliga än andra.

2320
2321 Strukturerna påverkar individers livsutrymme. Förutom kön påverkar exempelvis sexuell läggning,
2322 etnicitet och utbildningsnivå en människas förutsättningar i samhället. Alla dessa faktorer och
2323 strukturer bidrar i slutändan till att individer blir ofria och fångas i trånga fack. Vi vill aktivt arbeta för
2324 att alla ska ha lika möjligheter, skyldigheter och rättigheter.

2325 **3.1 Jämställd rätt till frihet från våld**

2326 Patriarkatet kan vara en bidragande orsak till att vissa anser det rätt att misshandla sin partner och
2327 bestämma över en annan människa. Trots att vi lever i ett av världens mest jämställda länder så
2328 innehar män fortfarande fler höga maktpositioner i samhället. Detta får till följd att kvinnors
2329 strukturella frihet och livsutrymme ofta tenderar att vara mindre än många mäns. Detta vill
2330 Centerkvinnorna förändra. Vi vill att alla, oavsett könsidentitet, ska ha lika rätt och möjlighet till
2331 frihet.

2332 **3.1.1 Bekämpa den pågående sexualiseringen**

2333 Trots att Sverige är ett av världens mest jämställda länder pågår en sexualisering som vidmakthåller
2334 destruktiva könsnormer om hur män och kvinnor är, bör vara och se ut. Sverige har fått kritik av FN:s
2335 kvinnokommitté för att inte sexualiseringen av kvinnor i media, reklam och i det offentliga rummet,
2336 bekämpas tillräckligt. Det räcker att gå in på flera av de största influerarnas konton i sociala medier
2337 för att förstå att sexualiseringen av vårt samhälle pågår. Därför behövs skarpare verktyg för att
2338 reglera och fälla dem som upprätthåller könsmaktens ordning i media och reklam. Centerkvinnorna
2339 vill införa reglering som gör det olagligt med sexistisk reklam.

2340 **3.1.2 Våld i nära relationer – ett samhällsproblem**

2341 Varje år mördas i snitt 15 kvinnor av någon de har eller har haft en nära relation med. Majoriteten av
2342 detta våld sker i hemmet. Socialstyrelsen beräknade i en rapport från 2006 att mäns våld mot
2343 kvinnor i nära relationer kostar samhället över tre miljarder kronor varje år. Siffran mer än
2344 fördubblas när mäns övriga våld mot kvinnor inkluderas, som olaga hot och våldtäkt av okänd
2345 gärningsman. Indirekta kostnader uppstår också som en följd av våldet, till exempel sjukfrånvaro och
2346 minskad arbetsförmåga.

2347 Att utsättas för våld i en nära relation innebär stora och ibland livslånga trauman för den
2348 våldsutsatta, vilket också borde avspeglas i straffsätser för brott som kvinnofridskränkning och grov
2349 kvinnofridskränkning. Idag är detta inte alltid fallet. Därför vill Centerkvinnorna se att straffvärdet för
2350 dessa brott skärps och att elektronisk övervakning blir obligatorisk vid kontaktförbud. I dag går det
2351 att utdela ett så kallat utvidgat kontaktförbud, vilket innebär att förbudspersonen inte får vara i
2352 närheten av platser där skyddsperson ofta vistas, till exempel bostad och arbetsplats.
2353 Centerkvinnorna vill utöka möjligheterna att besluta om särskilt utökat kontaktförbud till ett
2354 vistelseförbud, så att det kan tilldelas personer som utgör ett hot mot en annan, i ett större
2355 geografiskt område och att det geografiska området ska kunna omfatta en hel kommun. Vi vill också
2356 införa möjligheten att införa kontaktförbud utan tidsbegränsning. Vid en anmälan av grov

2357 kvinnofridskränkning vill Centerkvinnorna att åklagare ska kunna besluta om elektronisk övervakning
2358 under utredningstiden.

2359 Det som leder till våld i nära relationer börjar ofta med kontrollerande beteenden och psykisk
2360 misshandel. Förövaren bryter ner självkänslan och gör att den som utsätts inte kan leva ett
2361 självständigt liv. Det kan handla om att isolera ens partner från vänner, kontrollera vad hen gör på
2362 fritiden och till och med förhindra läkarbesök. Centerkvinnorna att kontrollerande beteende
2363 kriminaliseras som i Storbritannien, och vi välkomnar förslaget i departementspromemoria 2022:18
2364 om att införa ett straffansvar för psykiskt våld. Genom att kriminalisera psykiskt våld i nära relationer
2365 stärker vi kvinnors rätt och deras möjlighet att komma ur en destruktiv relation innan det är för sent.
2366 Som en del i det arbetet ser vi att det är positivt att förbudet för att beslagta meddelanden mellan en
2367 brottsmisstänkt och närstående person är avskaffat sedan 1 juli 2022.

2368
2369 För att upptäcka fler tjejer och kvinnor som far illa behöver vi vara fler som reagerar och vågar se
2370 våldet. Det handlar dels om att skydda kvinnan, dels om att hindra mannen från att begå våldsbrott.
2371 Personal inom till exempel skola, hälso- och sjukvård och tandvård är skyldiga enligt lag att anmäla
2372 om de misstänker att ett barn far illa. Centerkvinnorna vill att anmälningsskyldigheten för
2373 orosanmälan även ska omfatta oro för kvinnor som far illa i en nära relation, oavsett om barn finns
2374 med i bilden eller ej. Vi vill även att Polismyndigheten arbetar mer metodisk med anmälan om brott i
2375 nära relationer.

2376
2377 Enligt dagens regelverk har polisen befogenhet att avhysa personer från en plats utan
2378 brottsmisstanke, men ett gripande måste föregås av en brottsmisstanke med fängelsestraff på
2379 straffskalan. Det finns flera exempel på när kvinnor har anmält hotfulla män, och polisen inte har
2380 kunnat ingripa med hänvisning att inget brott har begåtts som legitimerar ett gripande. Ofta föregås
2381 ett gripande av ett grövre brott, som våldtäkt, misshandel eller grov kvinnofridskränkning. Vi
2382 välkomnar förslaget i Tidöavtalet att införa obligatorisk häktning vid brott som har minst ett års
2383 fängelse som minimistraff vilket därmed innefattar grov kvinnofridskränkning. Centerkvinnorna vill
2384 ge polisen ytterligare utökad och mer specifik befogenhet att ingripa och gripa en misstänkt förövare
2385 genom att införa Lagen om omhändertagande av kvinnofridskränkare (LOK), som ska innefatta även
2386 brott som olaga hot och överträdelse av kontaktförbud. LOK skulle dels ge polisen större rätt att
2387 omhänderta en misstänkt brottsling, dels ge polisen möjlighet att utarbeta tydligare riktlinjer för
2388 omhändertagande.

2389
2390 Ytterligare en aspekt i polisens arbete är geografiska skillnader och förutsättningar. I vissa delar av
2391 landet ansvarar en relativt liten personalgrupp för en stor landyta. Det är viktigt att polisens
2392 beredskap och kompetens inte kompromissas bort – specialistkompetens och en allmänt högre
2393 kunskap ska finnas tillgänglig i hela landet och det måste finnas medel för det. Även i utveckling och
2394 implementering av metoder och rutiner måste det perspektivet inkluderas, så att polisen får
2395 förutsättningar och resurser att arbeta utifrån de villkor som finns i olika regioner. För
2396 Centerkvinnorna rör sig detta om en vital del av rättstryggheten: att den rättstrygghet som polisen
2397 ska upprätthålla gentemot individen inte ska skilja sig åt beroende på var individen bor. Geografi får
2398 aldrig vara en anledning till sämre skydd och sämre rättigheter. Därför vill vi att
2399 landsbygdsperspektivet ska inkluderas i utveckling och implementering av polisens metoder och
2400 rutiner för brott som rör mäns våld mot kvinnor.

2401

2402 **3.1.3 Gör "kön" till grund för hatbrott**

2403 Könsmaktsordningen är fortfarande påtaglig i Sverige. Studier har visat att vid en majoritet av
2404 misshandelsfall i hemmet med män som förövare och kvinnor som offer är syftet med misshandeln
2405 att uppnå eller vidmakthålla dominans över kvinnan, tysta henne, skrämna henne och ha kontroll

2406 över relationen. När män misshandlar, våldtar, mördar eller på något annat sätt begår ett brott mot
2407 en kvinna för att hon just är kvinna så är det viktigt att motivet till brottet belyses. Är syftet med
2408 brottet att vidmakthålla dominans över kvinnan, så är det ett brott mot kvinnan som hon utsätts för
2409 enbart på grund av sitt kön. Genom att klassificera detta som hatbrott kommer domstolarna kunna
2410 döma ut hårdare straff. Centerkvinnorna vill därför att i de fall där mannens syn på kvinnan ligger till
2411 grund för agerandet ska brottet klassificeras som ett hatbrott.

2412 **3.1.4 Stärk kvinnojourerna**

2413 Kvinnojourerna gör idag en stor del av det arbete som egentligen bör ligga på kommunerna: att ge
2414 stöd och skydd till utsatta kvinnor. Trots det vet vi att många kvinnojourer kämpar med
2415 finansieringen. Det här är ett ansvar som åligger kommunerna enligt socialtjänstlagen. Kommunerna
2416 ska när som helst under dygnet kunna säkerställa att en kvinna som behöver skydd får det. När det
2417 gäller exempelvis vård av missbrukare, ett ansvar som också ligger på kommunerna och som ibland
2418 utförs av andra utövare, så behöver dessa aktörer inte kämpa för sin överlevnad och leva på
2419 kortsiktiga bidrag. Det är orimligt att kvinnojourer som utför ett synnerligen viktigt arbete, och vars
2420 arbete egentligen borde ligga på kommunen, ska behöva slåss för ekonomisk överlevnad. Vi menar
2421 att det är det offentligas skyldighet att trygga finansieringen av kvinnojourer, men att arbetet
2422 fortfarande ska bedrivas av jourerna då de besitter en unik erfarenhet och stor kompetens.
2423 Centerkvinnorna vill se att kommuner i högre utsträckning sluter långsiktiga samverkansavtal och
2424 stödjer organisationer som arbetar våldsförebyggande och med stöd till våldsutsatta. När behov av
2425 tolk finns ska kommunen också stå för kostnaden utan att socialtjänst är närvarande. Enligt
2426 socialtjänstlagen kan akuta insatser ges omgående, utan utredning, om behov finns. Socialtjänstlagen
2427 efterföljs inte alltid på den här punkten. Vi vill att alla kommuner ska säkerställa skyddat boende
2428 inom ett dygn från det att anmälan inkommer eller från det att våldet upptäcks. Det handlar om liv
2429 och död. Vi vill också att personer som lever under hot eller förföljelse, eller som i övrigt har behov
2430 av skydd, enklare ska kunna få ett starkare skydd för sina personuppgifter i folkbokföringsregistret.
2431

2432 Centerkvinnorna vill att kvinnojourerna finns kvar och att deras verksamhet fortsätter att drivas så
2433 som den har gjorts. Däremot vill vi att kommunernas ansvar för att kvinnojourernas verksamhet finns
2434 tillgänglig fastslås i lagtext, förslagsvis i kommunallagen eller i socialtjänstlagen. Vi ser också att
2435 skyddade boenden ska kvalitetssäkras och att ansvarig myndighet får i uppdrag att ta fram en mall
2436 för kvalitetssäkring som samtliga skyddade boenden ska uppfylla. Denna mall bör tas fram i samråd
2437 med kvinnojourerna som har stor erfarenhet av att bedriva skyddade boenden. Vid placering på
2438 skyddat boende får kvinnan oftast ett placeringsbeslut, som beslutas av socialtjänsten. Vi vill att
2439 skyddade boenden regleras så att barn – det är omkring 6 000 barn varje år som följer med sin
2440 förälder till skyddat boende – också omfattas av ett placeringsbeslut. Placeringsbeslut kan verka
2441 skrämmande och svårt och som ett hot mot föräldern, men placeringsbeslutet ska finnas till för att
2442 skydda och stötta barnet i en svår situation, så att barnet får tillgång till stöd och uppföljning utan att
2443 ansvaret för det läggs på kvinnojourerna.
2444

2445 Kvinnojourernas skyddade boenden uppges vara under stor press och nästan alla kvinnojourer
2446 uppges ha tvingats neka kvinnor som sökt boende, på grund av platsbrist. Att ha möjlighet att få en
2447 egen bostad och på det sättet kunna gå vidare med livet är centralt för att kvinnor ska få tillgång till
2448 sin frihet. Därför vill Centerkvinnorna att det införs en bostadsgaranti för våldsutsatta kvinnor och
2449 deras barn. Kommuner ska också vara skyldiga att tilldela kvinnor som befinner sig på skyddat
2450 boende en kontaktperson som håller kontakt under tiden hon befinner sig i skyddat boende och
2451 tiden efter att hon har flyttat från det skyddade boendet. En annan aspekt att ha med är husdjur.
2452 Förövare ger sig ofta på även husdjur som en del i maktutövandet, vilket påverkar kvinnas val att
2453 lämna en våldsam man. Därför kan det vara avgörande att det finns platser på skyddade boenden för
2454 kvinnor med husdjur. Skyddade boenden ska också finnas till för alla, därför vill vi att det tillsätts en
2455 utredning av förekomsten av skyddade boenden anpassade för personer med intellektuell

2456 funktionsnedsättning och vad som krävs för att skapa fler tillgängliga boenden som är anpassade för
2457 de våldsutsattas individuella behov.

2458

2459 **3.1.5 Kvinnofridsteam i alla kommuner**

2460 Kommunerna är ansvariga för att säkerställa att våldsutsatta kvinnor och barn får rätt till stöd och
2461 hjälp. Därför är det centralt att alla kommuner har handlingsplaner för ingripande vid våld i nära
2462 relationer samt att det tydliggörs vilket stöd som de våldsutsatta är berättigade till. Dessa
2463 handlingsplaner bör också ha ett tydligt fokus på systematiska våldsförebyggande insatser som
2464 kommunen ska arbeta med för att minska våldet. Det våldsförebyggande arbetet måste stärkas i
2465 både skolan och på mödravårdscentralen genom ökad information om våld i nära relationer. Vi vill
2466 att varje kommuns socialtjänst ska ha en enhet med särskild kunskap om våld i nära relation. Idag har
2467 knappt hälften av landets alla kommuner så kallade kvinnofridsteam.

2468 **3.1.6 Inför Huskurage**

2469 Att grannar reagerar när något inte verkar stämma kan vara livsavgörande. Vi vill därför att alla
2470 kommuner inför Huskurage i sina kommunala bostäder, som ett sätt att uppmuntra till civilturage
2471 och förebygga våld som sker i hemmet. Huskurage är en metod framtagen av föreningen med samma
2472 namn. Metoden syftar till att grannar ska våga uppmärksamma då de misstänker att de hör att våld
2473 sker i bostadshuset. I det våldsförebyggande arbetet är det också av yttersta vikt att det möjliggörs
2474 för personer som har våldsproblem, men inte är dömda, att få rätt till vård och behandling.

2475 **3.1.7 Lex-Lotta behövs**

2476 Polisen och kommunen har idag en stark samverkan när det gäller frågan om våld i nära relation. Det
2477 är särskilt viktigt att denna samverkan konkretiseras i samverkansavtal. För att fortsätta stärka detta
2478 arbete och säkerställa att stödet som ges blir mer enhetligt vill Centerkvinnorna även se att det införs
2479 kvinnofridshus i varje region. Där ska kvinnor kunna få samlad hjälp och stöd då både polis,
2480 socialtjänst och vård kan finnas under samma tak.

2481 Vid flera fall då kvinnor mördats har det i efterundersökningarna framkommit att kvinnorna i tidigare
2482 skeden gjort ett eller flera försök att anmäla förövaren. Det bör därför ses som ett stort misslyckande
2483 av samhället att det dödliga våldet inte har kunnat förebyggas. Centerkvinnorna vill därför inrätta en
2484 Lex-Lottalagstiftning, där det bör ingå en lagskärpning för myndigheters samverkan, samt att det
2485 tillsätts en haverikommission som granskar ärenden där kvinnor dödsats av en närstående. Lex-
2486 Lottalag är ett initiativ som togs av ideella krafter efter det uppmärksammade mordet på Lotta
2487 Rudholm 2016. Lex-Lottalagstiftningen innehåller en rad åtgärder med syfte att stärka skyddet för
2488 kvinnor som upplever våld i nära relation. En Lex-Lottalagstiftning kan även innehålla skrivningar som
2489 gör att dessa typer av brott faller under allmänt åtal, vilket skulle innebära att en åklagare ska
2490 fortsätta en förundersökning trots att den brottsutsatta inte medverkar. Detta kan hjälpa många av
2491 de kvinnor som skräms till tystnad och drar tillbaka sina vittnesmål.

2492 **3.1.8 Oacceptabelt med sexuellt våld och trakasserier på jobbet**

2493 Under hösten 2017 synliggjorde det virala uppropet #metoo övergrepp och strukturer som
2494 Centerkvinnorna länge har påtalat. I stort sett alla branscher publicerade sina egna upprop och
2495 vittnesmålen flödade. Frågan om sexuella trakasserier på arbetsplatsen hamnade på både
2496 näringslivets och politikens dagordningar. Det har lett till en ökad kännedom bland allmänheten och
2497 arbetsgivare. Centerkvinnorna är optimistiska, men vi anser att det återstår mycket arbete för att
2498 förändra strukturer och attityder som möjliggör sexuella trakasserier.

2499 Vi anser att tryggheten behöver stärkas för dem som utsätts för sexuella trakasserier eller övergrepp
2500 på arbetsplatsen. Alla har rätt att känna sig trygga på jobbet. Ingen ska behöva utstå trakasserier
2501 eller sexuellt ofredande vare sig av sina chefer eller kollegor. Samtidigt vet vi att sexuella trakasserier
2502 och andra oönskade beteenden är vanligt i arbetslivet. Ingen bransch är skonad. Vi vill att

2503 arbetsgivare ska ha tydliga riktlinjer för hantering av sexuella trakasserier på arbetsplatsen. Vi anser
2504 att en grundlig och skyndsamt utredning inte får ta längre tid än sex månader samt att det måste bli
2505 enklare att avskeda en person som trakasserat. Efter en skriftlig varning och en möjlighet att bättra
2506 sig ska arbetsgivaren inte behöva undersöka möjlighet till omplacering av en arbetstagare som
2507 trakasserar. Om trakasserierna fortgår måste snarare uppsägning eller avsked vara nästa steg.

2508 Inte ens efter #metoo prioriterade myndigheterna arbetet mot sexuella trakasserier i tillräckligt hög
2509 utsträckning. Centerkvinnorna vill att samtliga statliga myndigheter åläggs att inventera arbetsmiljön
2510 och stärka arbetet för att förebygga sexuella trakasserier. Också kommuner, regioner och
2511 arbetsmarknadens parter skulle kunna föregå med gott exempel och arbeta än mer förebyggande för
2512 att förhindra förekomsten av sexuella trakasserier i arbetslivet.

2513 **3.1.9 Alla som ska arbeta med våldsutsatta ska få utbildning**

2514 Idag ges ytterst få kurser i våld i nära relationer på grundnivå i yrkesutbildningar hos de professioner
2515 som ofta möter de våldsutsatta. Utbildningsinsatserna riktar sig ofta istället till redan färdigutbildad
2516 personal, som har valt att arbeta specifikt med frågan. Därför ska ett starkare utbildningsfokus i
2517 dessa frågor finnas redan på grundutbildningsnivå.

2518 De senaste åren har allt fler yrkesgrupper, såsom tandsköterskor med flera, fått upp ögonen för våld i
2519 nära relationer. Centerkvinnorna anser att allt fler yrkesgrupper i samhället borde utbildas i att
2520 upptäcka och förhindra våld mot kvinnor, då det är ett stort samhällsproblem. Nationellt Centrum för
2521 Kvinnofrids, NCK:s, webbutbildning borde därför bli tillgänglig för fler yrkesgrupper. Därför vill
2522 Centerkvinnorna öka NCK:s grundanslag kraftigt.

2523 **3.1.10 Undvik att 2-årsregeln blir ett maktmedel**

2524 Enligt utlänningslagen kan människor som invandrat till Sverige i syfte att ingå en samborelation eller
2525 äktenskap enbart få tillfälligt uppehållstillstånd. Syftet med detta är att förhindra skenäktenskap. Det
2526 innebär att den part som invandrat till Sverige för att ingå en relation kan få permanent
2527 uppehållstillstånd efter två år med förutsättning att förhållandet kvarstår annars riskerar denna part
2528 att utvisas. Det finns dock undantag från den så kallade 2-årsregeln, till exempel att den invandrade
2529 parten eller dennes barn blivit utsatt för våld eller annan allvarlig kränkning av den andra parten.
2530 Som kvinnoförbund är det viktigt att säkra kvinnors rättigheter, oavsett medborgarskap eller
2531 ursprung. Centerkvinnorna vill verka för att prövningar av våldsregeln ska vara likartade överallt och
2532 bygga på relevant kunskap om våldet och inte subjektiva bedömningar. Om relationen upphör ska
2533 tillfälligt uppehållstillstånd ges i två år med krav på sysselsättning. Centerkvinnorna vill även verka för
2534 att personer som får uppehållstillstånd via äktenskap/partnerskap ska ha möjlighet att få
2535 uppehållstillstånd prövat på egna skäl redan från start.

2536

2537 **3.1.11 Göm inte utsatta kvinnor!**

2538 För vissa kvinnor som utsatts av våld av sin partner slutar inte våldet när de har lämnat relationen. I
2539 stället fortsätter hoten och våldet och kvinnan tvingas att lämna sin frihet för en bräcklig trygghet,
2540 med skyddad identitet. Förövaren får ofta fortsätta leva sitt fria liv, ibland efter ett avtjänat straff,
2541 men det finns exempel där kvinnor fått skyddad identitet och den utpekade förövaren tilldelats
2542 kontaktförbud, utan att förövaren är dömd för brott. Gömda kvinnor upplever inte bara en
2543 begränsad tillvaro och stress i vardagen, utan även de juridiska och praktiska svårigheter som det
2544 innebär att byta personuppgifter och dessutom leva med en skyddad identitet.

2545 Centerkvinnorna vill att utgångspunkten i arbetet alltid ska vara att det inte är den utsatta kvinnan
2546 som ska behöva flytta eller gömma sig helt. Det måste vara förövarens frihet som begränsas. I dag
2547 har socialtjänsten i uppdrag att våldsamma män ska upphöra med sitt beteende. I det uppdraget vill
2548 Centerkvinnorna att beviljade kontakt- och vistelseförbud tas i beaktning i stödet. Vid beviljat
2549 vistelseförbud, ingår en form av stöd att söka bostad på annan ort. I stället för att placera ut de

2550 utsatta i nya bostäder på en annan ort bör fokus ligga på att flytta på förövaren. Detta är en ren
2551 skyddsinsats för den som är utsatt för våld. Utsatta kvinnor inte ska gömmas.

2552 Trots att utgångspunkten ska vara att flytta på förövaren, kommer det tyvärr att finnas fall då det
2553 absolut säkraste är att den utsatta flyttar och byter identitet. I ett sådant fall har samhället
2554 misslyckats eftersom kvinnans trygghet villkoras av grova inskränkningar i friheten. Nätverket Gömda
2555 kvinnor har rapporterat om höga omkostnader för bland annat upprepade flykter, advokatkostnader
2556 och utdragna bodelningsprocesser, i kombination med förlorad arbetsinkomst. Centerkvinnorna vill
2557 att den som tvingas fly och leva gömd, ska ha rätt till full kompensation för de merkostnader som
2558 tillkommer, såsom larmanordningar, nya telefonabonnemang och övriga utgifter för säkerheten, men
2559 även utebliven inkomst. Vi vill även att staten ska kunna utfärda en bankgaranti för personer med
2560 skyddade personuppgifter, eftersom det finns exempel på att kvinnor med skyddade personuppgifter
2561 mött stora svårigheter att få banklån och därigenom begränsas ytterligare i sitt liv.

2562 Bara det faktum att kvinnor tvingas leva gömda är ett tillräckligt svek från samhället. Under dessa
2563 omständigheter får ingenting annat gå fel från myndigheternas sida. Så är dock inte fallet – det
2564 händer att myndigheter röjer skyddade personuppgifter och det är oacceptabelt.²⁸ För att säkra
2565 kvinnors skydd vill Centerkvinnorna att en bred översyn över hur myndigheter och andra offentliga
2566 instanser behandlar skyddade personuppgifter genomförs med syfte att försäkra sig om att sådana
2567 uppgifter ska behandlas med högsta sekretess.

2568 **3.1.12 Ingen vårdnad vid våldsdöm**

2570 Eftervåld – våld efter att en relation har tagit slut – kan ta sig flera uttryck, men i de fall då det finns
2571 barn med i bilden blir de ofta indragna. Förövaren kan använda barnen på olika sätt mot den utsatta,
2572 genom att prata illa om den andra föräldern inför barnen, hota med vårdnadstvist och i vissa fall till
2573 och med använda barnen för att komma åt den andra föräldern och skada denna. När föräldrar inte
2574 kommer överens om vårdnad, boende och umgänge, kan det leda till en vårdnadstvist. Det är då
2575 domstolar som beslutar om detta.

2576 Enligt en kartläggning från Jämställdhetsmyndigheten har förekomsten av våld en väldigt liten
2577 påverkan på domstolars beslut i frågor om vårdnad, boende och umgänge.²⁹ Enligt föräldrabalken ska
2578 barnets bästa och inte föräldrarnas rätt vara avgörande för alla frågor om vårdnad, boende och
2579 umgänge. När domstolen ska besluta om vårdnad, boende och umgänge, ska den göra en
2580 riskbedömning. Jämställdhetsmyndighetens kartläggning visar att riskbedömningarna ofta är
2581 bristfälliga – förekomst av våld vägs inte ens alltid in i dessa – men också att våld sällan betraktas
2582 som en risk. I stället är en samarbetslinje etablerad i svenska domstolar, där samarbetssvårigheter
2583 anses vara den största risken för barnet. Våld är inte en samarbetssvårighet. Samarbetslinjen bygger
2584 på frivillighet och förutsätter två parter med ansvar och med jämställt maktförhållande.

2586 För Centerkvinnorna är det självklart att barn inte ska behöva växa upp i våldsamma hem. I
2587 vårdnadstvister måste risken för att barnet utsätts för fara och våld tas i beaktande, och den risken
2588 torde vara hög om den ena föräldern bevisligen är våldsam. Under 2021 infördes ett särskilt
2589 barnfridsbrott som delvis åberopar barnets rätt i sådana fall. Barnfridsbrottet har gjort det brottsligt
2590 att låta ett barn bevittna våld, och en dom med ett drabbat barn bör ha en betydelse i
2591 vårdnadstvister. Vi anser dock att det inte är tillräckligt. En individs demokratiska och mänskliga fri-
2592 och rättigheter ska aldrig kunna kompromissas bort bara för att individen har barn med sin förövare.

²⁸ Jämställdhetsmyndigheten 2022:10.

https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/bdog4rrb/2022_10-delrapport-skyddade-personuppgif.pdf

²⁹ Jämställdhetsmyndigheten 2022:1. <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/uppgifter-om-vald-ar-inget-undantag/>

2594 Det en skymf mot kvinnans rättigheter att inte alls ta hänsyn till hennes situation i utan tvinga henne
2595 till otrygghet och osäkerhet när hon ska dela vårdnaden om ett gemensamt barn med sin förövare.
2596 Därför vill vi att riskbedömningarna generellt förbättras i vårdnadstvister, att förekomsten av våld ska
2597 vara ledande i bedömningar av vårdnad, boende och umgänge, och att samarbetspresumtionen
2598 upphävs då det har förekommit våld.
2599

2600 I de fall då kvinnan är gömd och lever med skyddade personuppgifter vill Centerkvinnorna att det
2601 inte ska förekomma något umgänge. Umgängesrätt med förövaren är ett direkt hot mot hennes
2602 personliga säkerhet, ett skydd som samhället är skyldig henne. Det går även att starkt ifrågasätta
2603 värdet för barnen av ett sådant umgänge.
2604

2605 **3.1.13 Sekretess för den utsattas skull**

2606 En ny bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (SOL) ger sjukvården rätt att bryta sekretess
2607 och ge möjlighet att dela information om en patient, om uppgifterna anses kunna förebygga
2608 allvarliga våldsbrott. De anställda har rätt att bryta sekretess vid misstanke och det är bra, men vi vill
2609 även stärka upp arbetet för att upptäcka våld. Inom vården har flera enheter länge arbetat med att
2610 fråga om våld och att därmed öka möjligheten att upptäcka våld, men inte alla. Därför vill
2611 Centerkvinnorna att all vårdpersonal utbildas i att fråga om våld.
2612

2613 Samtidigt som det är bra att sekretessen kan hävas i vissa fall, måste den också stärkas på andra
2614 ställen. För att skydda uppgifter som framkommer i journalen vill Centerkvinnorna införa säker
2615 journalföring med garanterad sekretess. I dag är journaler lättåtkomliga med bank-ID via 1177. Det är
2616 ett bekymmer för personer som befinner sig i en kontrollerad tillvaro, som de kvinnor som utsätts för
2617 våld i nära relationer gör, men också för dem som lever under hedersförtryck. Journaler är viktiga för
2618 dokumentation av skador. Vid misstanke om brott som våld i nära relation eller hedersvåld ska
2619 journalen föras under garanterad sekretess, som med all säkerhet inte kan nås av en annan person.
2620 Vissa vårdenheter har funktioner som kan dölja vissa uppgifter, och det vill Centerkvinnorna att alla
2621 ska ha.
2622

2623 **3.1.14 Ökat arbete på global nivå**

2624 Mäns våld mot kvinnor är en global pandemi som pågått länge, i hela världen. Det har gjorts globala
2625 ansträngningar för att stoppa våldet, bland annat genom FN:s Kvinnokonvention och genom
2626 Europarådets Istanbulkonvention. Syftet med Istanbulkonventionen är att skydda kvinnor och flickor
2627 från våld samt att förebygga våldet, men även att lagföra förövare och avskaffa våld mot kvinnor och
2628 våld i hemmet.³⁰ EU har antagit Istanbulkonventionen och även adderat könsbaserat våld, gender-
2629 based violence, som ett tillägg i artikel 38 i fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt (Treaty of
2630 the European Union, TFEU). Centerkvinnorna vill att Istanbulkonventionen internationaliseras genom
2631 att FN, vilket betyder att den blir en FN-konvention som ska vara tillgänglig för medlemsstater att
2632 ratificera och signera. Kvinnokonventionen (Committee on Elimination of Discrimination against
2633 Women, CEDAW) är å ena sidan en internationell konvention, men å andra sidan innehåller
2634 Istanbulkonventionen tydligare förpliktelser just vad beträffar våld mot kvinnor. Detta vill vi att fler
2635 länder tar efter.
2636

2637 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 2638 - Att statliga myndigheter, kommuner och regioner ska åläggas att stärka arbetet för att
- 2639 förebygga sexuella trakasserier.
- 2640 - Att det ska införas kvinnofridshus i alla regioner.

³⁰ Nationellt Centrum för Kvinnofrid. <https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/mans-vald-mot-kvinnor-ett-globalt-perspektiv/istanbulkonventionen/>

- 2641 - Att införa regleringen som gör det olagligt med sexistisk reklam.
- 2642 - Att elektronisk övervakning ska vara obligatorisk vid kontaktförbud.
- 2643 - Att möjligheterna att besluta om särskilt utökat kontaktförbud uppgraderas till ett
- 2644 vistelseförbud, så att det kan tilldelas personer, som utgör ett hot mot en annan i ett större
- 2645 geografiskt område.
- 2646 - Att en anmälan om grov kvinnofridskränkning ska kunna medföra elektronisk övervakning
- 2647 med fotboja av den misstänkte under utredningstiden efterbeslut av åklagare.
- 2648 - Att lagen om omhändertagande av kvinnofridskränkare införs.
- 2649 - Att ett landsbygdsperspektiv ska inkluderas i utveckling och implementering av polisens
- 2650 metoder och rutiner för brott som rör mäns våld mot kvinnor.
- 2651 - Att varje kommun ska ha en enhet med särskild kompetens om våld i nära relation.
- 2652 - Att psykiskt våld kriminaliseras.
- 2653 - Att kön läggs till som grund för hatbrott.
- 2654 - Att anmälningsskyldigheten för orosanmälan även ska omfatta oro för vuxna som far illa i
- 2655 en nära relation.
- 2656 - Att samtliga kommuner ska säkerställa skyddat boende inom ett dygn från att anmälan
- 2657 inkommer eller från det att våldet upptäcks.
- 2658 - Att det införs en bostadsgaranti för våldsutsatta kvinnor och deras barn.
- 2659 - Att personer som lever under hot eller förföljelse, eller som i övrigt har behov av skydd,
- 2660 enklare ska kunna få ett starkare skydd för sina personuppgifter i folkbokföringsregistret.
- 2661 - Att principen om Huskurage ska införas i alla kommunala bostadsbolag och att privata
- 2662 bostadsbolag ska uppmuntras att införa densamma.
- 2663 - Att det ska införas en så kallad Lex-Lottalagstiftning.
- 2664 - Att kvinno-, tjej- och ungdomsjourer ska få en långsiktig finansiering.
- 2665 - Att kommuner i större utsträckning sluter långsiktiga samverkansavtal med tjej- och
- 2666 kvinnojourer.
- 2667 - Att kommuners ansvar för att kvinnojournernas uppdrag och verksamhet finns tillgänglig för
- 2668 kommunernas invånare fastslås i kommunallagen.
- 2669 - Att uppdraget för kvinnojournernas verksamhet förtydligas och kvalitetssäkras.
- 2670 - Att kommunen ska stå för kostnaden för tolkning även när behov uppstår utan att
- 2671 socialtjänsten är närvarande.
- 2672 - Att skyddade boenden ska kvalitetssäkras.
- 2673 - Att ansvarig myndighet får i uppdrag att ta fram en mall för kvalitetssäkring som samtliga
- 2674 skyddade boenden ska uppfylla.
- 2675 - Att skyddade boenden ska regleras.
- 2676 - Att de som placeras på skyddat boende får en kontaktperson, som är ansvarig för att hålla
- 2677 kontakt med personen efter att denne har lämnat det skyddade boendet.
- 2678 - Att det ska tillsättas en utredning om förekomsten av skyddade boenden anpassade för
- 2679 personer med intellektuella funktionsnedsättningar och vad som krävs för att skapa fler
- 2680 tillgängliga boenden som är anpassade för de våldsutsattas individuella behov.
- 2681 - Att målsättningen för en utredning om sexuella trakasserier är att den ska ske skyndsamt
- 2682 och företrädelsevis färdigställas inom sex månader.
- 2683 - Att arbetstagare som har begått sexuella trakasserier enklare ska kunna avskedas istället för
- 2684 omplaceras.
- 2685 - Att NCK:s grundanslag utökas kraftigt.
- 2686 - Att verka för att personer som får uppehållstillstånd via äktenskap eller partnerskap ska ha
- 2687 möjlighet till att få uppehållstillstånd prövat på egna skäl redan från start.
- 2688 - Att verka för att prövningar av våldsregeln ska vara likartade överallt och bygga på relevant
- 2689 kunskap om våldet och inte subjektiva bedömningar.
- 2690 - Att utgångspunkten alltid ska vara att förövaren ska flytta på sig.

- 2691 - Att personer med utdelat vistelseförbud anvisas att söka bostad på annan ort.
- 2692 - Att den som tvingas till att leva med skyddade personuppgifter ska ha rätt till full
- 2693 kompensation för de merkostnader som tillkommer.
- 2694 - Att staten ska kunna utfärda en bankgaranti för personer med skyddade personuppgifter.
- 2695 - Att en bred översyn över hur myndigheter och andra offentliga instanser behandlar
- 2696 skyddade personuppgifter genomförs med syfte att försäkra sig om att sådana uppgifter ska
- 2697 behandlas med högsta säkerhet.
- 2698 - Att riskbedömningarna i vårdnadstvister förbättras.
- 2699 - Att förekomst av våld ska tas i beaktande och vara ledande för beslut om vårdnad, boende
- 2700 och umgänge.
- 2701 - Att samarbetspresumtionen i vårdnads mål upphör när våld förekommit.
- 2702 - Att vårdpersonal utbildas i att fråga om våld.
- 2703 - Att alla vårdenheter ska ha möjlighet till en säker journalföring med garanterad sekretess på
- 2704 särskilda uppgifter.
- 2705 - Att Istanbulkonventionen internationaliseras genom FN.
- 2706

2707 **3.2 Jämställd rätt till frihet från hedersrelaterat våld och förtryck**

2708 Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kräver strukturellt och långsiktigt arbete samt att hela
 2709 samhället kraftsamlar på flera olika nivåer samtidigt. Som liberala feminister står vi upp för
 2710 människors frihet och egna val, oavsett bakgrund och religiös tillhörighet. Arbetet för att motverka
 2711 hedersrelaterat våld och förtryck är en av vår tids viktigaste jämställdhetsfrågor och har sin grund i
 2712 de mänskliga fri- och rättigheterna. Därför är det angeläget att värna om demokrativillkoret och
 2713 förhindra att skattemedel går till trossamfund, skolor och organisationer som hindrar bekämpandet
 2714 av hedersrelaterat våld och förtryck.

2715 Både barn och vuxna lever under hedersrelaterat våld och förtryck och det måste förebyggas och
 2716 bekämpas skyndsamt. Såväl pojkar och män som flickor och kvinnor kan vara förövare. En och
 2717 samma person kan vara både offer för och utövare av våld och förtryck mot någon annan. Att någon
 2718 kontrollerar ens sms, att inte ha rätt att gå på restaurang med vänner, eller att tvingas gifta sig mot
 2719 sin vilja är bara några exempel på vad hedersrelaterat våld och förtryck kan vara.

2721 Det som skiljer hedersrelaterat våld och förtryck från exempelvis våld i nära relationer är framför allt
 2722 att det hedersrelaterade våldet ofta har ett kollektiv som stöttar och uppmuntrar förövaren eller
 2723 förövarna. Det kan vara hela släkter eller delar av slakten som på olika sätt utövar våld, kontroll och
 2724 förtryck. Våldet drabbar flickor, pojkar och HBTQ personer. Forskning visar ett samband mellan
 2725 religiositet och hedersrelaterat våld och förtryck. Däremot finns det inte något samband mellan
 2726 våldsutövande och någon specifik religion. Hedersförtryck förekommer med andra ord inom många
 2727 kulturer och religioner.

2728 Vad som stipulerar denna heder kan vara olika, men har ofta en stark koppling till patriarkala normer
 2729 och strukturer såsom kontroll av sexualitet. Sedan 1 juni 2022 har hedersförtryck en egen
 2730 brottsrubricering, men ännu finns det mycket kvar att göra för att bekämpa våldet.

2732 **3.2.1 Höj kunskapsnivån kring hedersvåld**

2733 Det finns fortfarande ingen nationell statistik över hur omfattande det hedersrelaterade våldet är,
 2734 vilket försvårar arbetet. Centerkvinnorna vill därför att nationell statistik tas fram över hur utbrett
 2735 hedersvåldets är. Enligt det nationella kompetensteamet, som ligger under länsstyrelsen i
 2736 Östergötland, finns det omfattande kunskapsbrister men också stora variationer i hur myndigheter
 2737 och kommuner följer och tolkar befintlig lagstiftning på området. Kunskapsluckor och felaktiga beslut

2738 kan utsätta individen för direkt fara, vilket har påvisats i flera fall. Centerkvinnorna vill se ökad
2739 kunskap och effektiva verktyg för personal som möter unga tjejer och killar som riskerar att utsättas
2740 för våld och förtryck i hederns namn. Genom att upptäcka och prata om problematiken kan fler
2741 flickor och pojkar få möjlighet att leva ett liv i frihet. Vi vill även att en nationell omfattande
2742 kunskapshöjning genomförs hos alla kommuner och myndigheter kring hedersrelaterat våld och
2743 förtryck, och för alla vuxna som möter barn och unga i sitt arbete. Detta för att säkerställa kvalitativt
2744 stöd, oavsett var personen bor. Inom ramen för denna kunskapshöjning vill vi att verktyg för att
2745 bemöta unga förtryckare, exempelvis unga "hederskontrollanter", utvecklas och implementeras. Att
2746 satsa på att möta förövare är en satsning på att bryta våldsspiralen och förändra beteenden, vilket i
2747 längden är oerhört gynnsamt för dem som blir utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Ännu en
2748 väg att möta både dem som är utsatta, och dem som utsätter andra för hedersvåld, är genom
2749 civilsamhället. Ofta har ideella föreningar och organisationer unika förutsättningar att nå ut till dem
2750 som berörs. Därför vill Centerkvinnorna stärka stödet till föreningar som arbetar med att bekämpa
2751 hedersvåld.
2752

2753 Centerkvinnorna vill att riktlinjer tas fram för hur individer utsatta för hedersrelaterat våld och
2754 förtryck ska bemötas av socialtjänsten. Vi vill också se ökad kunskap hos polis, åklagare och
2755 domstolsväsende samt personal inom vården. Vi vill även att det tas fram nationella riktlinjer för
2756 kommuner och myndigheter till stöd för mottagande och hantering av ärenden som rör
2757 ensamkommande flickor.

2758 **3.2.2 Stärk arbetet mot tvångs- och barnäktenskap**

2759 Ingen flicka ska behöva leva som gift. Vi vet dock att ensamkommande flickor, nyanlända barn och
2760 kvinnor runt om i landet, tvingas leva i ett äktenskapsliknande förhållande eller i ett i övrigt otryggt
2761 sammanhang. Utöver behovet av stärkt kompetens hos kommunerna så behövs det även ett starkare
2762 skydd för att hämta hem och skydda de barn som förs ut ur landet. Därför välkomnar
2763 Centerkvinnorna att utreseförbud nu kan ges vid misstanke om att barn ska föras utomlands i syfte
2764 att ingå barnäktenskap eller att könsstympas. Centerkvinnorna vill se ett införande av en så kallad
2765 "Forced Marriage Unit", FMU, en särskild enhet mot tvångsäktenskap, likt den som finns i
2766 Storbritannien. FMU är en särskild enhet mot tvångsäktenskap, ett samarbete mellan brittiska
2767 inrikes- och utrikesdepartementet, som ansvarar för att ta hem barn som förs ut ur landet för att
2768 tvingas till exempelvis tvångsgifte eller könsstympning. Det ska vara möjligt att genomföra förhör på
2769 ambassader om barn tvingas utomlands för att ingå äktenskapsliknande förhållanden eller när flickor
2770 riskerar att utsättas för könsstympning.
2771

2772 Socialtjänsten har fått utökad befogenhet att agera när den upptäcker risk för hedersrelaterat våld. I
2773 dag kan socialtjänsten tilldela ett utreseförbud om det finns misstanke om att ett barn riskerar att
2774 föras ur landet för att giftas bort eller könsstympas. Nu när den har trätt i kraft, och vid ett antal
2775 tillfällen även har tillämpats, vill vi att den utvärderas så att dess funktionalitet utreds. Vi vill även att
2776 lagarna om barnäktenskapsbrott och könsstympning – vilka är lagar Centerkvinnorna står bakom –
2777 utvärderas eftersom det finns få fällande domar fastän vi vet att båda brotten förekommer.
2778

2779 **3.2.3 Motverka könsstympning och oskuldskontroller**

2780 Enligt svensk lag är det olagligt med könsstympning av flickor och kvinnor. Vi vet dock att detta trots
2781 allt sker. Könsstympning har inte någon medicinsk grund och innebär att större eller mindre delar av
2782 de yttre kvinnliga könsorganen tas bort eller skadas. Ingreppen görs oftast utan bedövning. Ingreppet
2783 kan ha gjorts innan flickan kom till Sverige, hon kan ha tvingats från Sverige till ett annat land för att
2784 genomgå könsstympningen eller så kan ingreppet ha skett dolt i Sverige. Svenska myndigheter har
2785 ansvar både för att professionellt bemöta, ge vård och omsorg till de flickor och kvinnor som blivit
2786 könsstympade samt att förebygga könsstympning.

2787
2788 Könsstympning av flickor och kvinnor genomförs till stor del för att kontrollera deras kroppar och
2789 sexualitet. Detsamma gäller så kallade "oskuldskontroller", där en flicka eller kvinna blir undersökt i
2790 sitt underliv mot sin vilja. Det är ett grovt sexuellt övergrepp och ett brott mot mänskliga rättigheter.
2791 Dessa övergrepp har bland annat att göra med föreställningen att mäns och familjers heder beror på
2792 kvinnors och flickors sexuella beteende. Könstympning är en fruktansvärd tradition som bärs vidare
2793 av föräldrarna. Ofta är barnet litet när ingreppet sker, men det sociala trycket på barnet att inte
2794 berätta är stort genom hela livet. Centerkvinnorna vill arbeta med informationsinsatser gentemot
2795 föräldrar i syfte att förebygga könstympning. Vi vill även att livslång anonymitet i rättsprocessen
2796 tillämpas för offren för att stödja dem som idag inte vågar anmäla.

2797 Centerkvinnorna vill också se ett starkare informationsuppdrag både till elev- och ungdomshälsan
2798 och till skolan när det gäller att informera om könstympning, så kallade "oskuldskontroller" och
2799 barnets rättigheter. Vi vill att elev- och ungdomshälsans uppdrag stärks så att de aktivt ställer frågor
2800 som kan bidra till att upptäcka eventuella övergrepp. Vi vill även att alla som behöver ska ha rätt att
2801 få klitoris rekonstruerad samt att alla regioner måste säkerställa att berörda patienter får remiss för
2802 sådan åtgärd.

2803 **3.2.4 Stärkt skydd för dem som lever under hedersförtryck**

2804 Centerkvinnorna vill se stärka kunskaps- och utbildningsinsatser kring hedersrelaterat våld och
2805 förtryck. För att förbättra stödet till utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck vill Centerkvinnorna
2806 att idén om kvinnofrids- och barnahus, som idag samlar polis, rättsväsende, socialtjänst och vård,
2807 också ska användas för att personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck ska få det stöd
2808 och den hjälp som de har rätt till. Vidare vill vi att möjligheten till stärkt skydd för flickor, kvinnor,
2809 pojkar och män som lever under hedersförtryck utreds.

2810 Det finns rättsfall där journaler delats inom en familj eller släkt av obehörig sjukvårdspersonal i syfte
2811 att få tillgång till känslig information. Det är en allvarlig kränkning av integriteten och har försatt
2812 offret i fara. Centerkvinnorna vill att regionerna tydligare informerar om brottets allvar till sina
2813 anställda och säkerställer att obehörig sjukvårdspersonal inte får tillgång till journaler utan samtycke
2814 från patient. Centerkvinnorna vill att anhörigvårdare går igenom en enklare granskningsprocess för
2815 att säkerställa att den vårdades rättigheter tillgodoses. Personer som är utsatta för hedersrelaterat
2816 våld och förtryck och även unga med NPF-diagnoser, är exempel på grupper som skulle kunna vara
2817 extra utsatta vid vård av anhörig.
2818

2819 Enligt en reportageserie av SVT under hösten 2021 föregicks 15 procent av de omhändertaganden
2820 enligt LVU (Lagen om Vård av Unga) som de undersökt av hedersrelaterat våld. Att omhänderta barn
2821 är en allvarlig åtgärd och själva omhändertagandet i sig ska inte vara ett mål utan ett verktyg för att
2822 skydda utsatta barn. För att de barn som omhändertas ska få bästa möjliga stöd, vill vi se en gedigen
2823 och omfattande utredning om organiseringen och kvalitén på Hem för Vård och Boende, så kallat
2824 HVB-hem, och även SIS-hem i Statens Institutionsstyrelses regi, där ungdomar som omhändertas
2825 enligt LVU kan placeras. I dag kan ungdomar som omhändertagits enligt LVU, exempelvis på grund av
2826 hedersrelaterat våld, placeras på ett SIS-hem. Detta utan att de utgör en fara för sig själva, vilket
2827 Centerkvinnorna inte anser är den trygghet som dessa ungdomar är i behov av. Att bli
2828 omhändertagen enligt LVU kan vara ett trauma i sig och de barn som omhändertas behöver en trygg
2829 och stärkande miljö. Vi vill därför undersöka möjligheten att dessa ungdomar ska kunna placeras på
2830 kvalitetssäkrade skyddade boenden, om placering i en familj inte går att hitta. LVU upphör när barnet
2831 fyller 18 år och är myndig, men kan vid särskilda fall förlängas till 21 år. Det är inte helt okomplicerat,
2832 eftersom en person enligt lagens mening är myndig vid 18 år, men fortfarande en ungdom och sällan
2833 har någon annanstans att ta vägen än till sitt tidigare hem. Centerkvinnorna vill att det utreds hur
2834 LVU fungerat vid omhändertagande på grund av hedersvåld och vilket stöd som kan ges till den unga
2835 vuxna.
2836

2837 **3.2.5 Ökad tydlighet i förskola och skola**

2838 Skolan är en plats där barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen
2839 ska också "förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande
2840 demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på"³¹. Centerkvinnorna vill att
2841 Skolinspektionen ska ha större befogenheter att stänga skolor som bryter mot detta.

2842 För att upptäcka och skydda barn från hedersrelaterat våld och förtryck behöver skolpersonal få ökad
2843 kunskap. Centerkvinnorna vill att alla skolor ska ha en handlingsplan för hur skolan arbetar
2844 förebyggande, upptäckande och stödjande vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck. Likaså
2845 måste skolan veta hur den ska agera vid misstanke inför ett skollov om bortgifte eller så kallade
2846 uppfostringsresor. Alla barn i Sverige har rätt till utbildning och skolhuvudmän bär ansvar för att
2847 säkerställa att barn går i skolan från och med det år de fyller 6 år. Här har skolhuvudmannen ett
2848 skolpliktsansvar. Även fristående skolor ska anmäla till skolhuvudman vid olovlig frånvaro.
2849 Centerkvinnorna vill att kommuner säkerställer sitt skolpliktsansvar samt att kommunen ska
2850 rapportera när det finns misstanke om att barn förs bort.

2851 Hedersrelaterat våld och förtryck yttrar sig i många olika typer av kontroll och våldsutövningar. I vissa
2852 fall är slöjan ett uttryck för förtryck och ett medel för att kunna kontrollera flickor och kvinnor, och i
2853 de fallen kommer vi alltid motarbeta tvång. Slöja är dock även ett plagg som många frivilligt väljer att
2854 bära utifrån religiös övertygelse. En religiös övertygelse kan både barn och vuxna ha. Samtidigt som
2855 religionsfriheten är central är det lika viktigt att värna om individers rätt att avsäga sig en religion,
2856 värna allas rätt till yttrandefrihet och rätt att leva i trygghet. När det gäller slöja på barn i skolan
2857 stödjer Centerkvinnorna Skolverkets rekommendationer som säger att pedagoger ska ha rätt att
2858 förbjuda elever att bära heltäckande slöja i situationer när så bedöms nödvändigt. Det är viktigt att
2859 lagstiftningen värnar flickors rätt att vara barn och står upp för dessa flickor när slöjan är ett uttryck
2860 för förtryck. Skolverkets rekommendationer lutar sig enbart mot praktiska hinder i undervisningen
2861 och är inte tillräckligt tydligt vad gäller individens fria val. Därför vill vi se en större tydlighet i
2862 skollagen så att lärare och rektorer, med lagen i ryggen, ska ha en större möjlighet att förbjuda slöja i
2863 skolan vid förtryck och tvång i hederns namn. Vi vill att en statlig utredning tillsätts med syfte att
2864 förtydliga skollagen och i förlängningen även Skolverkets rekommendationer till förskola och
2865 grundskola.

2866 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 2867 - Att både barns och vuxnas rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet respekteras.
2868 - Att informationsuppdraget till elev- och ungdomshälsan samt skolan stärks när det gäller att
2869 informera om könsstympning, oskuldskontroller, tvångsäktenskap och barnets rättigheter.
2870 - Att livslång anonymitet införs för offer för könsstympning.
2871 - Att alla som behöver ska ha rätt att få klitoris rekonstruerad och att alla regioner ska
2872 säkerställa att patienter får remiss för en sådan åtgärd.
2873 - Att informationsinsatser gentemot vårdnadshavare i syfte att förebygga könsstympning
2874 genomförs.
2875 - Att oskuldskontroller likställs med sexualbrott.
2876 - Att en kartläggning görs och att nationell statistik tas fram gällande hur utbrett
2877 hedersvåldet är.
2878 - Att anhörigvårdare går igenom en enklare granskningsprocess för att säkerställa att den
2879 vårdades rättigheter tillgodoses.
2880 - Att all förskole- och skolpersonal ska få kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck.
2881 - Att en nationell kunskapshöjning genomförs om hedersrelaterat våld och förtryck bland alla
2882 vuxna som möter barn och unga i förskola, skola, fritidsverksamhet och vård. Inom ramen

³¹ Skollag (2010:800) 1 kap. §4

- 2883 för denna kunskapshöjning ska verktyg för att bemöta unga förtryckare, exempelvis unga
2884 "hederskontrollanter", utvecklas och implementeras.
- 2885 - Att stödet till föreningar som arbetar med att bekämpa hedersvåld stärks.
 - 2886 - Att alla skolor ska ha en handlingsplan för hur skolan arbetar förebyggande, upptäckande
2887 och stödjande vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck.
 - 2888 - Att det ska genomföras en nationell omfattande kunskapshöjning hos alla kommuner och
2889 myndigheter kring hedersrelaterat våld och förtryck.
 - 2890 - Att kunskaperna om hedersrelaterat våld och förtryck ska öka genom utbildning av all
2891 anställd personal inom rättsväsendet.
 - 2892 - Att socialtjänstens möjlighet att enligt socialtjänstlagen utdela utreseförbud och dess
2893 funktionalitet utvärderas.
 - 2894 - Att en särskild enhet mot tvångsäktenskap införs, likt den som finns i Storbritannien
2895 (benämns där Forced Marriage Unit).
 - 2896 - Att lagarna med barnäktenskapsbrott och förbud mot kvinnlig könsstympning utvärderas.
 - 2897 - Att det tillsätts en omfattande utredning för att utreda organiseringen och kvalitén på HVB-
2898 hem och SIS-boenden.
 - 2899 - Att det utreds hur LVU har fungerat vid omhändertagande på grund av hedersvåld och
2900 vilket stöd som kan ges till den unga vuxna.
 - 2901 - Att möjligheten att placera ungdomar enligt LVU på kvalitetssäkrade skyddade boenden
2902 undersöks.
 - 2903 - Att en utredning tillsätts som undersöker vilket stöd samhället kan och bör ge ungdomar
2904 som omhändertagits enligt LVU när de har fyllt 18 år.
 - 2905 - Att inom ramen för skolpliktsansvaret ge skolhuvudmän i uppdrag att årligen rapportera
2906 antalet barn som har eller som det finns stark misstanke om att de har förts bort.
 - 2907 - Att en statlig utredning tillsätts med syfte att förtydliga skollagen och i förlängningen även
2908 Skolverkets rekommendationer avseende slöja i förskola och grundskola.
 - 2909 - Att skattemedel inte ska gå till trossamfund och organisationer som undergräver
2910 demokratiska principer, jämställdhet och mänskliga rättigheter.
 - 2911 - Att det ska tas fram nationella riktlinjer till alla landets kommuner i hanteringen av ärenden
2912 som rör ensamkommande flickor.
 - 2913 - Att utredning tillsätts för att se över lämplig straffpåföljd för föräldrar som inskränker
2914 barnets rätt till utbildning inom ramen för skolplikt.
 - 2915 - Att en nationell omfattande kunskapshöjning genomförs hos alla myndigheter, regioner
2916 och kommuner kring hedersrelaterat våld och förtryck.

2917

2918 **3.3 Jämställd maktfördelning**

2919 Att kvinnor och män ska ha lika möjlighet till makt och inflytande borde vara en självklarhet i ett av
2920 världens mest jämställda länder. Trots det har vi en bit kvar innan målet är nått. En jämställd
2921 maktfördelning kräver också ett jämställt ägande och ekonomiskt inflytande för både kvinnor och
2922 män.

2923 **3.3.1 Fler jämställda kommunala bolagsstyrelser**

2924 Kvinnor är fortsatt underrepresenterade bland de förtroendevalda i kommunerna. På region- och
2925 riksdagsnivå ser det bättre ut. I offentligt styrda bolag ser vi också att ytterst få ledamöter är kvinnor.
2926 Detta visar tydligt att vi inte kan vara nöjda och att vi måste fortsätta vårt arbete för ökad jämställd
2927 maktfördelning.

2928 Centerkvinnorna vill att andelen kvinnor och män ska vara lika i statliga, regionägda och kommunala
2929 bolagsstyrelser. Vi vill också se satsningar på styrelseutbildningar för kvinnor till bolagsstyrelser.

2930 **3.3.2 Fler kvinnor med politiska förtroendeuppdrag**

2931 En jämställd maktfördelning är central ur flera olika aspekter. Dels är det viktigt i en demokrati att de
2932 folkvalda representerar folket. Dels sänder det viktiga signaler om jämställdhet till framtida
2933 generationer. Genom att fler barn växer upp i ett samhälle där alla individer har lika möjligheter till
2934 makt och inflytande kan vi förändra historiska normer och strukturer. Det är därför viktigt att
2935 valberedningar tar hänsyn till jämställdhet i sitt arbete.

2936
2937 Politiken är en av de mest jämställda sektorerna, men ser man till den reella jämställdheten så råder
2938 det stora könsskillnader. Kvinnor möter bland annat högre krav, utsätts för sexualiserade
2939 kommentarer, trakasserier, hot och våld och hoppar av sina politiska uppdrag i större utsträckning än
2940 män.³² Detta är allvarligt för vår demokrati. Centerkvinnorna vill att samtliga partier ska arbeta aktivt
2941 för att möjliggöra fler kvinnor på förtroendeuppdrag, oavsett politisk nivå. Vi vill att alla ska ha goda
2942 förutsättningar att ta politiska uppdrag. Därför vill vi också att uppdragen ska ge ekonomisk
2943 ersättning och vara möjliga att kombinera med både arbets- och familjeliv, till exempel genom att
2944 det ska vara möjligt att vara föräldraledig från politiska uppdrag.

2945
2946 **3.3.3. Jämställd makt i internationella sammanhang**

2947 Historiskt sett har såväl de högsta maktpositionerna som platser i folkvalda församlingar tillhört män
2948 och kvinnors inflytande i samhällen har varit begränsade. För att kvinnor ska få ta plats i
2949 förtroendevalda församlingar och kunna nå de högsta positionerna såväl inom politik som inom
2950 näringslivet, vill Centerkvinnorna främja internationellt systemskap. Vi tror att genom samverkan
2951 med organisationer med liknande värdegrund och ideologisk kompass, och genom deltagande i
2952 internationella nätverk, kan vi stötta varandra och inte bara stärka liberala värderingar utan även
2953 stärka kvinnors inflytande och maktinnehav.

2954
2955 Flera studier har bekräftat att kvinnors medverkan i fredsprocesser spelar en avgörande roll för
2956 huruvida arbetet ska lyckas och vara hållbart. Fredsbevarande insatser med ökat kvinnligt
2957 deltagande har förbättrat effektivitet och i högre utsträckning främjat mänskliga rättigheter och
2958 skydd av civila. Centerkvinnorna vill också att FN:s resolution 1325, om kvinnor, fred och säkerhet,
2959 hedras och att följs, så att kvinnor får plats vid förhandlingsborden i freds- och
2960 säkerhetsförhandlingar. Vi vill också se en ny FN-resolution om kvinnors politiska deltagande och
2961 inflytande i politiken. Det tror vi är gynnsamt för fler hållbara och effektiva beslut. Sverige som
2962 medlemsland i FN ska sträva efter att könsfördelningen bland FN-personal blir mer jämn. Arbetet för
2963 kvinnors lika rättigheter är alltså angeläget i lokalsamhället och i världssamfundet. Att verka för en
2964 jämställd inrikes- och utrikespolitik kan göra skillnad och till och med bidra till fred.

2965
2966 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 2967 - Att andelen kvinnor och män ska vara lika i statliga, regionägda och kommunala bolagsstyrelser.
2968 - Att satsningar på styrelseutbildningar för kvinnor till bolagsstyrelser genomförs.
2969 - Att fler kvinnor får förtroendeuppdrag, oavsett politisk nivå.
2970 - Att politiska uppdrag ska ge ekonomisk ersättning och vara möjliga att kombinera med både arbets-
2971 och familjeliv.

³² Jämställdhetsmyndigheten (2019) "Kvinnor har det tuffare än män i politiken"

2972 - Att främja ett internationellt system genom samverkan med organisationer med liknande
2973 värdegrund och ideologisk kompass, eller genom deltagande i internationella nätverk.

2974 - Att FN:s resolution 1325 hedras och följs.

2975 - Att en ny FN-resolution om kvinnors politiska deltagande och inflytande antas.

2976

2977 **3.4 Jämställd utbildning**

2978 Skolan utgör i hög grad grunden för individers kunskapsinhämtande, men det är också här som
2979 många formas till demokratiska samhällsmedborgare. Att skolan är jämställd och präglas av genus-
2980 och normkritisk pedagogik är därför extra viktigt. Centerkvinnorna vill att all undervisning och
2981 relevant material i skolan ska präglas av ett genus- och normkritiskt perspektiv, samt att all personal
2982 ska utgå från ett genus- och normkritiskt perspektiv. Vi kommer även verka för att grundskolan inte
2983 vidmakthåller patriarkala strukturer som påverkar barn och ungas möjligheter i livet.

2984 **3.4.1 Entreprenörskap i skolan gynnar jämställdhet**

2985 Skolan lägger grunden för många ungas framtida val av yrke. Därför är det viktigt att skolan är en
2986 tydlig motvikt mot en könssegregerad arbetsmarknad och visar att kön är irrelevant när det gäller val
2987 av yrke. Det är viktigt att ge elever kunskap och möjlighet att kunna driva företag. Därför vill
2988 Centerkvinnorna se att kurser i vardagsekonomi, företagande och entreprenörskap blir tillgängligt för
2989 fler elever genom att det blir en del i samtliga gymnasieprogram och i grundskolan. Vi ser gärna att
2990 det redan i förskolan arbetas med entreprenörskap och förståelse för företagande, samt att
2991 möjligheten att starta UF-företag ska bli en del i samtliga gymnasieprogram.

2992 **3.4.2 Utbildning ska löna sig – också för kvinnor**

2993 Utbildning ska löna sig, för alla, oavsett könsidentitet. En analys från expertnätverket Lönelotsarna³³,
2994 som stödjer organisationer i deras arbete för en lönebildning på sakliga grunder, visar dock att
2995 utbildning lönar sig mer för män. Kvinnor har i regel lägre lön än män inom varje utbildningsnivå i
2996 både den privata och offentliga sektorn. Det är oacceptabelt att utbildning inte lönar sig i lika hög
2997 utsträckning för kvinnor som för män. Enligt lag ska lönekartläggningar ske årligen i syfte att
2998 uppmärksamma, åtgärda och förhindra att kön avgör lönen. Den lagen efterlevs emellertid dåligt.
2999 Diskrimineringsombudsmannens, DO:s, roll i detta måste bli mer aktiv, då ansvaret för att lagen
3000 efterlevs ligger där.

3001 Centerkvinnorna vill därför se att DO ökar sin tillsyn, rådgivning och utbildning inom området. Vi vet
3002 att av de få män som utbildar sig inom kvinnodominerade branscher så är det inte många som väljer
3003 att stanna kvar. En stor anledning tros vara att lön och löneutveckling generellt är lägre inom
3004 kvinnodominerade branscher. Alla förlorar på en könssegregerad arbetsmarknad.

3005 **3.4.3 En mer jämställd akademi**

3006 Att utbildning ska löna sig kan dels handla om möjlighet till lika lön, dels att det ska vara möjligt att
3007 fortsätta sin karriär inom utbildningsväsendet. Trots att fler kvinnor än män studerar på
3008 universitetets kandidat- och magisterprogram så är forskare och professorer på universiteten
3009 fortfarande övervägande män. Därför vill Centerkvinnorna att fler kvinnor ska rekryteras till
3010 forskartjänster samt att nätverk skapas för kvinnliga forskare och forskarstudenter, inte minst inom
3011 mansdominerade områden. Vi vill också understryka vikten av att forskningsmedel fördelas utifrån
3012 tydliga regelverk och uppföljningssystem fria från diskriminering. Vi vill även att forskning med
3013 jämställdhetsperspektiv, där så är möjligt, premieras vid fördelning av anslag.

³³ Lönelotsarna (2020) "Strukturella löneskillnader"

3014 Sveriges akademiska karriärsystem får ofta kritik för att vara otryggt och oförutsägbart. I en rapport
3015 från Vetenskapsrådet 2015 jämförs anställningsförhållanden för kvinnor och män inom högskolan
3016 och där framgår att kvinnor i något högre utsträckning än män har en tidsbegränsad anställning. För
3017 att säkerställa kvinnors möjlighet att doktorera eller göra forskningskarriär, samtidigt som deras
3018 trygghet att kunna vara föräldralediga och sjukskrivna vid behov säkras, behövs fler och tryggare
3019 anställningsformer inom forskningen och möjlighet till tillsvidareanställningar redan tidigt i karriären.

3020 På samma sätt som utbildning på grundskole- och gymnasienivå ska präglas av ett genus- och
3021 normkritiskt perspektiv ska även högre utbildningar och lärosäten göra det, vilket kommer höja
3022 utbildningens kvalitet. När det inte sker ska lärosäten kunna förlora sin examinationsrätt.

3023 **3.4.4 Sex- och relationsundervisningen behöver förbättras**

3024 Genom att diskutera normer, värderingar, genus, lag och rätt inom ämnet sex- och relationskunskap
3025 skulle ungas kunskap om såväl kroppen som relationer öka, men diskussionerna skulle också kunna
3026 fungera brottsförebyggande. Vi vet att många unga idag är besvikna på den sex- och
3027 relationsundervisning som idag ges i skolan.

3028 Sexualundervisningen behöver därför förbättras och anpassas efter ungas behov idag. En bristfällig
3029 sexualundervisning drabbar alla och kan bidra till att en våldtäktskultur fortlever. Machokulturen
3030 tillsammans med pornografi riskerar att visa en ensidig och ofta felaktig bild av sex och relationer.
3031 Hårdast drabbas flickor, då de i högst utsträckning utsätts för sexualbrott. De hämmas även i sitt
3032 sexuella utforskande på grund av de begränsande normer som idag finns kring kvinnors sexualitet.
3033 Centerkvinnorna vill därför att sexualkunskap, formellt sex- och relationsundervisning, blir ett enskilt
3034 och obligatoriskt ämne med en tydlig läroplan där normer, värderingar, relationer och befintlig
3035 lagstiftning ska diskuteras men även pornografins påverkan på individer, relationer och samhällen. Vi
3036 vill även se en ökad samverkan mellan skola och ungdomsmottagning samt att bättre material och
3037 metoder tas fram för att stödja lärare att kunna samtala kring pornografins konsekvenser med
3038 elever.

3039 **3.4.5 Nolltolerans mot sexuella trakasserier och övergrepp i skolor**

3040 Skolan är en plats som inte bara är kunskapens högborg, utan även den vanligaste brottsplatsen när
3041 det gäller anmälda fall av sexuellt våld mot unga. Att bli tafsad på i korridoren, bli kallad könsord i
3042 klassrummet eller utstå hat och hot på nätet, är vardag för många ungdomar i skolan, en verklighet
3043 som knappast skulle tolereras på en vanlig arbetsplats. Trakasserier sker både fysiskt i skolan och
3044 på internet, vilket ställer krav på ett aktivt och förebyggande värdegrundsarbete i skolorna.
3045 Värdegrundsarbetet syftar till att stävja och förebygga kränkningar, hat och hot, för såväl off- som
3046 onlinemiljöer.

3047 Det finns fortfarande stor okunskap om omfattningen av våldet mot barn i skolan. Därför vill vi att
3048 förekomsten av sexuella övergrepp och sexuella trakasserier i skolan kartläggs. Det ska införas en
3049 nolltolerans mot sexuella trakasserier och allt sexuellt våld i skolor. Utöver detta vill vi att det ska bli
3050 lättare att flytta de elever som utsatt andra elever för trakasserier eller övergrepp och att skolor som
3051 inte agerar mot sexuella trakasserier ska kunna åläggas vite eller stängas ned. Vi vill att
3052 Skolinspektionen tar fram en handlingsplan för hur skolan ska agera mot sexuella trakasserier och
3053 övergrepp, samt utvecklar en "visselblåsarfunktion" som alla huvudmän ska införa, samt årligen
3054 redovisar antalet anmälningar öppet.

3055

3056 **3.4.6 Lika rätt till utbildning för flickor och kvinnor**

3057 Rätten till utbildning är en mänsklig rättighet. Det är också en grundsten för ett samhälle där kvinnor
3058 och män, flickor och pojkar, får leva och utvecklas på samma villkor och med sammaförutsättningar.
3059 Därtill är utbildning ett avgörande verktyg för ekonomisk frihet, eftersom det stärker möjligheter till
3060 egen försörjning. Om vi lyfter ögonen från Sverige har inte flickor och pojkar samma rättigheter och

3061 möjligheter till utbildning. Det finns beräkningar som visar att omkring 774 miljoner människor i
3062 världen inte kan läsa och skriva, och en betydande andel – två tredjedelar – av dem är kvinnor.
3063 Förutom att det ibland finns juridiska hinder, kan andra faktorer som barnäktenskap och
3064 tonårsgraviditeter hindra flickors skolgång. Brist på toaletter och vatten kan också vara ett hinder
3065 för flickor att gå i skolan, då det saknas sanitetsutrymmen att hantera menstruation.
3066

3067 I dag har SIDA ett utbrett arbete för att stärka flickors möjligheter till utbildning, vilket
3068 Centerkvinnorna välkomnar. Vi vill att SIDA fortsätter sina insatser för jämställd tillgång till
3069 utbildning och verka för särskild satsning på utbyggnad av toaletter och tillgång till vatten i skolor
3070 som saknar det.

3071

3072 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

3073 - Att all skolundervisning och relevant skolmaterial ska präglas av ett genus- och normkritiskt
3074 perspektiv.

3075 - Att förskole- och skolpersonal ska utgå från ett genus- och normkritiskt perspektiv i sina
3076 verksamheter.

3077 - Att kurser i vardagsekonomi, företagande och entreprenörskap ska bli en del i samtliga
3078 gymnasieprogram och i grundskolan och att möjligheten att starta UF-företag ska bli en del i samtliga
3079 gymnasieprogram.

3080 - Att Diskrimineringsombudsmannen ska öka sin tillsyn, rådgivning och utbildning kring jämställda
3081 löner.

3082 - Att högre utbildning ska präglas av ett genus- och normkritiskt perspektiv.

3083 - Att forskning med jämställdhetsperspektiv, där så är möjligt, ska premieras vid fördelning av anslag.

3084 - Att fler kvinnor utses till professorer inom högre utbildning.

3085 - Att det blir fler trygga anställningsformer inom forskningen och möjlighet till tillsvidareanställningar
3086 redan tidigt i karriären.

3087 - Att grundskolans sex- och relationskunskap införs som ett enskilt och obligatoriskt ämne och även
3088 ska beröra pornografi kopplat till jämställdhet, hälsa, normer och allas lika rätt och värde.

3089 - Att vikten av ett tydligt, förebyggande värdegrundsarbete i skolorna, i såväl offline- som
3090 onlinemiljöer, synliggörs.

3091 - Att förekomsten av sexuella övergrepp och sexuella trakasserier i skolan ska kartläggas.

3092 - Att det införs en nolltolerans mot sexuella trakasserier och allt sexuellt våld i skolor.

3093 - Att Skolinspektionen ska kunna ålägga vite och därefter stänga ned skolor som undergräver
3094 demokratiska principer, jämställdhet och mänskliga rättigheter samt skolor som underlåter att agera
3095 mot sexuella trakasserier.

3096 - Att Skolinspektionen tar fram en handlingsplan för hur skolan ska agera mot sexuella trakasserier
3097 och övergrepp och en "visselblåsarfunktion" som alla huvudmän i sin tur ska införa, samt årligen
3098 redovisar antalet anmälningar offentligt.

3099 - Att det ska bli lättare att flytta elever som utsatt andra elever för sexuella trakasserier eller
3100 övergrepp.

3101 - Att SIDA fortsätter att arbeta för en jämställd tillgång till utbildning i hela världen.

3102 - Att SIDA genomför en särskild satsning på utbyggnad av toaletter och tillgång till vatten i skolor
3103 som saknar det.
3104

3105 **3.5 Jämställd samhällsplanering**

3106 Att alla oavsett kön känner sig trygga med att röra sig fritt i det offentliga rummet är centralt för den
3107 enskilda individens frihet, men också för jämställdheten. Idag vet vi att kvinnors upplevda otrygghet i
3108 det offentliga rummet ökar, även om brottsligheten i sig inte gör det.

3109 **3.5.1 Öka tryggheten i det offentliga rummet**

3110 Otryggheten är något som vi måste ta på allvar. För att öka tryggheten i det offentliga rummet vill
3111 Centerkvinnorna möjliggöra att fler aktiva och närvarande poliser tjänstgör vid offentliga evenemang,
3112 ökad kameraövervakning där så krävs och fler utredare som kan ta eventuella anmälningar vidare. Vi
3113 vill också att belysning av cykel- och gångvägar vid hållplatser för kollektivtrafik utökas.

3114 För att bygga ett samhälle där alla känner sig trygga är det av yttersta vikt att olika perspektiv finns
3115 med redan vid planeringsfasen. En viktig förutsättning för trygga miljöer är att kommuner ser över
3116 belysning i planering av nya bostadsområden. Vi vill även att det vid renovering och nybyggnation ska
3117 byggas fler offentliga toaletter för att säkerställa en god hygien, som är särskilt viktigt för
3118 menstruerade flickor och kvinnor. Därför vill vi att fler kvinnor ska involveras i stadsplanering och
3119 utformning av nya bostadsområden. Vi vill också att jämställdhet ska finnas med som ett krav vid
3120 offentlig upphandling.

3121 **3.5.2 Offentliga verksamheter ska arbeta med "gender budgeting"**

3122 "Gender budgeting" handlar om att synliggöra människorna bakom siffrorna i en budget. Hur
3123 fördelas offentliga resurser mellan könen? Hur möts flickors och pojkars, kvinnor och mäns behov?
3124 Och vilka blir effekterna? För att få ökad kunskap och förståelse om hur budgetarbete påverkar
3125 jämställdhetsarbetet vill vi att alla verksamheter inom offentlig sektor synar och följer upp sina
3126 budgetar med hjälp av "gender budgeting".
3127

3128 **3.5.3 Bygg för jämställd folkhälsa**

3129 Forskning har visat att kvinnor får fysisk aktivitet från vardagsrörelse medan män spenderar mer tid
3130 på exempelvis gym. Vi vet också att kvinnor promenerar och cyklar medan män i större utsträckning
3131 använder sig av bilen för att transportera sig. Utifrån dessa mönster blir det viktigt att också titta på
3132 hur vi bygger våra samhällen för att främja en jämställd tillgång till rörelse oavsett
3133 kön. Centerkvinnorna vill att vägar för aktiva och säkra transporter (cykel- och gångtrafik) prioriteras
3134 före vägar för bilbunden trafik vid renovering av existerande vägar och nybyggnation. Detta vill vi
3135 också ska få en större plats i samhällsplaneringen, så att det vid byggnation av förskolor, skolor och
3136 bostadsområden byggs för att främja aktiva och säkra transporter till och från dessa områden.
3137

3138 Allt fler – särskilt kvinnor och tjejer – väljer att röra sig utanför föreningsidrotten och många
3139 kommuner har därför valt att lägga resurser på att bygga upp olika typer av spontanidrottsplatser,
3140 exempelvis utegym, motionsspår och fotbollsplaner. Flickor/kvinnor och pojkar/män uttrycker lika
3141 stort intresse för spontanidrottsytor, men nyttjandet av dessa ytor visat sig ojämnt. Detta visar
3142 exempelvis en rapport utgiven av Stockholms stad och Stockholms universitet från 2012. I rapporten
3143 redovisas resultat från tidigare utförda studier inom området liksom egna forskningsresultat, och det
3144 fastslås att män är klart överrepresenterade när det kommer till användandet av alla typer av
3145 spontanidrottsplatser. I rapporten beskrivs att hela 74 procent av de som använder
3146 spontanidrottsytorna utomhus är pojkar eller män.³⁴ Därför vill Centerkvinnorna att en
3147 jämställdhetsanalys görs vid varje insats där spontanidrottytor anläggs och/eller renoveras för att
3148 säkerställa ett mer jämställt nyttjande.
3149

3150 **3.5.4 Jämställdhetsperspektiv på klimatarbete**

³⁴ Blomdahl Ulf, Elofsson Stig och Åkerström Magnus 2012. <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A552901&dswid=1863>

3151 Klimatförändringarna, eller snarare arbetet för att begränsa klimatförändringar och dess effekter, är
3152 en av vår tids största utmaningar. Kvinnor drabbas hårdare av ett förändrat klimat trots att kvinnor
3153 generellt bidrar mindretill utsläppet av växthusgaser. Detta beror till stor del på att mäns och
3154 kvinnors livsstil, beteende och konsumtionsmönster ser olika ut och ger också olika stor påverkan på
3155 miljön.

3156
3157 Centerkvinnorna som organisation driver främst jämställdhetsfrågor, men vi ämnar lägga ett
3158 jämställdhetsperspektiv på klimatfrågor. Därför vill vi att alla policys och styrmedel som används i
3159 arbetet för att motverka klimatförändringarna analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv, för att
3160 se om de slår olika mot kvinnor och män. Även all riskplanering och anpassningsarbete utifrån
3161 klimatförändringarna ska ta hänsyn till att effekterna av klimatförändringarna slå olika mot olika
3162 personer utifrån deras könstillhörighet och att så ska ske på alla politiska nivåer.

3163
3164 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 3165 - Att fler poliser ska vara aktiva och närvarande och att kameraövervakningen ska öka, där så krävs,
3166 vid evenemang och i det offentliga rummet.
- 3167 - Att "gender budgeting" ska användas som ett verktyg för alla verksamheter inom offentlig sektor,
3168 för att syna och följa upp sina egna budgetar utifrån ett jämställdhetsperspektiv.
- 3169 - Att vägar för aktiva och säkra transporter (cykel- och gångtrafik) prioriteras före vägar för bilbunden
3170 trafik vid renovering av existerande vägar och nybyggnation.
- 3171 - Att det vid byggnation av förskolor, skolor och bostadsområden byggs för att främja aktiva och
3172 säkra transporter till och från dessa områden.
- 3173 - Att jämställdhetsanalyser görs vid varje insats där spontanidrottytor anläggs och/eller

3174 renoveras för att säkerställa ett mer jämställt nyttjande.

- 3175 - Att alla policys och styrmedel som används i arbetet för att motverka klimatförändringarna
3176 analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv, för att se om de slår olika mot kvinnor och män.
- 3177 - Att riskplanering och anpassningsarbete utifrån klimatförändringarna ska ta hänsyn till att
3178 effekterna av klimatförändringarna slå olika mot olika personer utifrån deras könstillhörighet och att
3179 så ska ske på alla politiska nivåer.

3180

3181 **3.6 Mer jämställd folkhälsa, föreningsliv och fritid**

3182 Att röra på sig är i regel bra för hälsan. Det finns skillnader mellan män och kvinnor när det rör hälsa.
3183 På en övergripande nivå sägs kvinnor ha bättre hälsa än män och bland annat har kvinnor högre
3184 livslängd än män. Men emellertid har svenska kvinnors livslängd internationellt halkat efter andra
3185 kvinnor de senaste åren, medan männens legat stabilt på samma nivå. Hälsa inkluderar flera
3186 påverkansfaktorer, där rörelseaktivitet och psykisk hälsa eller ohälsa är några. Fler exempel är bruk
3187 av alkohol och tobak, socker och övriga livsmedel som har påverkan på hälsan. Det är inte heller bara
3188 mellan kvinnor och män det finns skillnader, utan också mellan socioekonomiska grupper. En hel
3189 befolkning med god hälsa är strävansvärt, och jämställd folkhälsa handlar om att alla ska få
3190 förutsättningar till det.

3191
3192 Det finns oroväckande skillnader mellan könen i tidig ålder. Tonårstjejer mindre än tonårskillar, och
3193 fler tjejer än pojkar upplever ångest eller depression under tonåren. Flickor rör på sig mindre än
3194 pojkar och deltar i mindre utsträckning i föreningsorganiserad idrott efter en viss ålder. För att öka
3195 flickors fysiska aktivitet behövs ett mer jämställt föreningsliv och ett samhälle som sänker trösklar
3196 och möjliggör för mer spontanidrott. Att fysisk aktivitet förbättrar såväl den faktiska som den
3197 självskattade hälsan är befast i forskning. Förutom att det förebygger hjärt-och kärlsjukdomar kan
3198 också fysisk aktivitet förbättra den psykiska hälsan. Rörelse och träning har betydande positiva

3199 effekter för att förhindra eller lindra depressiva symptom³⁵. En satsning på både psykisk och fysisk
3200 hälsa är ett lyft för folkhälsan.

3201

3202 **3.6 Ett jämställt föreningsliv**

3203 Ett aktivt och jämställt föreningsliv har stor betydelse för att skapa ett samhälle där alla känner sig
3204 trygga och delaktiga. Det svenska föreningslivet är i hög grad starkare än i många andra länder, både
3205 vad gäller anslutningsgraden och den starka demokratiska organiseringen. Föreningslivet i stort,
3206 oavsett idrott eller utanför, har en viktig roll i att ge människor sociala sammanhang och plats för
3207 utveckling, vilket är viktigt för det psykiska välbefinnandet. Värdet av det ideella arbetet i Sverige
3208 uppskattas till 131 miljarder kronor för 2014 enligt SCB. Fler män än kvinnor arbetar ideellt inom
3209 civilsamhället, även om skillnaden inte är så stor. Då föreningslivet har en så pass stark ställning är
3210 det viktigt att även denna del av samhället präglas och aktivt arbetar för ett jämställt samhälle.

3211

3212 En förklaring till varför flickors deltagartillfällen i föreningsidrotten är lägre än pojkars består i att
3213 flickors föreningsidrott generellt är mindre träningsintensiv än pojkars. Men vi kan också se att flickor
3214 i högre grad än pojkar väljer bort föreningsidrotten för att i stället röra sig i egen regi. I takt med ett
3215 ökat fokus på prestation, resultat, tävling och rangordning, som sker med stigande ålder, sjunker
3216 också antalet deltagare av flickor i mer konventionella idrottsaktiviteter anordnade av
3217 idrottsföreningar. I en sådan tolkning är det alltså inte intresset för fysisk aktivitet som minskar bland
3218 flickor, utan snarare intresset för fysisk aktivitet i föreningsidrottens särskilda form.³⁶

3219

3220 Centerkvinnorna vill att jämställdhetsanalyser görs vid varje utdelning av föreningsbidrag från
3221 kommunen för att säkerställa att kommunens föreningsbidrag kommer både pojkar och flickors
3222 idrottande till del. Detta gäller även vid aktivitetsbidrag: Kommunerna bekostar stora delar av många
3223 idrottsklubbar och andra föreningars verksamhet i form av aktivitetsbidrag. Flera kommuner ställer
3224 idag särskilda jämställdhetskrav för sina lokala aktivitetsbidrag, som föreningar ska leva upp till. Vi vill
3225 att alla kommuner ska ställa jämställdhetskrav vid handläggning av aktivitetsbidrag. Vi vill också
3226 underlätta för föreningslivet att verka mer långsiktigt i satsningar som gynnar jämställd folkhälsa,
3227 genom exempelvis idéburet offentligt partnerskap, som kan öka tjejers idrottande uppåt i åldrarna,
3228 och att föreningar som aktivt arbetar med jämställdhet ska kunna erhålla jämställdhetsbonus inom
3229 ramen för föreningsbidrag. Jämställdhet är också en viktig aspekt i hur kommuner prioriterar sina
3230 satsningar på idrott- och föreningsliv. Vi vill att kommuner arbetar efter en prioriteringsordning för
3231 jämställd idrott vid investeringar, drift och upprustning av anläggningar, så att detta gynnar alla. I
3232 satsning på folkhälsa vill vi också att olika åldrar tas i beaktning. Det är inte endast unga som ska ha
3233 möjlighet till en aktiv fritid. Centerkvinnorna vill att perspektivet på äldres hälsa ingår i satsningar på
3234 folkhälsa.

3235

3236 Ännu en åtgärd för att stimulera tjejers fysiska aktivitet, är att tillgängliggöra andra typer av träning,
3237 utöver föreningsidrott. Därför vill vi att kommuner undersöker möjligheten att i kommunala gym ge
3238 unga tjejer möjlighet till egna träningstider och möjlighet för tjejer att börja träna på gymmen innan
3239 den idag vedertagna 16-års ålder. Särlösningar är inte strävansvärt, men alternativet att tjejer inte
3240 rör på sig alls kan vara sämre.

3241

3242 **3.6.1 Idrotten ska ha jämställda möjligheter**

3243 Idrotten är störst inom det svenska föreningslivet. Vi vet att det finns strukturer som motverkar
3244 arbetet för en jämställd idrottsrörelse. Ett sådant exempel är företagssponsring till idrottsklubbar,

³⁵ Riksidrottsförbundet (2017) FOU-rapport "Idrottens samhällsnytta"

³⁶ Fahlén, Josef och Ferry, B. Magnus. 2018. Sports participation in Sweden. *Sports in Scandinavia and the Nordic Countries*. pp 136-172.

3245 där damidrotten idag missgynnas. För att en sponsor ska kunna få avdragsrätt på en sponsorutgift
3246 måste utgiften vara lägre än värdet på motprestationen. En motprestation kan vara att den som
3247 sponsras tillhandahåller annonsplats, fribiljetter eller att den som sponsrar själv aktivt använder sig
3248 av sponsringsinsatsen i till exempel annonskampanjer eller på förpackningar. Problemet, som blir
3249 särskilt markant inom damidrott, är att marknadsvärdet av motprestationen understiger
3250 sponsringsutgiften. Därmed blir sponsorsumman som får avdragsrätt mindre.

3251 Centerkvinnorna anser att det skatterättsliga regelverket på detta område till stor del styrs av praxis
3252 som i vissa fall går tillbaka till 1970-talet. För att skapa en livskraftig och jämställd idrott, där även
3253 damidrotten ges ekonomiska förutsättningar till framgång, vill vi att skattelagstiftningen ska främja
3254 en jämställd sponsring av idrott.
3255

3256 Idag saknas en nationell jämförelse som redovisar hur mycket medel som kommunerna fördelar till
3257 barn- och ungdomsidrott samt hur fördelningen ser ut för pojkar respektive flickor. Centerkvinnorna
3258 vill att det ska tillsättas en nationell jämförelse som redovisar hur mycket medel som kommunerna
3259 fördelar till barn- och ungdomsidrott samt hur fördelningen ser ut för pojkar respektive flickor.
3260

3261 **3.6.2 Mer ansvar måste läggas på klubbar att stävja en våldsam kultur**

3262 Den manliga våldskultur som tillåts härja i samband med vissa idrottsarrangemang, inte minst inom
3263 fotbollen i storstäder, innebär att kvinnors utsatthet ökar. En orimligt stor del av samhällets resurser
3264 upptas av att säkra trygghet och ordning vid dessa arrangemang, samtidigt som sexuellt våld och
3265 trakasserier inte utreds på grund av resursbrist. Polisen beräknade de faktiska kostnaderna för
3266 högriskmatcherna i svensk fotboll 2014 till 75 miljoner kronor.³⁷ Resurser som behövs till annan viktig
3267 polisär verksamhet. Dessutom påverkas allmänheten och samhället på ett påtagligt sätt av
3268 idrottsevenemang långt bortom arenaområden. Avstängda eller blockerade gator, våldsamma
3269 upplopp, blockeringar i kollektivtrafiken, hot om våld eller sexuellt våld mot kvinnor är exempel på
3270 konsekvenser som på intet sätt kan accepteras. Centerkvinnorna anser att arrangörer av dessa
3271 arrangemang i betydligt högre grad än idag måste bära ansvar och kostnader för att säkerställa
3272 ordning och trygghet, så att den polisära närvaron kan minska.
3273

3274 **3.6.3 Satsningar på hälsa i skolan**

3275 I avsnitt 2.3.5 framkommer Centerkvinnornas satsning på elevhälsa. Vi ser också behov av satsningar
3276 på fysisk hälsa i skolan. Flera studier visar att barn och unga blir allt mer stillasittande. Endast 14
3277 procent av de svenska skoleleverna går, cyklar, leker, sportar, dansar eller på annat sätt rör på sig så
3278 att pulsen går upp dagligen.³⁸ Pojkar är mer fysiskt aktiva jämfört med flickor och aktivitetsnivån
3279 sjunker med ökad ålder. Det finns också skillnader i olika socioekonomiska grupper. Det är
3280 oroväckande och en utveckling vi behöver stävja. Det finns studier som visar att flickor inte får göra
3281 det de önskar på idrottslektionerna i samma utsträckning som pojkar. Bollsporter, som har visat sig
3282 vara pojkars förstahandsval, ligger på första plats när utförda aktiviteter rangordnas. Dans, som är
3283 flickors förstahandsval, ligger så långt ned som på sjunde plats³⁹.
3284

3285 Det är vuxenvärldens ansvar att se till att barn och unga rör på sig. Det behöver därför finnas system
3286 och strukturer som uppmuntrar till mer fysisk aktivitet. Centerkvinnorna vill att skolan ska skapa
3287 bättre förutsättningar för en mer jämställd fysisk aktivitetsnivå för eleverna och att mer organiserad
3288 rörlighet införs i skolan. Vi vill även att läroplanen utvecklas så att kravet på jämställd fysisk aktivitet

³⁷ Statskontoret (2015) "Den ifrågasatta avgiften. Om arrangörers skyldighet att ersätta polisens bevakningskostnader"

³⁸ Folkhälsomyndigheten (2019)

³⁹ Läkartidningen (2013) "Dans kan ge unga skydd mot psykisk ohälsa"

3289 tydliggörs och att högstadieskolor och gymnasieskolor – barn i lågstadium och mellanstadium leker
3290 mer på rasterna – i högre utsträckning inför rörelsepauser och fysisk aktivitet som en del av
3291 undervisningen.

3292
3293 Skolan kan också vara en länk till en aktiv fritid och det driver Centerkvinnorna redan, men det är ett
3294 arbete som vi vill förstärka. Vi vill att idrottsrörelsen och skolan ska skapa förutsättningar för en
3295 jämställd fysisk aktivitetsnivå bland elever. Genom samarbete med idrottsföreningar kan
3296 föreningsverksamhet anordnas i direkt anslutning till skoldagen, och förslagsvis till ett reducerat pris.
3297 Det är också en stor fördel för barn från socioekonomiskt utsatta förhållanden. Centerkvinnorna vill
3298 att kommuner bidrar till ett mer lättillgängligt föreningsliv genom att upplåta kommuners lokaler för
3299 detta ändamål, och möjliggöra för föreningar att driva fritidsaktiviteter i anslutning till skoldagarna.

3300
3301 Det är inte sällan genom skolan många ungdomar träffas, och skolan kan också vara den plattform
3302 som kan stötta en person som blir utsatt för våld i sin relation. Våld i unga relationer är inte ovanligt
3303 och för att bryta våldsspiralen tidigt och skydda den utsatta, krävs det tidiga åtgärder. Därför vill
3304 Centerkvinnorna att det genomförs en stor satsning på att öka kunskapen om våld i unga relationer
3305 bland skolpersonal och i elevhälsan. Dessutom vill vi att elevhälsan får verktyg för att stötta de som
3306 är utsatta.

3307 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 3308 - Att skattelagstiftningen ska främja en jämställd sponsring av idrott.
- 3309 - Att jämställdhetskrav ska ställas då skattemedel används till aktivitetsbidrag och för att stötta
3310 idrottsklubbar och andra förenings verksamhet.
- 3311 - Att det ska tillsättas en nationell jämförelse som redovisar hur mycket medel som kommunerna
3312 fördelar till barn- och ungdomsidrott samt hur fördelningen ser ut för pojkar respektive flickor.
- 3313 - Att det införs mer organiserad rörlighet i skolor.
- 3314 - Att läroplanen förändras så att elever ges jämställda möjligheter till och uppmuntras att delta i
3315 hälsofrämjande fysiska aktiviteter under skoldagen.
- 3316 - Att kommuner bidrar till ett mer lättillgängligt föreningsliv genom att upplåta lokaler för
3317 fritidsaktiviteter.
- 3318 - Att kommuner möjliggör för föreningar att driva fritidsaktiviteter i anslutning till
3319 skoldagarna.
- 3320 - Att elevhälsan får verktyg att stötta unga personer som är utsatta för våld.

3321

3322 **3.7 Jämställd utrikespolitik**

3323 Sverige är ett av de mest jämställda länderna i världen. Vi vet att långt ifrån alla flickor och kvinnor i
3324 världen får åtnjuta mänskliga rättigheter. Som liberala feminister är det självklart för oss att kämpa
3325 för att flickors och kvinnors underordnade situation ska brytas överallt, också bortom landets
3326 gränser.

3327 För att utveckling ska kunna ske och komma alla till gagn behöver jämställdhet råda överallt. Vi vill
3328 att alla kvinnor ska ha rätt att äga, arva, köpa mark och förvärvsarbete. Vi vill också att alla flickor och
3329 kvinnor världen över ska ha rätt till utbildning.

3330 **3.7.1 Bistånd riktat till flickor och kvinnor**

3331 Det är världens fattiga som drabbas allra hårdast av klimatförändringar, stigande havsnivåer, brist på
3332 rent vatten, förbrukade naturresurser och allvarliga katastrofer. För att en hållbar framtid ska bli
3333 möjlig måste klimatarbetet och fattigdomsbekämpningen gå hand i hand. En av framgångsfaktorerna
3334 i detta arbete är att människor i fattiga länder, särskilt kvinnor, får möjlighet till egen försörjning.
3335 Centerkvinnornas engagemang för landsbygden är en hörnsten i vår politik och i delar delar av
3336 världen bor och verkar ännu fler människor på landsbygd än i Sverige och försörjer sig själva på

3337 jordbruk. Kvinnor har alltid arbetat inom jordbruk och så ser det ut även i dag, i hela världen.
3338 Hållbart jordbruk och produktion är en viktig hållbarhetsfråga. Inom jordbruket är många kvinnor
3339 verksamma, därför kan biståndssatsningar på detta gagna särskilt kvinnors företagande och
3340 ekonomiska frihet. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet att
3341 påverka sin närmiljö och att få sina röster hörda i globala klimatfrågor. Kvinnor är i större
3342 utsträckning än män direkt beroende av naturresurser från skogen och jordbruket, medan männen
3343 oftare lönearbetar. När vädret blir torrare och regnen kommer allt mer oregelbundet och
3344 oförutsägbart drabbas alla, men kvinnorna drabbas hårdast. Därför spelar det roll hur finansiella
3345 medel prioriteras och brukas. Den Gröna Klimatfonden är en global fond som inrättades för att
3346 stötta utvecklingsländer i deras arbete för att minska utsläpp och bygga klimatanpassade samhällen.
3347 Inom ramen för Gröna Klimatfondens arbete vill Centerkvinnorna verka för att medel ska avsättas
3348 för klimatanpassning som gynnar kvinnor, exempelvis genom satsningar på branscher där särskilt
3349 kvinnor arbetar. Arbetet mot klimatförändringar är större än Gröna Klimatfonden och på en
3350 övergripande nivå vill vi att alla kommande handlingsplaner för Sveriges klimatpolitiska ramverk och
3351 framtida handlingsplaner för utrikespolitiken innehåller konkreta åtgärder för en jämställd
3352 klimatomställning.
3353

3354 Att Sverige bidrar med såväl kunskap som ekonomiskt bistånd till andra länder är för oss en
3355 självklarhet. Vi vet också att det bistånd som riktar sig särskilt till flickor och kvinnor gör stor skillnad.
3356 Därför vill Centerkvinnorna se att bistånd särskilt satsas på flickor och kvinnor samt att biståndet ska
3357 fokusera på att ge kvinnor och flickor hjälp till självhjälp. I vårt jämställdhetspolitiska program
3358 återkommer vi på flera områden där vi ser att bistånd behövs, så som inom SRHR, utbildning och
3359 företagande.
3360

3361 **3.7.2 EU ska leda vägen fram till jämställdhet**

3362 Lika väl som Sverige inom FN-samarbetet ska verka för jämställdhet är det viktigt att vi inom det
3363 europeiska samarbetet driver på för en mer jämställd EU-politik. Centerkvinnorna vill att EU ska leda
3364 vägen till en mer jämställd värld. EU måste därför använda de verktyg som finns för att
3365 medlemsländer ska leva upp till Istanbulkonventionen och markera mot medlemsländer som bryter
3366 mot de mänskliga rättigheterna.
3367

3368 Jämställd representation är viktig såväl i Europeiska kommissionen som i
3369 Europaparlamentet. Centerkvinnorna vill att de svenska partierna gemensamt ska verka för att fler
3370 kvinnor ska ta plats. Europaparlamentariker har idag inte möjlighet till ersättare vid frånvaro oavsett
3371 om en föder barn eller blir sjuk. Vid barnafödande får en tre månaders ledighet, men partierna får
3372 ingen ersättare under den perioden. Regeln försvårar för kvinnor i barnafödande ålder att kandidera
3373 till Europaparlamentet och dessutom minskar möjlighet till jämställt uttag av föräldraförsäkringen.
3374 Ett system för ersättare borde gälla för både parlamentariker och kommissionärer.
3375

3376 Att ha självbestämmande över sin reproduktiva hälsa är centralt för kvinnors sexuella frihet och
3377 hälsa. I en majoritet av EU:s medlemsländer får läkare vägra vård som strider mot det egna samvetet.
3378 Det försvårar kvinnors möjlighet till abort. Centerkvinnorna vill att EU ska markera mot de länder
3379 som inskränker kvinnors rättigheter, till exempel genom sanktioner. Vi vill även att biståndet till
3380 organisationer som arbetar för sexuell och reproduktiv hälsa ska öka.
3381

3382 EU har genom sitt polisiära samarbete en enorm potential att bekämpa brottslighet. En sådan fråga
3383 är människohandel, där barn och kvinnor utnyttjas både på nationell och europeisk nivå. Det är hög
3384 tid att arbetet mot människohandel kommer högre upp på den politiska dagordningen.

3385 Centerkvinnorna vill att fler EU-länder ska anamma den svenska sexköpslagen.

3386

3387 **3.7.3 Skyddsgrund: Kvinna**

3388 Det finns flera länder i världen där individer inte får samma möjligheter och rättigheter, på grund av
3389 kön. I vissa länder inskränks kvinnors mänskliga rättigheter, utan att det på något vis är olagligt,
3390 utan tvärtom sanktionerat av styret. Möjligheten att utbilda sig, vistas fritt eller ha en självständig
3391 ekonomi, är kraftigt begränsad. Förutom rent legal diskriminering, förekommer samhällsstrukturer
3392 och normer som inskränker kvinnor och flickors rätt till självbestämmande och frihet, så som
3393 barnäktenskap, tvångsäktenskap och hedersvåld. I dag är kön grund för asyl, men i bedömningar
3394 verkar det skyddsskälet väga lätt. Kvinnor skickas till exempel tillbaka till Afghanistan, efter
3395 att talibanerna återtagit makten under hösten 2021. Att tvingas leva med grava begränsningar
3396 av ens frihet, så som det innebär att vara kvinna i Afghanistan och i andra länder, ska vara grund för
3397 asyl. Centerkvinnorna vill stärka kön som skyddsgrund för asyl i Sverige.

3398

3399 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

3400 - Att det inom ramen för Gröna Klimatfonden avsätts medel till klimatanpassning som gynnar
3401 kvinnor.

3402 - Att alla kommande handlingsplaner för Sveriges klimatpolitiska ramverk och framtida
3403 handlingsplaner för utrikespolitiken innehåller konkreta åtgärder för en jämställd klimatomställning.

3404 - Att EU verkar för en jämställd representation.

3405 - Att EU markerar mot länder som inskränker kvinnors rättigheter, till exempel genom sanktioner.

3406 - Att EU prioriterar arbetet mot människohandel.

3407 - Att Sverige driver på EU för att införa ett system med ersättare för ledamöterna i kommissionen och
3408 europaparlamentet.

3409 - Att kön som skyddsgrund stärks i asylrätten.

3410